

Datum vergadering : 2 juli 2020

Digitaal aanwezig via Teams:

Commissieleden:

Leefbaar 3B : Leon Erwich, Machiel Crielaard, Wouter Hoppenbrouwer
VVD : Marloes Draak, Juval Pat El, Eric Kampinga
CDA : Nelleke Bouman, Dave Bergwerff
WIJ Lansingerland : Leon Hoek, Erwin Barendregt
CU : Paul Lieverse
D66 : Erik Jonker, Eva Heijblom
GroenLinks : Selgei Gabin, Anja de Geus
PvdA : Petra Verhoef, Valmir Xhemaili

Wethouders : Simon Fortuyn, Kathy Arends, Ankie van Tatenhove

Aanwezig in de raadszaal:

Voorzitter : Alexander Kuipers
Commissiegriffier : Rianne Kokke, Marijke Walhout

Afwezig

CU : Kees-Willem Markus

1. Opening en mededelingen voorzitter

De voorzitter, om 20.00 uur: Goedenavond, beste leden van de commissie samenleving en waarschijnlijk ook een paar leden van de commissie ruimte en mogelijk nog andere kijkers, natuurlijk, van deze openbare bijeenkomst, deze vergadering van de commissie samenleving. Hartelijk welkom. Ik ga de presentielijst met u door. Als u luid en duidelijk wilt zeggen, dat u er bent, dan wordt u even afgetekend aan deze kant.

Mevrouw Bouman, de heer Bergwerff, de heer Barendregt, de heer Crielaard, mevrouw Draak, mevrouw Gabin, mevrouw De Geus, de heer Hoek, de heer Hoppenbrouwer, mevrouw Heijblom, de heer Jonker, de heer Kampinga, de heer Lieverse, de heer Pat El, mevrouw Verhoef, de heer Xhemaili: aanwezig.

De heer Erwich meldt zich nog niet present. De heer Markus zal niet aanwezig zijn.

Ik ga voor de zekerheid nog even vragen of de leden van de commissie ruimte, die zich hebben aangemeld, ook in deze Teams vergadering zitten. Het zou kunnen dat ze gewoon naar de webcast kijken. De heer Meester is aanwezig. De heer Muis, de heer Van der Stad, mevrouw Zwinkels: niet aanwezig. Is er iemand van de commissie samenleving of ruimte, die wel aanwezig is, maar niet genoemd is? Nee, dan hebben we het lijstje compleet. Dan horen we wel of de heer Erwich alsnog binnen komt.

2. Insprekers

De voorzitter: We hebben vanavond een inspreker. Dat is Adriaan van Santen, hij is voorzitter van het college van bestuur van het Spectrum PCD. Als u een verhelderende vraag hebt aan meneer Van Santen, dan stuurt u een vraagteken in de appgroep, dan geef ik u straks het woord.

Inspreker 1:

De heer Van Santen: Geachte leden van de raad, van de commissie samenleving. Mijn naam is Adriaan van Santen, ik ben voorzitter college van bestuur bij Spectrum, maar spreek nadrukkelijk niet in namens Spectrum, maar namens mijn collega bestuurders in het primair onderwijs. Als er geen vergadering was geweest, waar je online moet inspreken, hadden ze ook aanwezig geweest om het belang van dit onderwerp te onderstrepen. U schrijft vanavond immers geen geschiedenis, maar voor de toekomst. Kortom, vanavond vertegenwoordig ik ook de belangen van de scholengroep Holland voor openbaar Onderwijs, de stichting Laurentius voor katholiek onderwijs, de stichting Lef, die de Parel vertegenwoordigt, en het RVKO voor het katholiek basisonderwijs in Bleiswijk. Vanavond behandelt u als commissie het integraal huisvestingsplan voor de gemeente Lansingerland. Een plan boordevol ambities

als het gaat om goede schoolgebouwen voor de mooie gemeente Lansingerland. In het plan wordt onderbouwd welke scholen vervangen moeten worden, welke scholen uitbreiding behoeven en waar de komende jaren nieuwe scholen moeten komen. En niet onbelangrijk: hoe de gemeente samen met de schoolbesturen wil werken aan een verduurzaming van het huidige scholenbestand. Misschien heeft u bij de voorbereiding op dit belangrijke agendapunt wel even gedacht: hebben we die schoolgebouwen wel nodig? Heeft de coronaperiode ons niet geleerd, dat het onderwijs heel goed in staat is om ook onderwijs op afstand te verzorgen? Kortom, hebben we wel onderwijsgebouwen nodig? Het zou ons veel geld schelen als we geen schoolgebouwen meer nodig hebben. Mijn antwoord is kort en krachtig: we hebben die schoolgebouwen heel hard nodig. Sterker nog: een goed schoolgebouw helpt om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. De afgelopen weken voerde ik gesprekken met onze directeurs over het afgelopen half jaar. Vooraf dienen ze een rapportage aan en na afloop van die gesprekken ga ik altijd een half uur in gesprek met de leerlingen uit de leerlingenraad. De gesprekken met de kinderen gingen dit keer over het onderwijs op afstand. Wat een wijsheid dragen veel kinderen al mee. Wat heb je gemist? Was één van mijn vragen. Het samen zijn, het samen werken. Als je samen leert, is het leuker en kun je ook weer van elkaar leren. Ik voerde de gesprekken na de oproep van onze minister president, waarin hij de kinderen uitdaagde om mee te denken over het bestrijden van het coronavirus. Dit ook weer in het kader van burgerschapsvorming. De kinderen geven het zelf aan. Je hebt een schoolgebouw nodig om goed te kunnen leren. Ik verzeker het u, maar ik zal u verder niet vermoeien met de adviezen van de kinderen, die ik heb mee gekregen. Natuurlijk wil ik nadrukkelijk aangeven, dat bij de totstandkoming van dit IHP de schoolbesturen nauw hebben samengewerkt en elkaar ook hebben versterkt, dat steeds belangen zijn gewogen, argumenten besproken en daarbij zijn we steeds ondersteund door ambtenaren met kennis van zaken, het bureau HEVO en een zeer betrokken wethouder. Het was samenwerken aan gemeenschappelijke doelen, die de kwaliteit van het basisonderwijs ondersteunen. Doelen, gericht op solide gebouwen met een goede infrastructuur en een gezond binnenklimaat. De belangstelling van u als raad door deze winter met een grote afvaardiging bezoek te brengen aan verschillende schoolgebouwen, waar actie geboden is, heeft ons versterkt in het idee dat we werken aan een gezamenlijk project met ieder zijn eigen invalshoek. U gaat vanavond een gesprek voeren over de inhoud van het plan. Ik wens u daarbij, namens mijn collega's, wijsheid en inzicht toe. Ik spreek nogmaals de hoop uit, dat het plan 16 juli zal worden vastgesteld door u als totale gemeenteraad. Als dat gebeurd is, kunnen we direct overgaan tot het ontwikkelen van plannen van aanpak. Een plan is immers mooi, maar een gebouw is nog beter. Ik dank u voor uw belangstelling en wens u een goede vergadering toe.

De heer Lieverse, CU: Ik weet, dat u, voorzitter, ruimte geeft voor verhelderende vragen, maar meneer Van Santen zegt terecht iets heel moois over de coronaperiode, die helaas nog niet helemaal voorbij is. Wij weten dat het behelpen geweest is voor het primair onderwijs. We hebben overigens grote waardering voor de inzet van docenten op dat gebied. Maar dat het behelpen is geweest, dat weten wij. Wij behelpen ons vanavond ook met deze manier van vergaderen, terwijl we dat ook liever fysiek hadden gedaan. Toch een vraagje aan u. Kunt u toch iets zeggen over die periode? Heeft u bepaalde zaken gemist, waar de gemeente misschien iets had kunnen bijdragen? Of zegt u: we zijn blijkbaar toch zeer professioneel bezig geweest om hiermee toch goed aan de slag te kunnen. Kunt u hier iets over zeggen, meneer Van Santen. De heer Van Santen: Ja hoor. Eigenlijk vanaf week 1, dus vanaf 16 maart, is er steeds goed overleg geweest met de gemeente, met de instellingen voor BSO, kinderdagopvang. Soms hoorde je weleens andere berichten en dat had dan te maken met het feit, dat de medewerkers van de BSO bijvoorbeeld vertelden: we weten niet precies wat er gaat gebeuren en het is nog onduidelijk. Maar dat was wel op een moment, dat er volop gesproken werd met het management van de instellingen. Zowel de ambtenaren als de wethouder hebben ons met grote regelmaat gebeld: kunnen wij nog ergens in ondersteunen, kunnen wij behulpzaam zijn? Dus ik heb wat dat betreft alleen maar een positief gevoel als ik terugkijk naar de afgelopen maanden. Dat was uitstekend.

De heer Pat EL, VVD: Dank u wel voor uw heldere inspraak. Ik heb ook een vraag. In uw inspraak zegt u dat u zich zorgen maakt, dat mensen misschien denken, gezien het onderwijs op afstand, dat plaats heeft gevonden tijdens de coronacrisis, dat er misschien mensen zijn, die denken dat een schoolgebouw niet meer nodig is. Is dat iets wat u in uw omgeving hebt gehoord? Of iets waarvan u zich zorgen maakt, dat deze gedachtegang ook in onze gemeente plaats vindt? De voorzitter: Het was misschien een knipoog. De heer Van Santen: Precies zoals de voorzitter zegt. Het was een knipoog, eigenlijk om te onderstrepen: we hebben die schoolgebouwen gewoon heel hard nodig. Natuurlijk zeiden we weleens in deze periode, waarin we gebruik maakten van Teams: het zou misschien weleens efficiënter kunnen. Ik heb ook regiovergaderingen gehad in de afgelopen maanden, waar je soms een uur bijna aan het reizen was heen, een uur terug, voor drie kwartier overleg, waarbij je dacht: dit kan efficiënter. Dat heeft ons wel geleerd in deze periode. Maar nee hoor, het is absoluut niet vanuit het idee dat er mensen in mijn omgeving zijn, die ook maar twijfelen aan het nut van schoolgebouwen.

De voorzitter: Ook wij proberen efficiënt te vergaderen met Teams. Dank dat u heeft willen inspreken. De heer Van Santen: Ik ga uitloggen en verder meekijken via de website. Fijne vergadering.

3. Vaststelling verslag vorige vergadering d.d. 4 juni 2020

De voorzitter: Daar zijn geen opmerkingen over binnen gekomen. Met uw welbevinden ga ik dat goedkeuren.

4. Vaststelling agenda en inventarisatie rondvragen

De voorzitter: Omdat er toch belangstelling is vanuit de commissie ruimte en wel voor agendapunt 6a, de rekenkamer, wil ik u voorstellen dat we straks eerst 6a gaan bespreken en dat we dan de rest van de agenda afwerken. Als u daar geen bezwaren tegen maakt, dan gaan we dat zo doen. We gaan eerst naar het onderdeel van de rekenkamer.

Inventarisatie rondvragen:

De voorzitter: Er zijn geen rondvragen aangemeld. Ik aarzel even om u de gelegenheid te geven om mij te melden, dat u wel een rondvraag had. Als dat niet zo is, dan gaan we verder. De heer Hoppenbrouwer: Volgens mij heeft de heer Erwich een rondvraag ingediend. De voorzitter: Ik kijk naar de griffie, die dat niet beaamt. Het lastige is dat de heer Erwich er momenteel niet is. Verderop in de vergadering check ik dat met de heer Erwich en de griffie.

5. Besprekpunten:

5.a Gratis openbaar vervoer voor minima

Dit agendapunt wordt behandeld na behandeling van agendapunt 6a.

Mevrouw Gabin, GL: In de commissievergadering van 6 februari is er gesproken over gratis openbaar vervoer voor ouderen. Het streven was het verlagen van een financiële drempel voor senioren om gebruik te maken van het openbaar vervoer en het hiermee tegen gaan van eenzaamheid. Maar al gauw is er vastgesteld, dat het aanbieden van gratis OV voor de gehele doelgroep niet bijdraagt aan de maatschappelijke doelen. Er is vervolgens over gegaan naar OV gebruik voor ouderen met een minimum inkomen. Er kan dus gesteld worden, dat er een wezenlijk verband bestaat tussen minima inkomens en de behoefte aan gratis OV. De fractie van GL is van mening, dat inwoners van Lansingerland met een minimum inkomen in aanmerking moeten kunnen komen voor gratis OV in de regio. Eenzaamheid en armoede gaan hand in hand en komen in alle lagen van de samenleving voor. Hierin zou de gemeente geen onderscheid naar inwoners moeten maken. Wethouder Van Tatenhove zegde toe extra informatie aan te leveren over de kosten van onbeperkt reizen voor alle volwassenen in Lansingerland met een inkomen tot 120% boven bijstandsniveau. Deze informatie is opgevraagd bij vervoersbedrijf RET en de uitkomsten zijn inmiddels gedeeld. De jaarlijkse kosten zijn € 379.800. De doelgroep betreft in Lansingerland 24.000 inwoners. RET schat in dat hiervan 1.450 inwoners gebruik zullen maken van het gratis aanbod en dat volwassenen gemiddeld 260 ritten per jaar maken. 80% hiervan maakt reeds gebruik van het OV. 20% is een nieuwe reiziger. Dit terwijl de jaarlijkse kosten voor onbeperkt reizen voor alle 65+ers/AOW'ers in Lansingerland € 526.600. Onze inzet dient er ook voor om de afstand tussen de inwoners met een minimum inkomen en de arbeidsmarkt te verkleinen. Door de financiële gevolgen van het coronavirus, zitten er meer inwoners werkloos thuis. Met behulp van gratis OV zullen deze inwoners eerder en sneller aan werk kunnen komen, omdat de arbeidsmarkt simpelweg wordt verruimd en de belemmering van afstand wordt weggenomen. De fractie van GL is derhalve van mening, dat de gemeente in het kader van eenzaamheid en armoedebestrijding de mogelijkheid dient te onderzoeken om alle inwoners met een minimum inkomen te voorzien van gratis toegang op het openbaar vervoer. Op deze manier kan het college drie aandachtspunten, die hoog op de agenda staan, tegelijkertijd aanpakken. Namelijk eenzaamheid, armoede en werkloosheid. Nog even voor de duidelijkheid: voor nu vragen wij enkel om een onderzoek. Als hier een positief resultaat uit rolt, dan zou het college het voorstel in een pilot kunnen gieten. Zodoende kan er nagegaan worden of het effectief is en of de afstand tot de arbeidsmarkt daadwerkelijk wordt verkleind. Wij zijn erg benieuwd hoe de overige fracties en de wethouder hier tegenaan kijken, of ze wellicht alternatieve oplossingen hebben en of ze het eens zijn met het uitvoeren van een dergelijk onderzoek. Tot zover.

De heer Xhemaili, PvdA: Wat betreft het besprekspunt van GL over gratis OV voor alle mensen met een laag inkomen: an sich kan de PvdA daar nooit op tegen zijn, indien alle minima een gratis OV krijgen, want juist bij hen telt elk dubbeltje. Ik ga kort in op de vragen die GL heeft gesteld. Vraag 1: gratis OV bieden draagt naar mijn mening wel bij aan maatschappelijke doelen. Ouderen kunnen dan makkelijker familie en vrienden bezoeken, wat juist eenzaamheid tegen gaat. Vraag 2: er zijn inderdaad altijd mogelijkheden. Wel is het zo, dat het een politieke vraag is en dat er draagvlak moet zijn. Wat ons betreft een onderzoek naar minima ondersteunen in het OV, daar zijn wij wel voor. Vraag 3: eens,

armoede kan iedereen overkomen. Denk bijvoorbeeld aan het kwijt raken van je baan door het coronavirus, dan wel door een scheiding. Armoede kan ook ontstaan door verkeerde investeringen. Het is niet perse dat iemand in armoede is geboren. Het kan je ook overkomen. Vraag 4: eens, maar wel met enige nuance. Op voorstel van de PvdA komt er een breed maatschappelijke beeldvorming over de gevolgen van het coronavirus voor onze inwoners, maatschappelijke partners en bedrijven. Het spreekt voor zich om in dit verband ook de positie van mensen met een laag inkomen die noodzakelijke armoedebestrijding mee te nemen. Actueel zijn kinderen voor wie geen geld is om schoolspullen te kopen, een fiets te kopen, een laptop te kopen. Het aantal mensen met een laag inkomen zal ook in Lansingerland de komende tijd stijgen, gezien de situatie waarin we ons bevinden. Wat gaan we hieraan doen? Hierbij de noodzaak om integraal de minima erin te betrekken, integraal mee nemen. Een debat, waar je alle noodzakelijke maatregelen integraal kan onderzoeken. Tot slot wil ik nog opmerken dat de MRDH op dit moment ook bezig is om de vervoerstarieven vast te stellen. In maart kregen we daarover informatie, het onderzoek naar tariefstructuren. Daarbij wordt ook gesproken over kinderen met begeleiding van hun ouders gratis te laten reizen op de woensdagen en zaterdag. Dat komt ook de kinderen van minima ten goede. Dank u wel.

Mevrouw Heijblom, D66: D66 vindt de ondersteuning van alle minima vanaf 18 jaar met gratis OV een overweging waard. Met gratis OV wordt deze groep in staat gesteld wat eenvoudiger te ontsnappen aan een eventueel sociaal isolement, wordt het onderhouden van sociale contacten makkelijker gemaakt en is geld voor vervoer voor het doen van vrijwilligerswerk of te starten met het zoeken naar betaald werk geen belemmering meer. We kunnen ons echter ook de vraag stellen of alle minima behoefte hebben aan gratis openbaar vervoer of dat meer maatwerk wenselijker is. De één heeft behoefte aan gratis openbaar vervoer, de ander heeft misschien wel behoefte aan een andere voorziening, zoals een nieuwe computer. Daarnaast moeten we bekijken of de noodzakelijke investering, het bedrag zoals genoemd in de brief aan de raad van 5 maart 2020 met als onderwerp 'toezeggingen openbaar vervoer' plausibel is of dat we met dat geld mogelijk andere dingen doen. Daarnaast zou D66 graag een beeld hebben van hoe omliggende gemeenten met dit onderwerp omgaan. Samengevat: we vinden het een sympathiek idee, maar nader onderzoek naar aansluiting met de beoogde doelgroep en financiële haalbaarheid is nodig. We zijn ook benieuwd hoe de wethouder hier naar kijkt.

De heer Lieverse, CU: Het is een beetje ironisch om dit onderwerp te agenderen in een periode waarin we afgeraden worden gebruik te maken van het OV, maar ik geef toe: dat is misschien wat flauw, want tegelijkertijd betreurt de CU dat ook wel. We zijn een warm voorstander van het gebruik van OV en het beter ontwikkelen van het OV. Wat de problematiek betreft, die GL agendeert: we hebben niet zo lang geleden gesproken in de raad over de relatie tussen eenzaamheid en financiële vergoeding van het openbaar vervoer. Daar kwamen we toen niet uit, integendeel, we bleven steken bij de twijfel of er echt wel een verband is. Als GL daar nieuwe feiten over heeft, dan hoor ik die graag, niet van de wethouder, maar van GL. In de tweede plaats: gratis is natuurlijk helemaal niets, dus er moet wel nagedacht worden over hoe dat gefinancierd wordt. Heeft GL ook een dekkingsvoorstel voor dit plan? Tot slot: sympathiek is het altijd om minima ter wille te zijn met wat voor hulp ook maar, maar dan voelen we meer voor het idee dat D66 net uitte, namelijk om maatwerk hierin te betrachten, dan door dit structureel alleen in deze vorm aan te bieden. Los hiervan, als we het over openbaar vervoer hebben: openbaar vervoer verdient uitbreiding in onze gemeente, zeker ook in het dorp waar ik woon, in Bleiswijk, want daar zou ook met een financiële tegemoetkoming nog maar weinig mensen blij zijn met hoe het nu georganiseerd is.

De heer Barendregt, WIJ: Begin februari hebben we het in de raadscommissie ook al gehad over de mogelijkheid tot verschaffen van gratis openbaar vervoer voor alle ouderen, woonachtig in Lansingerland. Het standpunt van WIJ heb ik destijds naar voren gebracht. Samengevat kwam het hierop neer: wij verkiezen maatwerk boven een one-size-fits-all benadering, Dat hoorde ik ook al bij een aantal andere fracties. Mevrouw Gabin heeft ons een aantal vragen gesteld en deze zal ik beantwoorden vanuit ons eerder gekozen perspectief. Vraag 1: zijn college en commissie het eens met GL dat het aanbieden van gratis openbaar vervoer voor de gehele doelgroep 65+ niet bijdraagt aan de maatschappelijke doelen? Dan is mijn antwoord: met een one-size-fits-all benadering doe je de doelgroep onrecht, de doelgroep ouderen is namelijk een uiterst diverse groep. Vraag 2: zijn de commissie en het college het eens met de fractie van GL dat er wel mogelijkheden zijn om OV gebruik door oudere minima te stimuleren door hen gratis OV aan te bieden? Mijn antwoord op deze vraag is: WIJ is pleitbezorger van een individueel keuzebudget. Het aanbieden van gratis openbaar vervoer voor ouderen met een minimuminkomen is in dit kader een optie. Vraag 3: zijn de commissie en het college het eens met de fractie van GL dat eenzaamheid en armoede hand in hand gaan en in alle lagen van de samenleving voorkomen? Dan is mijn antwoord: eenzaamheid komt inderdaad in alle lagen van de bevolking voor, ook is het helaas zo, dat armoede de kans op een eenzaam bestaan navenant groter maakt. Vraag 4: zijn de commissie en het college het eens met de fractie van GL dat iedere inwoner met een minimum inkomen de mogelijkheid

moet krijgen om gebruik te maken van gratis openbaar vervoer, ter bestrijding van eenzaamheid en verkleining van de afstand tot de arbeidsmarkt. Dan zeg ik: nee. WIJ zet liever in op het toe leiden naar werk of een andere zinvolle dagbesteding. De connectie tussen het aanbieden van gratis openbaar vervoer en het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt zien we ook niet direct. Veelal bieden bedrijven en overheidsinstellingen immers een reiskostenvergoeding aan hun personeel aan. In veel gevallen kan een sollicitant voor de reis naar het sollicitatiegesprek ook een reiskostenvergoeding krijgen. Dus al met al zijn we geen voorstander van het generiek aanbieden van gratis openbaar vervoer voor minima. Voor een individuele oudere zou gratis openbaar vervoer echt een onderdeel kunnen zijn van een invulling van een individueel keuzebudget. Dank u wel.

De heer Bergwerff, CDA: Zoals wij als CDA al in de commissie van februari hebben aangegeven, zijn wij het eens dat oudere minima gratis met het openbaar vervoer kunnen reizen. Dit in het kader om eenzaamheid te bestrijden. Gratis OV voor alle minima kan leiden tot een situatie, waarbij iemand zonder werk, die gebruik maakt van alle beschikbare regelingen indirect meer inkomsten heeft dan iemand die wel werkt. Werken loont daardoor voor sommigen niet. Mensen die vanuit een bijstandssituatie gaan werken zouden er op achteruit kunnen gaan. Dit wordt ook wel de werkloosheidsval genoemd. Als CDA'er vind ik dat mensen met een inkomen tot en met 120% van het minimum op een goede manier worden geholpen door de overheid. Daar staan wij ook zeker achter. Deze hulp uitbreiden met een gratis OV kaart, vindt het CDA niet bijdragen. Wij denken eerder aan een andere manier van maatwerk, bijvoorbeeld via de bijzondere bijstand, waarbij bijvoorbeeld eenmalig een fiets, een computer of wat dan ook geleverd kan worden, wat ik ook al andere fracties heb horen zeggen. Daar sluiten we ons bij aan. Tijdens de commissievergadering van februari heeft de wethouder aangegeven, dat er een vraag uitstaat naar de RET over eenzame jongeren en een gratis OV chipkaart. De wethouder heeft toen gezegd, dat de raad binnen 3 weken van antwoorden wordt voorzien. Misschien heb ik het gemist, maar ik heb eigenlijk niets voorbij zien komen. Tot slot is een gratis OV chipkaart natuurlijk niet gratis. Hetzelfde als wat meneer Lieveerse van de CU al heeft gezegd. Een vraag aan de wethouder: het plan voor een OV kaart voor oudere minima en de kosten hiervan zouden in de kadernota worden meegenomen. Kan de wethouder aangeven hoe dit er nu voor staat? Dank u.

Mevrouw Draak, VVD: Het is natuurlijk schrijnend als mensen door het hebben van een laag inkomen gedwongen zijn om in de nabije omgeving van hun woning te blijven, zeker als je familie of vrienden ver weg wonen en je geen geld hebt om ze regelmatig te bezoeken. De vraag waar we het nu over hebben is of gratis OV voor alle minima dan een oplossing is. Al eerder is genoemd hoe de VVD fractie denkt over gratis openbaar vervoer: gratis bestaat niet, want het moet uiteindelijk toch betaald worden. Wij vinden ook, dat de gemeente niet de aangewezen partij is om inkomenspolitiek te bedrijven. Dat gaat dan alleen over de financiële kant van dit voorstel. Er is natuurlijk ook een menskant, dat mensen eenzaam zijn en dan in de context van dit bespreekstuk ook nog financieel kwetsbaar, levert aantoonbaar een grote kans op gezondheidsproblemen op en ook psychische problemen. Daarom vinden wij, bij de VVD, dat de gemeente weldegelijk een taak heeft in het bestrijden van eenzaamheid door toegankelijk te zijn, op vele manieren hulp en bijstand te geven en door het aanbieden van faciliteiten. Het woord 'maatwerk' is al vele malen gevallen. Misschien is OV gratis voor sommige mensen een oplossing, voor anderen niet. In het coalitieakkoord is hier iets over opgenomen. We hebben gezegd: samen met Welzijn Lansingerland nader uit te werken aanbod van gratis OV voor eenzame ouderen en de kansen voor flexvervoer en/of fijnmazig vervoer naar ziekenhuizen, St. Franciscus Gasthuis en het Groene Hart Ziekenhuis nader te onderzoeken. Die vraag is ook al eerder door andere fracties gesteld. Wij zijn eigenlijk wel benieuwd wat de status daarvan is. Of er al vorderingen zijn gemaakt, dat horen we graag van de wethouder. Gezien de kosten, die de wens van GL met zich meebrengt, en de budgettaire onzekerheid, die we nu rondom corona hebben, zijn wij er zeker geen voorstander van om verder te gaan dan het coalitieakkoord heeft gezegd, maar daar zitten natuurlijk wel aanknopingspunten in om mensen die eenzaam zijn en een krappe beurs hebben te helpen met maatwerk, als het nodig is, als het hun zou helpen om gratis te reizen. Gezien de tijd, mevrouw Gabin heeft 4 vragen gesteld, ik heb ze eigenlijk impliciet allemaal beantwoord. Op één vraag heb ik nog behoefte aan een reactie van de wethouder en dat gaat over de vergroting van kansen op de arbeidsmarkt tegenover openbaar vervoer. Ik sluit me eigenlijk een beetje aan bij wat de heer Bergwerff voor mij heeft gezegd. Ik ben benieuwd of de wethouder van mening is, dat dat helpt of dat er andere mogelijkheden zijn. Misschien doet de gemeente al iets in het vergoeden van reiskosten voor mensen die op zoek zijn naar werk en daarmee juist uit de armoede en eenzaamheid kunnen komen. Daar ben ik eigenlijk heel benieuwd naar. Samengevat: wij zijn heel terughoudend in het verstrekken van gratis OV aan iedereen, maar we hopen wel dat we als samenleving en als gemeente wat kunnen doen aan de eenzaamheid van mensen, want dat is gewoon ontzettend belangrijk. Dank u wel.

De heer Crielaard, L3B: In februari hebben we in de commissie samenleving gratis OV voor ouderen al met elkaar besproken. Namens L3B heb ik toen al aangegeven, dat L3B blij is met de tussenoplossing

waar het college nu mee komt, namelijk het aanbieden van gratis OV aan ouderen met een inkomen tot 120% van het minimum. Dit in combinatie met de andere genoemde maatregelen, zoals de OV opstapdagen, dragen bij aan het verlagen van de drempel voor kwetsbare ouderen om weer gebruik te maken van het openbaar vervoer. Natuurlijk heeft GL gelijk, dat eenzaamheid en armoede voorkomen in alle lagen van de samenleving. L3B heeft deze thema's ook hoog in het vaandel staan. Zo legden wij bij de behandeling van de jaarrapportage nog de nadruk op o.a. eenzaamheid en schuldhelpverlening. Ook vorig jaar vroegen wij nadrukkelijk naar eenzaamheid onder jongeren. Wat ons betreft is het dan ook goed om een breed pakket aan maatregelen te ontwikkelen om eenzaamheid en armoede te bestrijden en gratis OV voor AOW-gerechtigden kan daar een mooi voorbeeld van zijn. Het voorstel van GL om aan alle minima gratis OV aan te bieden of daar in ieder geval een pilot of onderzoek naar te doen, dat is wat ons betreft wat voorbarig. Het college heeft in februari namelijk aangegeven, dat zij aan de hand van het nieuwe MRDH tarievenkader een voorstel aan de raad gaan doen voor de invoering van gratis OV voor oudere minima. 10 juni j.l. vond ook een bijeenkomst plaats van de adviescommissie vervoersautoriteit betreffende dit tarievenkader. De adviescommissie heeft een advies uitgebracht aan de bestuurscommissie vervoersautoriteit om een menukaart te ontwikkelen met uitgewerkte opties t.a.v. minima en/of ouderen arrangement. Laten we deze uitgewerkte menukaart eerst afwachten en ook eerst in lijn met de tussenconclusie van het college gratis OV eerst aanbieden aan oudere minima en daar ook ervaring mee opdoen. We kunnen in een later stadium een goede discussie voeren over het al dan niet uitbreiden van de doelgroep. Dank u wel.

Wethouder Van Tatenhove: Ik heb net een WhatsApp bericht gestuurd naar mijn collega Fortuyn of hij ook in beeld is, maar ik krijg er nog geen reactie op. Net als de vorige keer heeft dit de kant van het OV en de kant van de doelgroep. Ik sluit eigenlijk wel aan bij de woorden van de heer Crielaard, dat bij de vorige bespreking over dit onderwerp, toen het ging over gratis OV voor ouderen, dat we wat afspraken hebben gemaakt en dat wethouder Fortuyn vooral heeft gezegd: we nemen het mee naar de MRDH. De MRDH is bezig met een plan, dus laten we kijken of daar voor ons iets inzit, waarmee wij aan de slag kunnen. Ik denk dat het goed is om die menukaart, die nu aangekondigd is, af te wachten en dan voor de doelgroep senioren met een inkomen tot 120% van bijstandsniveau te kijken wat voor effecten dat heeft, want uit het onderzoek dat toen is gedaan kwam toen eigenlijk naar voren dat voor die senioren niet alleen de prijs van het OV een issue is, maar vooral de aarzelingen om het te gaan gebruiken. Die andere factoren, die de heer Crielaard noemde, die opstapdagen, helpen om senioren in het OV te krijgen. Dus ik zou inderdaad adviseren om te blijven bij de afspraken, die toen zijn gemaakt. Voor de rest vooral insteken op maatwerk voor mensen voor wie het echt een probleem is om te komen waar ze moeten zijn. Ik denk wel, wat mevrouw Draak aangaf, dat een fijnmazig netwerk in het OV natuurlijk altijd helpt als je op zoek bent naar een baan of bij een baan kunt beginnen. Als dat met het OV zou kunnen, dan is het mooi als het OV je van voordeur naar voordeur brengt. In de praktijk is dat helaas niet altijd het geval. Daar is mijn collega Fortuyn echt altijd aan het proberen om te zorgen dat een fijnmazig netwerk ontstaat van OV in onze drie dorpen. Ik weet ook, dat het heel lastig is, omdat een bus, die voor driekwart leeg rond rijdt, daarvan snapt iedereen dat die niet rendabel is. Een organisatie beoordeelt op die manier een buslijn, dus openbaar vervoer is wat dat betreft ook wel een ingewikkelde discussie. Ik zou zeggen voor de doelgroep onder de 65: laten we vooral kijken naar maatwerk en in elk geval op dit moment nog niet naar het concept van iedereen dezelfde maatregel. Dat zou mijn reactie zijn op dit moment. Even nog één opmerking n.a.v. wat meneer Xhemali aangaf over kinderen, die in gezinnen opgroeien waar niet zoveel geld is voor schoolspullen en fietsen en laptops. Dat is een probleem dat we wel kunnen tackelen, want we hebben de samenwerking met de stichting Leergeld al een aantal jaar. Zeker in coronatijd zijn daar heel mooie dingen gebeurd, zodat elk kind ook op afstand voldoende onderwijs kon krijgen. Daar hebben we gelukkig voorzieningen voor, dat geen van de kinderen om die reden niet mee zou komen op school. De voorzitter: Wethouder Fortuyn wil u interromperen. Een unicum, omdat het college als uit één mond spreekt. Wethouder Van Tatenhove: Ik kom niet zo vaak in de MRDH om met hem zijn woordvoering over openbaar vervoer over te nemen, dus wat mij betreft geeft u hem de gelegenheid, want ik heb mijn vragen beantwoord.

Wethouder Fortuyn: Ik volg de hele avond al. Zelfs over het rekenkamerrapport was er een interessante discussie. Ter aanvulling van wat mijn collega Van Tatenhove aangeeft: er gebeurt heel veel binnen openbaar vervoer en het OV-gebied. Dat is helder. Er is nu een tarievenkader in bespreking. Zoals de heer Crielaard aangeeft is er advies gevraagd aan de adviescommissie MRDH, de vervoersautoriteit. Er speelt een aantal zaken. Aan de ene kant het tarievenkader. Dat heeft enerzijds te maken met winstgevendheid, maar ook: kunnen wij bepaalde doelgroepen tegemoet komen op een manier dat het OV daar een oplossing kan bieden voor het gebruik, maar ook voor doelgroepen die minder toegankelijk zijn voor het OV. Daar speelt ook de buurtbus een rol in. De MRDH heeft zeer nadrukkelijk aangegeven, dat zij dat niet als haar kerntaak ziet. OV is voor de MRDH een kerntaak, de buurtbus is meer een gemeentelijke aangelegenheid. Daar hebben wij als verschillende gemeenten van gezegd: zo kan het niet zijn. Wij moeten toch kijken of we de MRDH kunnen gebruiken, want we praten met dezelfde

vervoerders in principe, om daar toch een arrangement op te bouwen. Daar is uit voort gekomen, dat er 12 dagdelen een specialist aangetrokken kan worden om onderzoek te doen. Dat is één. Het tweede belangrijke element: om het bij ons in Lansingerland kernenvervoer beter te organiseren. We hebben de 3B bus, dat klopt, maar de 3B bus stopt om 5 of 6 uur in de middag, is niet in de avond bereikbaar en in het weekend hebben we er ook niet veel aan. Op zich wel zeer waardevol, wat de 3B bus doet, maar het dekt niet de lading tussen de kernen en tussen bereikbaarheid van het ziekenhuis in Gouda en het Sint Franciscus in Rotterdam. Daar zijn we mee bezig. Door corona is er helaas even een vertraging opgetreden, maar het buurtbusgebeuren met de elementen, die ik net aangaf, staan nog steeds op de agenda. Tegelijkertijd hebben wij met elkaar gekeken: kunnen wij bepaalde doelgroepen in Lansingerland bedienen om wat meer naar buiten te treden? Dan komen we inderdaad bij die eenzame ouderen, die een beperking zien, financieel, om naar familie of kennissen of een keer door de stad of een keer een bioscoop te pakken. Dat was de bedoeling ook om dit te initiëren. Daar hebben wij onderzoek naar gedaan. Er is ook door de ouderenbond gesproken en die heeft gezegd: alle ouderen heeft geen zin. We hebben ondanks de vergrijzing een redelijk rijke gemeenschap, die nog altijd met de eigen auto gaat of met openbaar vervoer of anderszins, maar ze zien wel dat er aan de onderkant wellicht behoefte is om hier openbaar vervoer voor aan te bieden. Daar is het voorstel op gebaseerd. Ik denk niet dat we nu al verdere stappen in die richting moeten nemen om het uit te breiden, daarom steun ik ook mevrouw Van Tatenhove. Maatwerk zal meer op zijn plaats zijn. Dus dit is een voorstel, dat het college naar voren heeft gebracht om dat uit te rollen. We evalueren hoe dat effectief kan zijn. Dat was ter aanvulling.

Tweede termijn

Mevrouw Gabin, GL: Er is een aantal vragen gesteld en die wil ik graag nog even beantwoorden. Er is een vraag gesteld over de dekking. In het najaar gaan we met de raad, als het goed is, hoe we de Eneco gelden gaan besteden. Er kwam bijvoorbeeld voorbij dat € 1mln van de Eneco gelden kan worden neergelegd om te kijken of de afstand tot de arbeidsmarkt wordt verkleind. De reiskostenvergoeding is vaak boven 10km afstand, dus niet iedereen komt in aanmerking daarvoor. Ook zijn wij natuurlijk voor maatwerk. Door het uitvoeren van een onderzoek willen wij de juiste en de meest passende uitkomst voorleggen. Bij de volgende collegeperiode kan dat dan worden uitgevoerd en in 2022 kan het nieuwe college een definitieve dekking daarvoor vinden. L3B heeft aangegeven, dat het te voorbarig zou zijn. Wij vinden dat die twee groepen juist communicerende vaten zijn en dat het geld maar één keer kan worden uitgegeven. Dus om tot een goed oordeel te komen, heb je alle uitkomsten van beide groepen nodig. Vandaar dat wij zo'n onderzoek juist wel van essentieel belang vinden om uiteindelijk tot een goede besluitvorming te komen. De VVD is erg terughoudend, maar blijft achter het coalitieplan staan om minima ouderen te voorzien van gratis openbaar vervoer. Ik vraag me wel serieus af hoe dit plan invulling gaat krijgen, want de 1,5 meter samenleving wordt helaas de nieuwe realiteit. Vele OV gebruikers, die de auto lieten staan, zullen nu liever de auto nemen om naar hun bestemming te rijden dan het openbaar vervoer. Ouderen, die al zeer kwetsbaar zijn, zullen niet meer gauw het openbaar vervoer nemen. Het OV gebruik was al te ingewikkeld voor ze en nu ook nog eens levensgevaarlijk. Nemen de coalitiepartijen en de wethouder de veranderende realiteit mee in hun plannen op dit gebied. Ik wil alle fracties in ieder geval bedanken voor hun inbreng. Ik heb hele bruikbare feedback gehoord. Helaas was enthousiasme niet bij iedereen te horen. Het onderwerp ligt erg nauw aan ons hart, dus we konden het niet laten passeren. Naar onze mening zijn het redelijke bedragen en aantallen. Het zal de minima inkomens erg helpen om actief in de samenleving te staan, maar dat kan natuurlijk ook op andere manieren. Ik heb al leuke ideeën gehoord, dus ik wil bij deze de fracties bedanken voor hun input.

De heer Xhemaili, PvdA: Wat ons betreft waren de antwoorden van de wethouders duidelijk. Ik wil nog wel benadrukken en herhalen, dat in de discussie over de coronacrisis de gevolgen armoede en maatwerk voor ondersteuning wel belangrijk is. Houd daar wel oog voor, dat die combinatie maatwerk, coronacrisis en armoedebestrijding wel hand in hand gaan. Dat we ze niet los van elkaar kunnen zien. Dank u wel.

Mevrouw Heijblom, D66: Geen reactie meer.

De heer Lieverse, CU: Op één punt. Mevrouw Gabin geeft keurig antwoord op mijn vraag hoe zij denkt over de dekking daarbij. Dus daar komen we in het najaar op terug.

De heer Barendregt, WIJ: De aandacht voor armoedebestrijding is uiteraard heel belangrijk. Ik denk ook, zoals mevrouw Gabin zei, dat reiskostenvergoeding geldt voor boven de 10km. Onder de 10km kan je ook kiezen voor een eenmalige investering door bijvoorbeeld het aanschaffen van een fiets, dat lijkt me dan rendabeler. Dank u wel.

De heer Bergwerff, CDA: Ik had nog twee vragen gesteld, waar ik nog geen antwoord op heb gehad. De eerste was: ik had even het verslag gelezen van onze commissievergadering in februari, en daar zei de wethouder dat er een vraag uitstaat naar de RET hoe die link is tussen eenzame jongeren en gratis OV chipkaarten. Binnen 3 weken zouden we antwoord krijgen en ik heb het niet voorbij zien komen. Kan de wethouder daarop reageren? En volgens mij werd ook in februari besproken, dat het plan voor die gratis OV voor oudere minima in de kadernota mee genomen wordt. Aangezien de kadernota niet behandeld gaat worden op korte termijn, wil ik ook de wethouder vragen wanneer dan wel.

Mevrouw Draak, VVD: Nog even heel kort, over de opmerking van mevrouw Gabin en de 1,5 meter samenleving. Wij hebben eigenlijk gewoon gereageerd vanuit onze opvatting, zoals we die altijd hebben over dit onderwerp en het coalitieakkoord. Als mensen niet meer met het OV durven gaan, dan zou ik echt een beroep willen doen op de hele samenleving. Ieder Lansingerlands gezin dat volop in het leven staat is in theorie in staat om een eenzame oudere als opa of oma in het gezin te adopteren. Dat soort initiatieven staan dan buiten deze discussie, maar als we echt willen, kunnen we allemaal één iemand uit de eenzaamheid helpen. Dat wilde ik graag nog genoemd hebben.

De heer Crielaard, L3B: Nog kort. Bedankt aan het college voor de eerste termijn, duidelijke antwoorden. De heer Bergwerff stelt nog een vraag over de kadernota, die vind ik zelf ook wel heel interessant, dus daar sluit ik graag bij aan. Verder niets voor de tweede termijn.

Beantwoording college

Wethouder Van Tatenhove: Ik heb net tegen mijn twee rechterhanden gezegd, dat het inmiddels best wel laat is, maar de vraag over de kadernota. We hebben dit jaar geen kadernota, dat is een terechte constatering, want dan had u hem deze maand gehad. Dat betekent dat we een plan voor een eventueel gratis OV voor oudere minima direct mee nemen naar de begroting. Dat is natuurlijk altijd ter beoordeling van de raad, want daar worden de afwegingen gemaakt, waar we wel in investeren en waar we zeggen: pas op de plaats. Dus daar komen wij op terug. Die belofte van een gratis OV chipkaart voor eenzame jongeren zegt mij niet zoveel, dus ik hoop dat u op de toezeggingenlijst een belofte van meneer Fortuyn ziet en dat hij daar op kan reageren, want ik zou u het antwoord schuldig moeten blijven.

Wethouder Fortuyn: Zoals u weet, spreekt het college met één mond. Ik heb ook geen flauw idee. De voorzitter: U weet het gezamenlijk niet. Dat hoort dan zo. Ik denk dat u wel even moet toezeggen, dat u dat gaat dubbelchecken. Wethouder Fortuyn: Ja, we zullen het even gaan dubbelchecken, want de toezegging zegt mij niets. Ik moet het zelf ook nagaan.

De voorzitter: Dank aan mevrouw Gabin voor het punt dat u heeft ingebracht. Dan gaan we naar agendapunt 6b. Ik kijk naar de klok en roep u op om net zo ter zake te blijven als u de hele avond al bent, misschien dat we het dan op tijd kunnen afsluiten.

6. Stukken ter advisering aan de raad:

6.a Aanbevelingen Rekenkamer Rapport Kwetsbaar en uit beeld

Dit agendapunt wordt behandeld na behandeling van agendapunt 4.

De voorzitter: Het raadsvoorstel, dat u heeft gekregen, is niet afkomstig van het college, maar het is samengesteld door de griffie aan de hand van de aanbevelingen uit het rapport. Ik zeg het erbij, voor het geval u van plan was het college te adresseren voor het raadsvoorstel. Nogmaals: het raadsvoorstel is afkomstig van de griffie.

De heer Hoppenbrouwer, L3B: Ik ben de gelukkige en dat zal in totaal voor 3 agendapunten zijn, ook de IHP en de verordening, die eraan gekoppeld is, is aan mij. L3B heeft het rekenkamerrapport 'kwetsbaar en uit beeld' aandachtig gelezen en worstelt wel een beetje met de inhoud, omdat na de toelichting tijdens de beeldvorming en ook de technische vragen, die wij aan de rekenkamer hebben gesteld, met dank voor het antwoord, toch nog steeds de vraag blijft: hoe gaan we nou die inzichten, die zij hebben, in hoeverre zijn die in voldoende mate te onderbouwen? Maar uiteindelijk dacht ik: of het nou wel of niet onderbouwd kan worden, iedereen voelt aan zijn water dat we voor een vraagstuk staan dat tijdige en passende maatregelen vraagt. Wat L3B betreft is het rekenkamerrapport een bevestiging dat de gemeenteraad zijn kaderstellende rol op dit dossier op moet pakken. Het ondersteuningsdeel aan ouderen is grotendeels uitbesteed aan Welzijn Lansingerland, maar is sinds 2016 in toenemende mate een onzichtbare stakeholder geworden. Voor de goede orde: dat ligt niet alleen aan Welzijn Lansingerland. De jaarrapportage sociaal domein bevestigt ook het beeld van de rekenkamer, dat er wel zicht is op de

ontwikkelingen, maar dat het eigenlijk nog wel steeds op het niveau van tussen de soep en de patatten blijft hangen. Willekeurige passages uit de jaarrapportage, die dat beeld scheppen is: er is een knelpunt als het gaat om tekort aan geschikte woonalternatieven, een tekort aan geschikte dagbesteding, de beschikbare dagbesteding sluit niet aan bij de behoefte. Het wordt allemaal geconstateerd en dat beeld sluit dus wel aan bij de rekenkamer, alleen het vervolg blijft uit. Dat is wat de rekenkamer bedoelt. Ik realiseer mij, dat de jaarrapportage een document is, waarbij je met de achteruitkijkspiegel naar achteren kijkt. Maar wat nou de oplossingsrichting is, ik heb er even willekeurige knelpunten uitgepikt, om deze weg te werken blijft onduidelijk. Als het gaat om de passende woonruimte voor ouderen, is de rekenkamer een stuk kritischer. Ze zegt: de gemeente onderkent dat er geruime tijd behoefte is aan passende woonruimte, maar ze proberen niet voldoende inzicht te krijgen in de precieze woonbehoefte van ouderen. Dat herhalen ze twee, drie keer. Ondanks dat u de terechte opmerking maakt, dat het een stuk van ons is, zou ik toch aan de wethouder willen vragen: wat gaat zij nu doen met het gemis van die kwantitatieve delen? Dat is namelijk voor ons, als partij, relevant om te weten, wat we nou met die aanbevelingen moeten. Als ik het nu zou moeten beoordelen, zou ik zeggen: wij gaan die aanbevelingen goed to goood honoreren. Maar ik zit wel nog een beetje te puzzelen: wat gaat het college dan echt doen? Ze hebben niet alles overgenomen, maar een deel. Dat deel zit in de kwantitativiteit. Als afsluiting in mijn zoektocht zit ik nog even met die drie doelgroepen die de rekenkamer noemt. Die hebben ze ook bij de technische vragen beantwoord, als het gaat om eenzame mensen, dementerende mensen, mensen die extra ondersteuning hebben met een migratie-achtergrond of met een lager inkomen. De opmerking van WIJ bij de beeldvorming vond ik zeer treffend. Gaan we iets landelijks kopiëren voor Lansingerland? Ik begrijp uit de technische vragen, dat die groep er wel is, alleen weten we de aantallen niet. Dat blijft nog steeds bij mij de vraag: hoe groot is het probleem? Elkeen is een probleem, dat wil ik ook niet bagatelliseren, maar het wordt nu zo groot in het rapport gebracht, dat ik me afvroeg of het helemaal klopt. Er zijn heel veel aanbevelingen, waarbij ik kwantiteit mis. Er zijn aanbevelingen, die ik echt absoluut onderschrijf, zeker als het gaat over het feit dat we met de zorginstellingen in gesprek moeten over de verpleeghuisplekken. Ik zou eigenlijk willen vragen, want er komt een beleidsnota 'langer thuis', maar ik zou eigenlijk willen vragen: is het nou niet beter, of moeten we een tussenstap maken à la de omgevingswet en de IHP, dat we eerst een uitgangspunten/koersnota vastleggen en dat we dan tot actie overgaan? Dat is mijn vraag aan mijn vrienden, collega's en betekent het einde van mijn eerste termijn. Dank u wel.

De heer Kampinga, VVD: Ik begin met te zeggen, dat wij in belangrijke mate aansluiten bij wat de heer Hoppenbrouwer zojuist gezegd heeft, maar we willen toch ook even ons eigen accent mee geven. De rekenkamer stelt voor, en de griffie heeft dat eruit gehaald: het college op te dragen de aanbevelingen van het rekenkamerrapport uit te voeren. De titel van het rapport is: kwetsbaar en uit beeld, onderzoek naar ondersteuning van ouderen bij langer thuis wonen. Nu komt die: zowel het persbericht als ook de titel leggen ons inziens wel heel sterk de nadruk op de punten die verbeterd moeten worden. Er gaat namelijk al heel veel goed. Dat wordt ook in het rapport gezegd. Dus je zit een beetje op twee gedachten te hinken. Bij dit onderwerp komen trouwens onze recente raadsragen in gedachten, die hadden als titel: ook mensen met een beperking of chronische ziekte willen profiteren van versoepeling van de coronamaatregelen. Dat zijn niet uitsluitend ouderen, dat ze ik er gelijk bij, maar heel vaak natuurlijk wel. Met het coronavirus hebben mensen met een beperking of chronische ziekte het immers extra zwaar en is adequate huisvesting en ondersteuning des te belangrijker. Er wonen in Lansingerland nu al iets van 6.500 mensen van 70 jaar en ouder. Dat gaat heel hard nog groeien, dat aantal. De vergrijzing slaat hier ook toe. De centrale vraag in het rekenkameronderzoek luidt, en dat is heel goed geformuleerd: in hoeverre biedt de gemeente een toereikend aanbod van voorzieningen om ouderen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen. De voorziening is in dit geval ondersteuning, maar ook huisvesting natuurlijk. Zoals bekend blijven ouderen langer thuis wonen. Enerzijds omdat het huidige zorgstelsel daarop gericht is, om de zorgkosten in de hand te houden. Anderzijds willen mensen die ouder worden ook zelf het liefst zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Ik woon er hier midden tussen in, de oudste is 87. Mensen vinden het fijn om hun eigen bedoeninkje te hebben. Echter, niet alle ouderen willen zo lang mogelijk thuis wonen. Deze ouderen zouden het liefst een tussenvorm kiezen. Ik zeg er gelijk bij: het wordt in het rapport al even aangestipt. Maar bij de aanbevelingen kom ik het eigenlijk niet meer echt tegen, die tussenvorm. Bijvoorbeeld de Naaldhorst bij huize Sint Petrus. Daar zijn 66 seniorenwoningen van 3B Wonen. Daar is het goed wonen en zorg en ondersteuning zijn beschikbaar. Er woont toevallig een moeder van een buurvrouw en zij vertelde dat ze daar heel plezierig woont en blij is dat ze niet helemaal thuis woont en zelfstandig. Dat zou een aanvulling kunnen zijn op aanbeveling 5 van de rekenkamer, dat zich jammer genoeg uitsluitend op verpleeghuisplekken richt. Het gaat er juist om, dat die hele verzorgingshuislaag, die weg gesneden is en daar heb ik alle begrip voor, maar er zijn mensen voor wie een tussenvorm, een seniorenwoning, een hele mooie uitkomst zou kunnen zijn. Er zijn gelukkig enkele voorbeelden van. De beroemde Knarrenhof wordt in dat verband vaak genoemd. Mijn vraag is nu: kan de wethouder toezeggen, dat de behoefte aan deze seniorenwoningen en de realisatie

daarvan aandacht krijgen? Bijvoorbeeld in het beleidsplan 'langer thuis' of misschien zelfs wel in de woonvisie. Dank u wel.

Mevrouw Bouman, CDA: Ik hoop, dat ik het in die 5 minuten kan doen, want de vorige keer was ik er ook net even overheen, maar ik hoop het. Als wij de conclusies en de aanbevelingen lezen in het rapport van de rekenkamer, dan gaan heel veel zaken goed, zoals het ondersteuningsaanbod voor ouderen. Echter, er zijn toch wel zaken welke aandacht behoeven, namelijk: wat zijn de woonbehoeften van met name de kwetsbare ouderen, ouderen met een migratie-achtergrond en eenzame ouderen. Van de aanbevelingen van de rekenkamer worden de meeste onderkend door het college. Echter, er zijn aanbevelingen die toch wat nader aandacht behoeven. In het rapport wordt ook regelmatig ergens verwezen naar een woonvisie, die er nog moet komen, 2020-2030. Ik heb de woonvisie van 2015-2020 nog eens nagekeken. Er zijn een heleboel uitvoeringsmaatregelen, die daarin opgenomen zijn, bijvoorbeeld: 65+ers worden voorlichting gegeven o.a. over woningaanpassing. En nog een uitvoeringsmaatregel: er wordt levensloopbestendig voor ouderen gebouwd wanneer daar vraag naar is van ouderen. En het effect wonen en zorg wordt gemonitord om te bezien of er extra maatregelen nodig zijn. Er wordt dus voorlichting gegeven enzovoorts. Maar bereiken deze folders ook onze kwetsbare ouderen? Onze mondige burgers weten alles wel te vinden, maar weet men wel wat de behoefte is van deze kwetsbare ouderen o.a. m.b.t. de woonbehoefte? We hadden begrepen, dat er geen cijfers zijn; dat lazen we ook en dat hoorden we ook. Maar zijn er echt geen cijfers? Zijn er geen gegevens over woonbehoefte? De fractie WIJ heeft er nog naar gevraagd en dan komen er cijfers tevoorschijn. Ik kan me nog de discussie herinneren, die we gehad hebben t.a.v. 2017 huize Petrus. Dat het aantal ouderen met een zorgbehoefte toe zal nemen. Niet alleen het aantal mensen met een zorgbehoefte, maar ook het aantal ouderen. Dan maak ik even de overstap naar aanbeveling 5, namelijk dat het college in gesprek zal moeten gaan met het zorgkantoor, zodat er genoeg verpleeghuisplekken beschikbaar blijven. U weet dat we een discussie met de raad gehouden hebben en dat heeft erin geresulteerd dat wij 56 woonplekken hebben, die verhuurd worden in huize Petrus en 40 plekken voor mensen met somatiek aangelegenheden. Dus mijn vraag is: wat gaat het college doen? Gaat het college toch weer in gesprek met o.a. misschien een corporatie, maar zeker ook met DSW in deze? Dan lezen we dat het college terughoudend is m.b.t. het maken van afspraken met woningcorporaties voor specifieke woningen voor ouderen in de huursector. Intussen weten we helaas, dat veel ouderen Lansingerland gaan verlaten en dat is wel triest. Dat kan toch niet de bedoeling zijn? Wat gaat het college toch hieraan doen? En hoe zou het toch zijn met de locatie Hergerborch? Daar is ook weleens over gesproken. Zou het toch niet mooi zijn, dat daar ook sociale huurwoningen kunnen gaan komen o.a. voor ouderen dichtbij voorzieningen. Er schijnt een project te zijn à la Petrus, dat nu gaande is. De vraag is: gaat het college afspraken maken t.a.v. die woningbehoefte van ouderen met de woningcorporatie om toch het aantal sociale huurwoningen voor ouderen o.a. te realiseren? Ik hoor het graag. Dan wordt er in het rapport gezegd, dat er een woonbehoefte onderzoek geweest is. Dat weten we met zijn allen, over de drie kernen. Dan is de vraag: gaat daar ook een vertaling plaats vinden van de woonbehoefte in de woonvisie 2020-2030? Wij zouden toch wel graag zien, en dat horen we graag van het college, of er per kern een vertaling zou kunnen komen in die woonvisie en de acties die in deze gedaan gaan worden. Met andere woorden: het bouwen van woningen o.a. voor ouderen. Ik hoor het graag. Knarehof, dat is gezamenlijk project voor ouderen, die met zijn allen bij elkaar kunnen wonen. Dan lees ik: er zou een projectontwikkelaar moeten zijn en we moeten gronden hebben. Als we gronden, volgens mij zitten er in de gemeente Lansingerland toch wel gronden, die eigendom zijn van de gemeente, o.a. de Lijsterlaan. Zou het niet mooi zijn als een projectontwikkelaar of een woningcorporatie daar gaat bouwen? Dicht bij voorzieningen o.a. voor ouderen, maar er kan ook gelijk gebouwd worden voor starters bijvoorbeeld. Als laatste de kwetsbare ouderen, degenen die geen netwerk hebben en geen mantelzorger. De rekenkamer geeft aan, dat deze grote groep een risico loopt momenteel, zeker met corona. Ik hoorde ook al het actieplan 'langer thuis'. Dan is mijn vraag: welke actie gaat het college ondernemen om toch meer vrijwilligers te werven? Want het programma 'oudere eenzamen' draait toch met veel vrijwilligers. Ik kan van dichtbij getuigen, dat dat zo is. Ik moet zeggen: er gaat heel wat goed, we horen een heleboel via de jaarrapportage sociaal domein. Hopelijk krijgen we in de woonvisie het e.e.a. en in het actieplan, maar ik hoor graag op mijn vragen een reactie van het college. Dank u wel.

De heer Barendregt, WIJ: Vanavond bespreken we het rekenkamerrapport 'kwetsbaar en uit beeld'. Die titel is verontrustend te noemen. Uit het rapport is echter een aantal waardevolle aanbevelingen naar voren gekomen. Wij kunnen ons hier ook voor een groot gedeelte in vinden. Eigenlijk hebben we alleen, net als het college, moeite met delen van aanbeveling 2. Zo luidt aanbeveling 2c: maak afspraken in het convenant met woningcorporaties over het aantal en type sociale huurwoningen, dat ze moeten realiseren voor ouderen. WIJ is voor intergenerationeel bouwen en ziet niets in verder etiketteren van sociale huurwoningen. Het huisvestingsvraagstuk is hier gewoonweg te breed voor. De antwoorden op de door mij gestelde technische vragen laten dit ook zien. Ik zie hier toevallig rechts van mij liggen ruim 4.000 inwoners van Lansingerland staan ingeschreven bij Woonnet Rijnmond, zelfs 834 woningzoekenden langer dan de 81 maanden, waar ik het de vorige keer over had. Dus dat is echt een groot probleem.

Maar om even op het rapport terug te komen: het is goed dat er aandacht is voor een kwetsbare doelgroep. Ik zou zeggen: doe ook actief onderzoek naar hun zorgen en noden, maar wees bij de bouw van nieuwe woningen alleen inventief en kijk waar mogelijk over generatiegrenzen heen. Dank u wel.

De heer Lieverse, CU: Het rekenkamerrapport heeft een geweldige titel: kwetsbaar en uit beeld. Waarom spreekt de titel ons zo aan? Uit beeld, dat is precies wat ouderen angst aanjaagt. Er niet meer toe doen. De afgelopen tijd met corona, mensen die in een verpleeghuis zijn, mensen die van bezoek verstoken waren, de vereenzaming die optreedt, precies dat soort factoren, dat is wat ouderen bezig houdt. Ik denk dat velen van ons dat ook in hun eigen kring kunnen opmerken als ze met hen in gesprek zijn. In het rapport worden ook uiterst zinvolle observaties aangereikt over hoe ouderen te helpen om langer zelfstandig te kunnen blijven. Voor ouderen speelt een aantal belangen. Zo werd op een beeldvormende avond het ouderenbeleid in oktober 2019 toegelicht door onze eigen ouderenadviseurs, overigens ook met DSW en andere experts op dit gebied. Daar werd bijvoorbeeld zinvol onderscheid gemaakt tussen de yeps, de youngs elderly persons, en de kwetsbare ouderen. Daarbij werd ook uitgelegd op een manier, die analoog is aan hoe Rotterdam ingestoken wordt op de vier domeinen. Daar met de titel: Rotterdam, ouder en wijzer. Wonen is maar één van die belangen, maar zeker niet de enige. Wat ook speelt is bijvoorbeeld functiebehoud. Dat wordt wel in het rapport genoemd, maar niet in de aanbevelingen, helaas. Wanneer je het functiebehoud aan mensen overlaat, zorg van anderen om die aan te vullen, dat is gezondheidszorg en mantelzorg of vrijwilligershulp. Er toe doen heeft een link met eigen regie kunnen voeren. Het begrip, dat ik een beetje mis hierbij, maar wat ik graag zelf wil benoemen, is het begrip positieve gezondheid. Dat geeft hier een helder beeld bij. Het is niet één aspect, bijvoorbeeld wonen, maar het zijn alle aspecten bij elkaar, die de gezondheidstoestand bepalen. Bijvoorbeeld: heeft iemand moeite met mobiliteit, maar is hij in staat dit met zijn omgeving te organiseren, dan is er op dit terrein geen echte onvoldoende. Woont iemand in een verpleeghuis en voelt hij zich daar veilig en helemaal thuis, niks mis met de factor wonen. Kortom: het is een multi-domein problematiek. Dat wordt in het rapport hier en daar goed aangegeven door die factoren te benoemen, maar in de aanbevelingen vind ik daar weinig van terug. Een ander punt, waar ik zorg over heb, als ik het rapport doorlees, is dat hier en daar de argumentatie wat aanvechtbaar is. Dat bleek ook bij de beantwoording door meneer Hofstra bij de beeldvormende avond kort geleden. Veel blijkt gebaseerd te zijn op informatie van stakeholders, zoals Actis, Anbo i.p.v. ouderen zelf, terwijl onze gemeente zelf, bijvoorbeeld met het parelduiken in Bleiswijk weldegelijk met ouderen in gesprek gaat. Het kan trouwens ook heel anders. Het rekenkamerrapport, dat in Utrecht verscheen in 2015, heet: langer zelfstandig thuis wonen met ernstige beperkingen. Daarbij werden wel in grote mate inwoners zelf om hun ervaringen gevraagd. Een ander punt, dat de conclusies wat onderuit haalt, is dat veel landelijke trends zijn gebruikt om tot lokale conclusies te komen. Er is bovendien gekeken naar vooral het huren van wonen en minder naar wie een koopwoning heeft of zoekt. Nieuwe gegevens uit de rapportage sociaal domein, waar we kort geleden nog over gesproken hebben, zijn niet meegenomen. En de informatie die nu gebruikt wordt voor de woonvisie zijn, lijkt het, nog niet gebruikt. Het moet niet zijn, dat het rapport nu al achterhaald is, maar het maakt wel dat de aanbevelingen met een korrel zout genomen moeten worden. Op het gebied van ouderenbeleid is onze gemeente voortvarend bezig. Dit werd ook in de beeldvormende avond door meneer Hofstra verteld. Hij zei zelfs: er is een bottleneck, want het WMO abonnementstarief grijpt ook in deze gemeente nogal om zich heen en betekent dat er meer kosten gemaakt worden. Conclusie: we pleiten ervoor om de aanbevelingen wel over te nemen, maar wij zien het meer als een stimulans voor onze gemeente en ons college, dan als een aansporing om echt iets te doen alsof er niets goeds gebeurt op dit terrein. Tot zover.

Mevrouw Heijblom, D66: D66 heeft tijdens de beeldvormingsavond over het rapport 'kwetsbaar en uit beeld' een goede uitleg gekregen van de rekenkamer. We delen dan ook de aanbevelingen van de rekenkamer aan het college van B&W. Twee zaken die nog nadere aandacht behoeven. Tijdens het lezen van het rapport en ook het bespreken van het rapport viel het op, dat de gemeente ontzettend weinig historische kwantitatieve gegevens heeft m.b.t. woningbouw. Dat maakt gefundeerd beleid maken lastig, lijkt D66. De rekenkamer bevestigt deze afwezigheid en dit gegeven maakte hun werk ook lastig. Het tweede dat opvalt, is de reactie van het college op de adviezen van de rekenkamer. Het college onderschrijft de conclusies en aanbevelingen in het rapport grotendeels. Echter, het college geeft aan terughoudend te zijn met het maken van afspraken met woningcorporaties over specifieke woningen voor ouderen. Maar is het niet een rol van de gemeente om juist afspraken te maken met die corporaties. Vraag aan de wethouder hierover: waarom die terughoudendheid? Over het algemeen vind ik de reactie van het college wat defensief, terwijl de constatering van de rekenkamer toch best heel stevig zijn en serieus genomen moeten worden. Vraag aan de wethouder: is dit beeld nou correct? En: hoe kijken jullie naar dat rapport in zijn algemeenheid? Het voorstel van Leefbaar Lansingerland betreffende de uitgangspuntennotitie vind ik wel een goed idee. Het is lastig om n.a.v. dit rapport te weten of we volledig zijn en goed bezig zijn. Misschien moeten we wel een klein stapje terug. Dat was het voor ons.

Mevrouw De Geus, GL: Wij zijn weer één van de laatsten, dus veel is al gezegd, maar ik ga het herhalen dan. De gevraagde beslissing is uitvoering te geven aan de aanbevelingen uit het rapport van de rekenkamer. Dat is goed, dat dit gaat gebeuren, maar het college deelt niet altijd de mening van de rekenkamer, maar vindt de bevindingen van de rekenkamer waardevol en zal deze dan ook meenemen in de komende woonvisie. Een voorbeeld hiervan. De rekenkamer zegt: de gemeente moet meer zicht krijgen op uiteenlopende woonbehoeften van ouderen, zodat een toereikend woonaanbod kan worden gerealiseerd. Het college reageert daarop, dat de gemeente pas specifiek voor ouderen gaat bouwen als uit onderzoek blijkt, dat hier reële vraag naar is. Zij bouwen bij voorkeur levensloopbestendig. Maar ik denk: als er een reële vraag is, dan is het te laat voor sommige mensen. Ze bouwen dus levensloopbestendig, maar houden wel rekening met de vraag van ouderen en anderen naar meer gelijkvloerse woningen op nieuwe locaties als Wilderszijde en Westpolder Bolwerk. Maar deze woningen worden gebouwd voor starters, dat zijn dus die anderen, en ouderen, terwijl er bij ouderen juist behoefte is aan gelijkvloers wonen, maar ook bij primaire voorzieningen in de buurt, zoals huisarts, apotheek en de supermarkt. Terwijl ik denk, dat die starter wel even een halfje brood gaat halen als hij naar zijn werk gaat. Het college kiest voor intergenerationeel wonen in verschillende woonvormen. Zij vinden dat woningen geschikt moeten zijn voor meerdere groepen uit de samenleving en kiest daarom voor gedifferentieerde wijken, jong en oud die bij elkaar wonen. Dan de 80+ers, want naar verwachting is dat er in 2040 ruim 5.000 80+ers zullen zijn in Lansingerland. Het is nodig, dat er voldoende passende woningen worden gerealiseerd voor deze groep ouderen. Daar wil ik even de opmerking bij maken, dat het eigenlijk over mij gaat, want over 20 jaar ben ik 80+er, dus ik vind het best wel belangrijk, dat er gewoon goede woningen zijn. Een voordeel van de genoemde gedifferentieerde wijk zou dan wel kunnen zijn, dat een stijgend gebrek aan vrijwilligers wordt opgelost, want de gemeente verwacht dat de groeiende groep actieve ouderen, die nu met pensioen gaan, straks zelf als mantelzorger of vrijwilliger aan de slag kan gaan. In dat geval is het dan wel weer handig, een gedifferentieerde wijk, want dan is het belangrijk om op goede voet te staan met je burens, want je kan ze nog hard nodig hebben in de toekomst. Dan de woonzorglocaties, de tussenvorm tussen thuis en een verpleeghuis. Dat is er op dit moment alleen in Berkel en Rodenrijs. Het college zoekt naar een tweede geschikte locatie. Ik meen dat het gaat om een locatie rondom de Hergerborch. Dat is dus alweer in Berkel, maar hoe is dat dan voor de andere twee dorpen? Dan zeker in Bleiswijk, die het meest vergrijsd is, van de drie kernen. Daar komen dus meer senioren in de toekomst. Gaat u daar ook een bestemming voor zoeken, misschien locatie de Poort, want dat is heel erg dicht bij het centrum. Op basis van de cijfers van de GGD blijkt dat 8% van de ouderen boven de 65 jaar aan te geven eenzaam te zijn. In Rotterdam is het meer, daar is het 13%. Maar wie zijn deze mensen? Komt dit ook vaker voor bij immigranten, omdat ze een andere achtergrond hebben? Hebben zij specifieke wensen? Dan wil ik wel de opmerking maken, dat het begrip eenzaam zijn natuurlijk erg relatief is. Als ik een hele middag bij mijn moeder geweest was, riep ze als ik weg ging: wanneer kom je weer, want ik ben zo alleen. Dat bedoel ik met relatief. We zijn in ieder geval blij, dat grotendeels de aanbevelingen van de rekenkamer worden opgevolgd. We zijn benieuwd hiernaar. Dank u wel. De voorzitter: Volgens mij maakt u een rekenfout. Over 20 jaar toch?

Mevrouw Verhoef, PvdA: Ik was even bang, dat u over mijn leeftijd zou beginnen, maar dat doet u gelukkig niet. Allereerst hartelijk dank aan de rekenkamer voor alweer het afleveren van een inzichtelijk onderzoeksrapport met niet mis te verstane aanbevelingen. De titel zegt het al in een paar woorden: onze gemeente heeft kwetsbare ouderen in Lansingerland en hun specifieke ondersteuningsbehoefte nog onvoldoende in beeld. Dit betreft vooral eenzame ouderen zonder netwerk, mantelzorger of voldoende mogelijkheden om zichzelf te redden en ouderen met lagere inkomens of met een migratieachtergrond. Nog even voor de heer Hoppenbrouwer: 18,3% van de inwoners van Lansingerland heeft een migratieachtergrond, dus bijna 1 op de 5. En ongeveer 1/7 van onze inwoners is 65 jaar of ouder en dat zal bij de migranten niet heel veel anders zijn, schat ik zo in. De gemeente ondersteunt deze ouderen mogelijk dan ook niet genoeg bij het langer thuis wonen. Er staat 'mogelijk' bij, omdat uit de rest van het rapport wel blijkt, dat die ondersteuning in grote lijnen wel meevalt. Maar dat de titel het woord 'kwetsbaar' draagt en dat het met name lijkt in te zoomen op die kwetsbaren, dat is eigenlijk maar het topje van de ijsberg, want de gemeente heeft ook onvoldoende zicht op de uiteenlopende woonbehoeften van allerlei ouderen, kwetsbaar of niet. Het niet kennen van de woonbehoefte maakt het lastig om een passend woonaanbod te bieden, maar het aanbod van geschikte huizen voor ouderen is sowieso ontoereikend, dus we hebben eigenlijk een dubbel probleem. Onze fractie blijft het frappant vinden, dat de gemeente volgens de rekenkamer al een hele tijd weet dat een groeiende groep ouderen in Lansingerland behoefte heeft aan passende woonruimte, maar wie wist dat niet? Maar omdat ons college de precieze woonbehoefte van de verschillende groepen ouderen nog niet helemaal scherp heeft, zijn er nauwelijks concrete plannen voor ouderenvoningen bij nieuwbouw ontwikkeld en is het woningaanbod dus achtergebleven bij de vraag. Eigenlijk vinden we dat toch wel een beetje flauw, maar dan druk ik het zacht uit. Klein bouwen, gelijkvloers, dichtbij voorzieningen, dat zijn dingen die je op je vingers kunt natellen. Onze fractie vindt het enorm urgent, dat we die inhaalslag gaan maken met bouwen voor ouderen. Zoals gezegd, zijn het ook vaak kwetsbare ouderen, dat zijn ouderen met een laag

inkomen. Daar zijn niet genoeg passende woningen voor in de sociale huursector. De heer Barendregt heeft daar heel mooi vragen over gesteld. Dan blijkt dat 1/5 van de Lansingerlandse woningzoekende, die op de wachtlijst staat voor een sociale huurwoning, 65 jaar of ouder is. Dat is 1 op de 5. U weet allemaal hoe lang die lijst is. Dat tekort, en dat hebben anderen ook al genoemd, komt volgens de rekenkamer omdat de gemeente meer zou moeten sturen op het bouwen van extra sociale huurwoningen voor iedereen, maar ook voor ouderen, om te zorgen dat ook geschikte woningen voor ouderen, gelijkvloers, betaalbaar, er zullen komen. We zijn dus heel blij, dat die aanbeveling dus toch nu op het lijstje is gekomen. Dat moet natuurlijk nog omgezet worden in actie, maar we zijn in ieder geval blij dat het er op staat, want in eerste instantie leek het of het college zich daar niet in zou kunnen vinden. Ook het actiever inzetten op ondersteunen van partijen die een innovatieve woonvorm willen realiseren, vinden wij een heel belangrijk punt, want dat is volgens mij waar de toekomst ligt. Ik wil een positief punt noemen en dan ga ik over naar een aantal vragen. We zijn in ieder geval blij om te lezen, dat het aanbod van ondersteuning in grote lijnen wel aansluit bij de behoefte. We moeten het inderdaad niet alleen maar kommer en kwel noemen. Voordat ik naar een aantal vragen ga, wil ik toch nog een aantal dingen tegen de andere fracties zeggen. Richting de CU: landelijke trends zijn volgens mij in grote lijnen prima toe te passen. De aanbevelingen zou ik dus niet met een korreltje zout nemen. Tegen D66 wil ik zeggen: nee, geen stapje terug, zorgen dat we nu snel een aantal zaken regelen. Dus ik wil aan de raad vragen: bent u het met me eens dat we moeten weten van de wethouder welke concrete stappen zij voor zich ziet om inderdaad in 2020 nog een beleidsplan aan de hand van deze adviezen voor te leggen? Zijn de wethouder en fracties het met onze fractie eens, dat er heel veel haast bij is geboden om snel te bouwen? Kan de wethouder toezeggen, dat ze in de woonvisie al concrete plannen, die hieraan gelinkt zijn, kan opnemen om meer passende woonruimte voor ouderen te organiseren? Een concrete vraag aan de wethouder: welke partijen heeft de wethouder tot nu toe gesproken, die innovatieve woonvormen willen realiseren? We horren nu al jaren over de Knarrenhof, maar er is toch wel meer? We willen echt, dat ze daar actie op zet. Hoe zorgt de wethouder ervoor dat dit beleidsplan, dat wij heel graag zien komen, ook integraal wordt opgepakt met de vraagstukken binnen de WMO, zoals stijgende kosten, waar ook een oplossing voor moet worden gevonden? Dank u wel, voor uw aandacht.

Beantwoording college

Wethouder Arends: Als u het toelaat, start ik met het eerste deel van de beantwoording, dan geeft u het woord aan mijn collega wethouder mevrouw Van Tatenhove, omdat het rapport eigenlijk beide portefeuilles betreft, zowel ouderenzorg, maar ook huisvesting. Ik zal mij dan ook concentreren op die vragen, die gaan over huisvesting van senioren en ook de link naar de woonvisie. Wij erkennen, dat er een flinke opgave is en op ons rust om ervoor te zorgen, dat er in de toekomst voldoende geschikte woningen voor ouderen zijn. We zijn eigenlijk wel heel blij met de rekenkamer, dat datgene bevestigd wordt, wat wij ook zien. En waar wij de komende jaren op gaan inzetten. Het realiseren van woningen is een proces, dat niet vandaag of morgen wordt gerealiseerd. Dat weten we ook, maar als gemeente streven we naar vitale wijken en een gezonde mix van bewoners en voorzieningen. We weten dat ouderen verschillen in woonbehoefte. De afgelopen periode, eind 2019, is er een woonbehoefteonderzoek specifiek voor senioren uitgevoerd voor Bleiswijk. Dat heeft geresulteerd in uitgangspunten, die ook al naar u zijn gekomen in de ontwikkelstrategie voor Bleiswijk, waarin ook specifiek kwantitatieve vragen zijn voor seniorenwoningen. Daarnaast zijn er in 2020 ook specifieke onderzoeken gedaan voor Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs, daarnaast specifiek voor Wilderszijde. We zijn ook nog bezig met een aanvullend onderzoek daarop, wat eigenlijk aansluitend is en concluderend geeft: wat zegt dat dan voor het geheel van Lansingerland? Daarnaast gaan we de aankomende maanden onderzoek doen ook naar de prijscategorieën van de huur en van de koop op basis van de inkomensgegevens, die ook in onze gemeente speelt qua inwoners en qua behoefte. Veel ouderen hebben op enig moment in hun leven aan gelijkvloerse woningen, die goed begaanbaar zijn. Op dit moment hebben we 17% in de gemeente Lansingerland als we spreken over appartementen. Dat is natuurlijk veel te weinig, dus de aankomende periode in alle plannen, u heeft dat ook al gezien in Wilderszijde, het masterplan, gaan we uit van 35 - 40% appartementen, wat ook gelijkvloers is. Eventueel in een gebouw waar een lift nodig is, maar vooral ook voor een rollator en dat het drempelvrij kan zijn. Maar ook ruimte voor een grotere douche, waarin eventueel ook mensen met een beperking, in een rolstoel, zich daar goed kunnen bewegen. Maar de overige voorkeuren en wensen hangen ook wel samen met persoonlijke voorkeur en dat verandert ook wel per leeftijd. Er komt een beeld naar voren dat een toenemend aantal huishoudens graag naar een kleinere levensloopbestendige woning zal willen verhuizen. Deze wens bestaat onder de 65+ers, maar we ook in de uitkomsten dat het ook vanaf 50 jaar is. De onderzoeken worden uiteraard meegenomen in de woonvisie, waar we op dit moment aan werken. Als het gaat over aanbeveling 2: zorg er dan ook voor dat we gaan bouwen. Ja, bij alle 5 vrij komende nieuwbouwlocaties wordt de opgave om levensloopbestendig te bouwen daarin mee genomen. Deze keuze zorgt voor een breed aanbod, dat geschikt is voor diverse groepen, voor een gezonde mix, die ontstaat in een wijk van verschillende leeftijdsgroepen, die bij elkaar wonen en een beetje oog in het

zeil houden voor elkaar. Op deze manier worden ook continu woningen, die geschikt zijn voor ouderen, toegevoegd. Bij het herontwikkelen van bestaande locaties maken we ook telkens een afweging wat en op welke locatie passend is. Want voor een senior, u schrijft en schetst het al, is het belangrijk dat het dicht bij de voorzieningen is en dicht bij de winkels. In de prestatieafspraken wordt ook vastgelegd welke woningbouwprojecten onderhanden zijn. Dat doen we samen met meerdere woningcorporaties, maar de grootste bij ons is natuurlijk 3B Wonen. We benoemen hierbij dan wel niet specifiek de opgave voor ouderen, omdat we streven naar die vitale wijken. Want ook levensloopbestendige woningen zouden heel geschikt kunnen zijn voor starters of voor kleine huishoudens. Als we de piek hebben gehad met de vergrijzing, dan zijn die woningen ook nog in het bestand en dan willen we ze ook nog aantrekkelijk en geschikt houden voor de andere doelgroepen, die juist ook behoefte aan deze woningen hebben of wensen hebben. Mevrouw Bouman noemde specifiek de Hergerborch. Op dit moment zijn wij in gesprek met de Hergerborch. Dat heeft te maken met de ontwikkeling aan de oostkant van het centrum van Berkel en Rodenrijs. Daar is een afspraak gemaakt, dat één van de uitgangspunten is, dat we daar sociale woningen gaan toevoegen, die zullen daar gestapeld worden, tussen de 60 en 80. Dat zou natuurlijk hartstikke mooi zijn, want het zit dicht in het centrum, dat we daar levensloopbestendige woningen gaan aanvullen, zodat die ook geschikt zijn voor ouderen, maar ook mogelijk wel voor starters of kleine huishoudens. Mevrouw Bouman vraagt: komt de woonbehoefte per kern in de woonvisie? We zien wel grote verschillen, met name in Bleiswijk zien we een snellere vergrijzing. Dat heeft aan ons late zien dat het niet gaat om kwantitatief, het heel veel toevoegen, maar vooral kwalitatief, dus echt een andere typologie met name voor die senioren. Ze zijn ook bereid om de doorstroom te maken en daarmee krijg je de vrijheid van de grotere woningen waar gezinnen of jongeren weer naartoe kunnen. Er werd ook iets gesteld over de Lijsterlaan. Zoals u weet zijn we bezig met Bleiswijk. Er is een projectleider, we zijn naar locaties aan het kijken o.a. de Lijsterlaan. We zijn nu bezig met de uitgangspunten, daar komt die woonbehoefte ook in naar voren. Ik ben het ook wel met de heer Barendregt eens, dat je ook wel breed moet blijven bouwen voor het hele sociaal, want niet alleen ouderen zitten in de knel, maar het zijn ook andere groepen en we vinden het ook belangrijk dat we daar een aanbod in doen. De wachttijd langer dan 81 maanden: het liefst zien we natuurlijk daar een ander getal. Maar het is ook een wens en een wacht. We zien ook mensen die wachten op juist die ene sociale woning in die straat. We zien bij senioren dat de verhuisbehoefte niet zo groot is, maar ze willen het liefst niet zo ver, het liefst dichtbij in de wijk waar hun sociale contacten zijn. Dus die verhuisbereidheid ligt minder hoog en daarom is het ook belangrijk om bij elke inbreilocatie, juist dicht in de wijk zoals bij de Notaris Kruijtsstraat in Bergschenhoek, daar hebben we juist gecreëerd dat de onderkant voor senioren is en dat de doorstroom vanuit die wijk van ouderen daar terecht kan komen. Ik zit even op mijn lijst te kijken. Mevrouw De Geus merkt op, dat er geen onderzoek is. Ja, er wordt al jarenlang terugkerend woononderzoek gedaan. Die van 2019 en de onlangs verrichte onderzoeken zijn heel specifiek op senioren uitgevoerd, maar ook starters, omdat we zien dat daar een grote vraag is en een behoefte is. Het leefbaarheidsonderzoek, dat heeft RIGO gedaan. Dan zien we een tevredenheid van 7,7. In die zin, hoe we de woningen bouwen in leefbaarheidsgebied, ja, dat doen we eigenlijk best heel goed. Er was nog een vraag van mevrouw Verhoef over de innovatieve woonvorm. Het klopt dat we inderdaad in gesprek zijn met de Knarrenhof, daar zijn ook vragen over gesteld. Tot noch toe zijn bij mij aan tafel geen andere innovatieve woonvormen geweest. Er is natuurlijk wel particulier eigenaarschap, in Bleiswijk is er een heel project geweest met name voor ouderen. Dat hebben zij zelf met elkaar ontwikkeld en dat hebben wij samen met de ontwikkelaar gefaciliteerd. Maar verder is er geen initiatief tot mij gekomen, maar daar staan we natuurlijk wel voor open, want ik vind het juist interessant om diverse woonvormen voor diverse woongroepen te kunnen bewerkstelligen in onze gemeente. Ik denk dat ik redelijk door de vragen heen ben. Anders kan het in de tweede termijn. Dank u wel.

Wethouder Van Tatenhove: Dan ga ik proberen de rest van de vragen te beantwoorden. Ik sluit aan bij de opmerking, dat er een relatie is inderdaad tussen wonen en de vraag naar voorzieningen, want wie in een zelfstandige woning woont, die moet het zelf allemaal verzorgen en wie in een verpleeghuiszetting woont, die woont daar inclusief de zorgbehoefte. Maar zoals u weet en ook door mevrouw Bouman werd genoemd, is tussen een verpleeghuis en een zelfstandige woning in het verleden nog het verzorgingshuis geweest en die is er inmiddels tussenuit. Dat is wel een verbinding waarvan we nu soms constateren, dat die ook wel gemist wordt, omdat het verzorgingshuis juist zo'n fase is tussen alles nog zelf kunnen doen en afhankelijk zijn van anderen voor de zorg. Wat dat betreft was het initiatief van Sint Petrus met 56 plekken wel zelfstandig maar wel boven de 40 met aanwezigheid van zorg heel nabij, was inderdaad zo'n mooie tussenvorm, waar we met DSW goed over hebben doorgesproken in combinatie met Laurens, wat eigenlijk een heel succesvol initiatief is geweest en waarover nu ook wordt nagedacht elders in de regio om op zo'n manier ook seniorenhuisvesting te realiseren. Er staan wel initiatieven bij ons op het netvlies. Maar het is nadrukkelijk ook een wens van ouderen om te kiezen hoe zij willen wonen. Ook niet alle ouderen hebben slechts een beperkte beurs. Ouderen die een grotere portemonnee hebben maken daarin andere keuzes. Waar we in elk geval aandacht voor vragen in de gesprekken, die we bijvoorbeeld voeren met Welzijn Lansingerland, maar ook met de ouderenbonden, is dat ouderen die vraag op tijd moeten

stellen, dus op het moment dat ze nog zelf kunnen kiezen. Dat geldt zeker voor de yeps, die meneer Lieveerse noemde, de young elderly people, die aan een volgende fase beginnen, maar nog wel gezond en actief zijn. Het is heel goed dat in die leeftijdsfase al wordt nagedacht over de vraag: hoe wil ik wonen als ik echt oud wordt? Daar ligt een opgave ook aan de samenleving, om dat te doen. Meneer Lieveerse stelde aan de orde en daar werd op gereageerd door de heer Barendregt of mevrouw De Geus, dat de rekenkamer naar landelijke trends verwijst. Landelijke trends gelden natuurlijk in grote mate ook voor Lansingerland, alleen in onze gemeente is die vergrijzing en zeker die dubbele vergrijzing wel van een latere datum dan dat we in Nederland zien. In die zin kunnen wij ons er nog op voorbereiden en kunnen wij ook nog goed met onze toekomstige ouderen in gesprek over hun wensen, hoe zij hun leven in al zijn domeinen vorm willen geven als ze ouder worden. Dat doen we op verschillende manieren, mevrouw Arends had het er al over en het werd genoemd door diverse fractiewoordvoerders: we hebben het parelduiken gehad in Bleiswijk, we zijn in Berkel in gesprek geweest rond Berkel noord, maar we hebben ook een keer een tafel gehouden met mensen die in dat jaar 67 werden om hun te vragen: hoe ziet u dat, hoe ziet u de inzet van een netwerk of een beroep doen op vrijwilligers of een beroep doen op professionele ondersteuning? Dat geeft best wel inzicht en je merkt dat voor 67-jarigen of rond de 70 het best nog wel lastig is, juist omdat die nog actief en vitaal zijn en eigenlijk best lang thuis willen blijven wonen. Dan is ons advies in elk geval: thuis wil niet altijd zeggen in het huis, waar je gezin opgegroeid is. Dat kan ook best op een andere plek zijn. Op die manier proberen we contact te zoeken met toekomstige ouderen. Dan sluit ik wel aan bij iedereen die zegt dat we dan misschien groepen nog niet zo goed in beeld hebben als we zouden willen. Dat proberen we natuurlijk wel en daar proberen we alles aan te doen. Zo zijn bijvoorbeeld de ouderenbonden ook aangesloten bij het initiatief rond eenzaamheid, omdat die weer andere mensen bereiken. Zo spelen we daar op in en werken we ook met pilots in samenwerking met Welzijn Lansingerland en Humanitas. We zijn in gesprek met zorgkantoren, we zijn in gesprek met andere stakeholders, we denken na over het actieplan 'langer thuis'. Er werd diverse keren gezegd: een beleidsplan. Maar wat ons betreft is het een actieplan 'langer thuis'. We gaan er ook concrete voorstellen in doen. En we gaan uit van het beeld van positieve gezondheid, het beeld van Machteld Hubert, dat niet alleen de afwezigheid van ziekte zegt dat je gezond bent, maar dat voor een gezond functioneren op meerdere domeinen er een goed beeld moet zijn, maar ook goede maatregelen genomen kunnen worden, zodat ook de ouderen goed in hun vel zitten en een goed netwerk hebben en zo lang mogelijk voor zichzelf kunnen blijven zorgen, want we weten in elk geval dat dat voor iedereen prettig is om de regie te houden over je eigen leven. Dan ter afsluiting. Zijn we verdedigend in onze reactie op het rapport? Ik weet niet of we het perse defensief moeten noemen, zoals D66 het formuleerde. Ik denk dat het eerder is, wat ook door één van u werd gezegd: we zijn er mee bezig en als er dan een rapport komt, waaraan een onderzoeksperiode vooraf is gegaan, dan is dat rapport een weergave van een moment, wat alweer in het verleden staat. Juist omdat we er heel hard mee bezig zijn, ook met het actieplan 'langer thuis' dan zien we het eigenlijk misschien wel meer als die stimulans dan als een rapport dat bij nul begint en waarvoor wij nu in de actiestand moeten schieten. Her en der een versnelling of een ander pad kiezen om er iets bij te nemen, dat is wat wij erin zien. Als u daar iets te defensiefs in leest, dan is dat niet de bedoeling, want ik denk dat het goed is dat het rapport er ligt, maar we hebben wel het idee dat we onderweg zijn met onze stakeholders en dat we stappen aan het zetten zijn. We hopen dat u dat ook ziet. Dank u wel.

Tweede termijn

De heer Hoppenbrouwer, L3B: Ik ben ook één van die ouderen. Dank voor de beantwoording van de gewaardeerde collega's. Er blijft natuurlijk nog wel een aantal onderwerpen open. Als ik even volsta met de portefeuille van wethouder Arends, daar gaat het over die passende woningen. Waar ik haar niet op hoor reflecteren is het feit, er vinden wel onderzoeken plaats, maar als je naar blz.12 van het rekenkamerrapport kijkt, dan zeggen ze expliciet en dan zeg ik het even heel platgeslagen, ze proberen er wel grip op te krijgen, dat hoor ik ook mevrouw Van Tatenhove zeggen, dus we proberen er grip op te krijgen, maar de onderzoeken worden onvolledig uitgevoerd volgens de rekenkamer, en ook worden de demografische data beperkt ingezet. Ik kan het in mijn eigen raadskamertje hier niet beoordelen, maar daar zou ik toch wel van de wethouder willen horen in hoeverre zij zich daar nou in herkent, want dat is wel de rode draad van de kritiek als het gaat om de aanbevelingen van de rekenkamer: joh, jullie zijn er wel mee bezig, er worden knelpunten en tekorten bekend, maar vervolgens zie ik daar geen actie in. Dan kan je zeggen: dat komt straks in dat actieplan. Dat was de zoektocht, dat was voor mij de reden, en alleen D66 heeft daarop gereageerd, waarvoor dank, hoewel wij geen Leefbaar Lansingerland zijn, daar hebben we bewust voor gekozen, maar dat zal ik graag een keer uitleggen. Er gebeurt inderdaad zoveel, maar of de raad nu in voldoende mate is aangesloten met het meegroeien in de uitdaging waar de wethouder, en ook wij als raad, voor staat, daar zet ik toch wel een vraagteken bij. Het sluit een beetje aan bij de vraag van mevrouw Verhoef van de PvdA. Kunnen er nou concrete stappen worden ondernomen of plannen worden aangeboden aan de raad, wat zij concreet met die aanbevelingen gaan doen? Dat hele kwantitatieve deel, daar fietst het college tussen de soep en de patat door. Ik heb niet

het idee, het is niet defensief, bagatelliseren is misschien ook weer te zwaar, maar ik heb niet het idee dat er echt mee aan de gang gegaan wordt. Ik zat nog een beetje met die doelgroepen, die drie, waar een aantal collega's ook naar verwees, die eenzamen, met migratieachtergrond enzovoorts. Wij hebben ooit, ik meen in 2014 of 2015, weleens de suggestie gedaan: is het nou niet verstandig om bij alle 75-jarigen in Lansingerland aan te kloppen? Een voorbeeld hiervan is Zoetermeer en Rotterdam had ook iets dergelijks gedaan. Daar was toen de toenmalige wethouder niet enthousiast over. Ik geef toch ter overweging mee, misschien voor de kaderbrief, om daar toch eens in te investeren, want volgens mij krijgen we dan, hetgeen nu als een soort open eind in het rapport blijft staan, daar meer grip op krijgen, want niemand weet het eigenlijk. De voorzitter: U bent ruim door uw spreektijd heen. De heer Hoppenbrouwer: Dan respecteer ik dat. Dan stop ik. Wat ons betreft, is het een bespreekstuk.

De heer Kampinga, VVD: Ik wil graag kort even reageren. Meneer Hoppenbrouwer had het over een stapje terug doen. Als ik dat goed begrijp, bedoelde hij daar ook mee om een link te leggen met wat inmiddels het actieplan 'langer thuis' heet. Niet om een stap terug te doen, maar meer reculer pour mieux sauter, een stapje terug om verder te kunnen springen. Dat spreekt ons, of mij, in elk geval wel aan. Twee. Er is door de griffie een voorstel gedaan om het college op te dragen enzovoorts. Wij kunnen ons er ook wel in vinden als dat iets anders verwoord zou worden, bijvoorbeeld in de zin van: het college op te dragen de aanbevelingen in het beleid mee te nemen en daar te benoemen wat wel en niet relevant is, o.a. dat actieplan. Dat sluit een beetje op elkaar aan. Ik hoop, dat ik begrijpelijk ben, ik begrijp het zelf wel. Even reageren op mevrouw Verhoef. Ik begrijp het als zij zegt dat 1 op de 5 inwoners van Lansingerland migrant is, dan betekent dat dat 12.000 à 13.000 inwoners van Lansingerland migrant is. Heb ik dat goed begrepen? Ik zie er dagelijks heel veel lopen, maar zoveel, dat wist ik niet. Misschien kunt u dat nog even bevestigen. Dat is eigenlijk mijn input, dank u wel.

Mevrouw Bouman, CDA: Even voor u: ik had om 21.07 uur een vraagteken gesteld. Die is waarschijnlijk niet binnen gekomen, maar bij mij wel weg gegaan. De voorzitter: In de eerste termijn bedoelt u? Mevrouw Bouman: Ja, omdat de wethouder een vraag van mij niet beantwoord heeft. Dat gaat hopelijk niet van mijn 2 minuten af. Het is de vraagstelling over: welke actie onderneemt het college om meer vrijwilligers te werven? Ik hoop dat dat straks mee genomen gaat worden. De voorzitter: U heeft zelfs 3 minuten in de tweede termijn. Mevrouw Bouman: Allereerst dank aan de wethouders voor de beantwoording. Ik zit toch even met twee dingen. Waarom kan in de woonvisie, die er gaat komen, en mijn allereerste vraag is wanneer die komt, hopelijk dit jaar nog, waarom zou niet per kern een vertaling kunnen komen in de woonvisie m.b.t. wat men gaat doen aan de woningtypen voor o.a. ouderen? Dat zou ik wel graag ook willen zien. Wat ik verder had, is richting de heer Hoppenbrouwer. Excuus, dat ik daar niet op geantwoord heb in mijn eerste termijn. Eerst de uitgangspunten. Wij zijn van mening dat de aanbevelingen, die in het rapport gesteld zijn door de rekenkamer mooi meegenomen zouden kunnen worden in de woonvisie 2020-2030. Ook zeker in het actieplan 'langer thuis'. De items welke niet thuis horen in beide plannen en nota's, die zouden gewoon in de jaarrapportage sociaal domein meegenomen kunnen worden, want er staat natuurlijk het nodige in het verhaal van de rekenkamer. De heer Hoppenbrouwer: Wat ik heb geoogd met die uitgangspositie, en daar heeft nog niemand op gereageerd: Welzijn Lansingerland is eigenlijk een onzichtbare stakeholder geworden. Sinds mevrouw Vliet Vlieland is vertrokken, is er een meneer geweest en daarna hebben we een nieuwe dame en die heeft zich nog totaal niet voorgesteld. Ik heb ook echt het idee: wij zijn verantwoordelijk als raad voor het ouderenbeleid. Dat hebben we om moverende redenen uitbesteed, maar we zijn niet meer in control. Dat is die uitgangspuntennotitie. Indirect was mijn boodschap: zoals bij de omgevingswet en de IHP hebben we uitgangspunten geformuleerd, wat het college helpt, wat ons helpt, maar vooral de ouderen helpt. Dat is wat ik mis. Ik heb de indruk dat er zoveel gebeurt. De jaarrapportage is één keer per jaar. U weet wat ik daarvan vind: veel te weinig. In toenemende mate wordt daarin bevestigd, dat we daar niet in control zijn, dus vandaar dat ik dacht: ik wil een uitgangsnotitie, waarmee we een haakje hebben om regelmatig met elkaar in debat te gaan. Dat is de reden. Wat vindt u daarvan? Mevrouw Bouman: Een mooi initiatief, maar ik ben van mening dat als er een woonvisie komt en 'langer thuis'. Ik ben het wel eens, die jaarrapportage, daarvan hebben we gezegd: dat zou wat meer moeten zijn dan één keer per jaar. We hebben ook gemeld: we willen het separaat hebben. Zeker bij de eerste genoemde items, daar kunnen we ook aangeven hoe wij de vinger aan de pols willen houden. Laten we eerst kijken wat die woonvisie en 'langer thuis' met zich meebrengt. We zijn natuurlijk altijd bij machte om te zeggen: als er zich items voordoen, waarvan ik zeg: hé, gaat het allemaal wel goed of we horen het e.e.a., dat we dat kunnen gaan vragen. Met name, wat wij al regelmatig gedaan hebben t.a.v. de woonbehoefte van ouderen in Bleiswijk, daar hameren we al ontzettend lang op. Dan denk ik: frapper toujours roep ik maar steeds. Dan hopen we toch dat het een keer opgenomen gaat worden. Ik heb het nu nog een keer gemeld, vandaar dat ik zeg: ik hoe nu geen uitgangspunten notitie, ik wens nu in de woonvisie en 'langer thuis' actieplannen, acties wanneer het college wat gaat doen. Dus in antwoord op uw vraag. Wij onderschrijven die 6 aanbevelingen. De heer Kampinga vroeg of het misschien iets anders omschreven zou kunnen worden. Er staat nu 'opdracht geven'. Dat staat erg directief, dat besef ik zeker, maar je zou

kunnen zeggen: wij stemmen in met hetgeen er aangedragen wordt in de aanbevelingen en wij zien graag deze aanbevelingen verwoord in de woonvisie, in 'langer thuis' en in de jaarrapportage of in andere items of andere rapportages, zodat alles wat er naar voren gebracht is ook naar voren gaat komen. Ik kan me daar wel in vinden om een andere zinsnede te geven aan het opdragen enzovoorts. Dat zou een item van mij zijn. Ik hoor graag de reactie van de wethouder op de vrijwilligers. Ik ben ook zeer benieuwd naar de Knarrenhof. We hadden al begrepen, dat er toch wat projectorganisaties zijn, projectontwikkelaars, die wel ideeën hebben. Ik hoop dat het een keer gerealiseerd gaat worden. Wij zijn in stille afwachting. Dank u.

De heer Barendregt, WIJ: Voor mij is het wel vrij helder, in die zin: ik ben het eens met iedereen, die zegt dat we grip moeten krijgen en het concreet moeten maken. Ik denk dat dat heel belangrijk is. Wellicht een huisbezoek bij 75-jarigen, dat is te overwegen. We kunnen er een pilot op doen. Ik moest wel een beetje gniffelen om wat de heer Kampinga zei. Volgens mij reflecteerde mevrouw Verhoef op een technische vraag, die ik heb gesteld. Het ging erom hoeveel procent 65+ is van de woningzoekenden in de sociale huursector in Lansingerland. Dat is 20%. Toen zei u over allochtonen, migranten: ik zie ze beneden lopen. Maar het is maar net hoe breed je het neemt. Ik heb één ouder, die is geboren in het buitenland, dus dan zou ik formeel ook tot die categorie behoren. Ik weet niet hoe het zit met mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren. Dank u wel.

De heer Hoppenbrouwer: Ik wilde nog reageren op mevrouw Bouman. Zij ging in op de suggestie van de heer Kampinga om de redactie van het raadsbesluit aan te passen. Juist vanwege haar bewoordingen, wij roepen al zoveel over ouderenhuisvesting in Bleiswijk en wanneer gaat het nou een keer gebeuren, zou ik juist willen pleiten voor die directieve benadering, dat het ons als raad echt serieus is dat het nu opgepakt moet worden. Ik ben eigenlijk niet zo'n voorstander, het is geen dealbreaker, want als ik de knopen geteld heb, gaan we de aanbevelingen onderschrijven als meerderheid, maar ik zou juist die strenge tekst die er nu staat willen handhaven om te duiden naar het college dat het ons echt serieus is, dat die ouderenhuisvesting, ook in het kwantitatieve deel opgepakt moet worden. Los van alle intenties die ik van wethouder Arends heb gehoord, dat doet ze altijd met heel veel flair en passie, maar u kent ook de kreet in het Rotterdamse: geen woorden, maar daden. Dat wil ik graag onderstrepen met de huidige tekst, met dank aan de griffie. Mevrouw Bouman: Het gaat er mij om, dat die aanbevelingen opgenomen gaan worden en dat er actieplannen komen, waar het e.e.a. in verwoord staat. Ik kan me ook vinden in het woord 'instemmen'. Het is iets zachter, als het resultaat maar is dat die aanbevelingen ook ergens verwoord gaan worden en de acties, die verwoord gaan worden. Daarom zeg ik 'opdragen' is zeer directief. Ik heb er ook geen enkele moeite mee als dit blijft. Als er maar gevolg gegeven wordt aan hetgeen wij met zijn allen willen. Dat staat er heel duidelijk: de aanbevelingen moeten gewoon ergens in verwoord en gehonoreerd worden.

De voorzitter: De heer Kampinga wil een interruptie. Ik weet dat hij een migratieachtergrond heeft. De heer Kampinga: Geboren in Jakarta, 65 jaar geleden, dat klopt. Ik begon over de aanpassing van de redactie, omdat zoals het er nu staat, het heel directief is, heel erg sturend. Het moet ook wel sturend zijn. Ik had het zo verwoord: in het beleid mee te nemen en daar te benoemen in de relevante stukken en woonvisie. Dan geef je mee dat het meegenomen moet worden. Dat is net even wat anders dan zoals het er nu staat. De voorzitter: Dan heb ik nu het lijstje vraagtekens afgehandeld.

De heer Lieverse, CU: Een heleboel dingen zijn gezegd en dat maakt de discussie levendig. De heer Hoppenbrouwer was teleurgesteld, dat er niet gelijk gereageerd werd op zijn woorden over Welzijn Lansingerland, maar het is lastig als je maar 5 minuten hebt en je wil concentreren op de punten die je zelf belangrijk vindt en niet kan interromperen in de eerste termijn. Zo ook de opmerking van mevrouw Verhoef over landelijke trends, waarvan ik zei dat dat misschien qua onderbouwing aanvechtbaar is. Ik denk nog steeds dat dat zo is, ook als ik het Sociaal Cultureel Planbureau lees, de rapporten die over deze materie gaan, dan herken ik er ook wat van. Twente is echt anders dan de Randstad. Binnen de Randstad is Den Haag echt weer anders dan het dorpse Bleiswijk, om zomaar een voorbeeld te noemen. Maar als ik zeg dat het aan de onderbouwing rammelt hier en daar, dan bedoel ik daar niet mee te zeggen, dat de urgentie er niet toe doet, dat de problematiek niet groot genoeg is. Dat is weldegelijk zo. Mevrouw Arends gaf een aantal punten van commentaar, die heel terecht zijn. Er moet dus gebouwd worden. Er moet werk gemaakt worden voor ouderen, maar ook voor starters, ook voor gezinnen, ook voor gebroken gezinnen. De problematiek is groot genoeg in onze omgeving. Toch kom ik graag terug op het punt van positieve gezondheid. Als we het hebben over ouderen langer zelfstandig wonen, dat we er niet mee weg komen om alleen maar te kijken naar een dak boven hun hoofd. Dat is slechts één van de aspecten. Dat we werk gaan maken van de punten, die in het rekenkamerrapport aan bod komen, dat blijf ik onderschrijven. Ik neem de handschoen graag aan van meneer Kampinga om aan de formulering te werken van hoe die aanbevelingen dan aan te bieden aan het college. De heer Hoppenbrouwer zei iets over de jaarrapportage. Dat verbaast me een beetje. Over de jaarrapportage

hebben we vast gesteld, dat er heel veel problemen zijn, zoals het kostenaspect, maar tegelijkertijd gaat het er ook om, dat we vast stellen, dat we ontzettend goed bezig zijn. We kunnen een kwartaalrapportage in gaan stellen, maar dan kunnen we vier keer per jaar vast stellen, dat we goed bezig zijn, maar de problematiek is niet zomaar weg geschoven. De problematiek is groot genoeg en die moeten we met de inzet die we op kunnen brengen aan blijven pakken. Tot zover.

Mevrouw Heijblom, D66: Mevrouw Verhoef van de PvdA, ik heb me dan, denk ik, verkeerd uitgedrukt. Ik bedoelde op die manier geen stap terug. Wat ik wel belangrijk vind, is dat de uitgangspunten helder zijn. In die zin kan ik wel meekomen met de heer Hoppenbrouwer. Het hebben het hier over het rapport, maar het gaat inmiddels ook over heel veel andere dingen. De reactie van mevrouw Arends, een aantal leden is daar best positief over, maar ik vond het een beetje een rookgordijn. Ik hoor geen reactie op het rapport, ik hoor vooral een mantra over levensloopbestendig bouwen. Dat begrijp ik allemaal wel, maar is er een oplossing voor de aanbeveling, die geschetst wordt in het rapport? Dan ga ik wel met de PvdA mee, dat het gewoon heel urgent is, dat we echt nog wel een grote opgave hebben. Als ik dan mevrouw Van Tatenhove hoor, dan geeft dat absoluut meer vertrouwen. Het is natuurlijk interessant dat wij qua grootte ouderengolf iets achter lopen op veel andere gemeenten, waardoor we iets meer tijd hebben. Mevrouw Van Tatenhove geeft aan wat er al wel gebeurt. Dat is goed. Ik waardeer het ook, dat ze even inging op de beantwoording van de toon op het rapport. Ze heeft dat goed verduidelijkt voor mij, dus dank daar voor. Er werd net geopperd om alle bewoners te bevragen naar hun woonwensen. Wij vinden dat als D66 best wel een goed idee. Het zal wel bewerkelijk zijn om uit te voeren, maar dat is natuurlijk wel de manier om het goed in beeld te krijgen. De heer Lieverse: Is mevrouw Heijblom op de hoogte van hoe dit project heeft uitgepakt in Rotterdam, waar men in de raad is afgestapt op mensen die 75 jaar of ouder waren? Mevrouw Heijblom: Nee. De heer Lieverse: Heel kort als u het mij toestaat. Heel veel mensen waren helemaal niet gediend van het ongevraagd op de stoep staan van iemand die interesse had in hun wel en wee. Met name onder migranten bleek dat zo te zijn. Migrant worden liever via hun kinderen bevestigd, dan via een instantie die zij niet kennen.

Mevrouw De Geus, GL: Het college ziet het rekenkamerrapport als stimulans. Dat vind ik in ieder geval goed. Het ligt achter ons, want we zijn al een paar stappen verder, zei mevrouw Van Tatenhove. Dat is ook mooi om te horen. Ik wil wel graag weten wat er gebeurt met specifieke wensen van ouderen. In Rotterdam ging het dan niet goed, hoor ik meneer Lieverse zeggen, maar ik ben er toch wel benieuwd naar, want het is een tijd lang een trend geweest, dat men woningen voor senioren plaatste in de buurt van kinderspeelplaatsen en kleuterscholen, want dat zou dan leuk zijn, maar als ik zelf mocht kiezen, dan deed ik dat liever niet, want daar heb ik niet zo'n behoefte aan. Er hoeft ook geen 65+wijk te komen, maar dat mensen wel echt kunnen kiezen, dat ze niet verplicht gedifferentieerd moeten gaan wonen, omdat er geen keuze is. Dat vind ik wel erg belangrijk. Dank u wel.

Mevrouw Verhoef, PvdA: Ik wil de wethouders bedanken en ook de andere fracties, die hebben gereageerd op de punten, die ik namens de fractie heb ingebracht. Ik wil allereerst zeggen dat ik de reactie van de wethouders toch wel enigszins onderkoeld vond. Zij zien het meer als een aanmoediging, dat zei mevrouw Van Tatenhove. Her en der zouden we wel een versnelling kunnen inzetten of misschien een ander pad kiezen. Mijn fractie vindt die houding, die uitgangspositie, eigenlijk niet genoeg. De urgentie is inderdaad heel erg hoog, met name om het geschikte woonaanbod te creëren. Wij onderschrijven, net als de meeste andere fracties, in algemene zin de aanbevelingen, zoals ze nu zijn gedaan. Wat ons betreft, mag dat dus ook wel directiever, althans, zo directief zoals het er nu staat, maar natuurlijk wel aanmoedigend. We moeten samen met het college ervoor zorgen, dat dit ook echt gaat slagen. Dus de acties moeten inderdaad worden opgenomen in de woonvisie, in het actieplan 'langer thuis', dat moet goed op elkaar zijn aangesloten. Maar ik heb ook in de eerste termijn gevraagd of de wethouder kan reageren op de vraag: hoe kunnen we zorgen dat het ook integraal wordt opgepakt met vraagstukken, die er nu zijn binnen de WMO, met name de stijgende kosten, die we daar zien, want ook daar moet een oplossing voor komen. Ik wil graag horen van de wethouder of zij kan toezeggen dat ze ook die kosten voor WMO integraal mee kan nemen, want misschien zijn er wel innovatieve oplossingen nodig om de kosten te drukken, maar de zorg positieve gezondheid ook echt te kunnen garanderen. Dan viel mij op, dat de wethouders aangeven, dat er allerlei kennis is. Mijn vraag aan de wethouders is: voelt u zich nu voldoende zeker om met die kennis, die er blijkbaar wel is, de woonvisie bijvoorbeeld geschikt te maken voor de vraag naar passende woningen voor ouderen? Kunt u die kennis slim vertalen in actieplannen? Mevrouw Van Tatenhove zei nog: niet alle ouderen hebben een beperkte beurs. Dat klopt. Dat is heel goed opgemerkt, maar er moet wel genoeg keuze zijn voor ouderen met een wat dikkere beurs en een wat dunne beurs. Daarom benadrukte ik ook de behoefte aan sociale woningen voor ouderen. Die kunnen overal staan, tussen de vitale andere bewoners van Lansingerland in. 18,3% van de Lansingerlanders heeft een migratieachtergrond, dat klopt meneer Kampinga. 10,9% heeft een niet-westerse achtergrond en daar vallen bijvoorbeeld de mensen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond in. De rest is westers. Een deel daarvan is ook 65+, dus dat zouden dan de kwetsbaren

kunnen zijn. Ik heb een vraag aan wethouder Van Tatenhove: hoe gaat u actiever op zoek naar een vervanging van het verzorgingstehuis, zoals Sint Petrus? En een vraag aan mevrouw Arends: waarom gaat u niet pro-actiever naar innovatieve woonvormen op zoek, zoals de Knarrenhof, want ze komen blijkbaar niet naar u toe, maar er is wel behoefte aan. Daar wil ik het voor nu bij laten. Dank u wel.

Beantwoording college

Wethouder Arends: Ik begon in de eerste termijn dat we erkennen dat we echt een flinke opgave hebben en dat het op ons rust om te zorgen dat voor de toekomst voldoende beschikbare woningen komen voor ouderen. Laat dat echt duidelijk zijn. Het college is het daar ook mee eens, ook met het rekenkamerrapport. De heer Hoppenbrouwer vroeg of er demografisch wordt gekeken naar Lansingerland. Ja. Eigenlijk zien we een groot risico, of we voor de toekomst wel voldoende economische schouders hebben. We zien twee ontwikkelingen. Een hele sterke vergrijzing, dat zien we met name in Bleiswijk en aan de andere kant zien we een sterke ontgroening. Voor die twee beide groepen is dan ook huisvesting, het toevoegen daarvan noodzakelijk, met name ook voor jongeren en starters, om ook de economische schouders stevig te houden ook voor de langere termijn voor een daadkrachtige, evenwichtige samenstelling voor de toekomst. Bleiswijk is door meerdere partijen genoemd. Uw collega's in de commissie ruimte hebben zich ook gebogen over het ontwikkelperspectief als het gaat over wonen in Bleiswijk. Daar heeft een onderzoek aan ten grondslag gelegen. Daaruit komt naar voren dat na 2030 in de leeftijdscategorie 50 tot 65 jaar de behoefte is voor het toevoegen van 300 tot 400 woningen. Voor boven de 65 de toevoeging van 150 tot 200 levensloopbestendige woningen voor de periode naar 2030, elk jaar een aantal woningen toe te voegen. Uw collega's hebben dat besproken t.a.v. de locaties in Bleiswijk. Daar heeft u als raad een besluit over genomen en het zit in een volgende fase. Daar is een projectleider voor aangesteld, dus we zijn keihard aan het werk, juist voor Bleiswijk, om een beeld te krijgen van welke locatie we eerst gaan ontwikkelen. Maar zeker is: er is behoefte aan seniorenwoningen in Bleiswijk en dat gaan we ook toevoegen. Dat vraagt een zorgvuldig proces. Dan het toevoegen van levensloopbestendige woningen. Ja, dat zullen we in elk project moeten doen, want ouderen hebben allerlei wensen. Mevrouw De Geus gaf aan, dat het haar voorkeur is om niet bij jonge mensen te wonen of bij een school, maar er zijn ook ouderen, die dit juist heel graag willen. Wat we zien bij ouderen, is dat ze graag in dezelfde wijk willen blijven. Bij elk project hebben wij aandacht voor: wat is er nodig voor levensloopbestendige woningen? De heer Hoppenbrouwer: Even voor de goede orde, want dat dat is juist wat ik lees in het rekenkamerrapport. U geeft nu een globaal beeld van de woningbehoefte, 200, 300, 400 en die 250 voor levensloop, maar waar de rekenkamer het speciaal over heeft, los van dat je diversiteit doet, maar ook die sec ouderen, wat voor type woningen ga je dan voor ouderen bouwen? Heeft u daar nou zit op? In het verlengde van wat mevrouw Verhoef vraagt. Gaan we te ver om ook het type woningen te vragen? Dat kan ook, dat is een keuze. Maar dat is wat ik mis in uw antwoord. Dank u wel. Wethouder Arends: Zeker ook over de typologie van woningen, daar is onderzoek naar en er komt ook duiding op. Maar we zien bij ouderen dat er echt wel alle kleuren tussen zitten. We hebben een bespreking gehad met de Knarrenhof, bij mij aan de tafel van Kathy. Daar werd gezegd: elke oudere heeft zijn eigen woonbehoefte. Sommigen vinden het heerlijk om heel hoog in een flat te wonen, in een appartement, en een ander vindt het heel fijn om dicht in zijn wijk te wonen. Dus de diversiteit van behoeften hebben we steeds beter in beeld. Daar zijn ook onderzoeken aan gelinkt en die komen terug in de woonvisie. Die vraag van mevrouw Bouman ging daar ook over: wanneer is die woonvisie klaar? Daar zijn we heel hard mee bezig, maar tegelijkertijd zijn we ook bezig met een toekomstperspectief. En de corona heeft natuurlijk wel jammer genoeg vertraging opgeleverd, dus we gaan ervan uit, dat eind 2020, eind vierde kwartaal, zodat het het eerste kwartaal tot u gaat komen. Dat wordt met name behandeld in de commissie ruimte, maar ik kan ook zeker aanbevelen om daarop aan te sluiten, want het heeft natuurlijk alles te maken met samenleving. Mevrouw Bouman vroeg ook of er wordt ingezoomd, of het per kern wordt opgenomen. Ja, wat ik net ook noemde: het is vooral belangrijk om dat bij elk project te doen. We hebben een aantal locaties, dat hebben we ook in het regionale bod benoemd, daar zitten ook projecten in, met 3B Wonen maar ook particuliere ontwikkellocaties, daar willen we per locatie kijken wat er nodig is in dat gebied, van een wijk of van een kern. Mevrouw Heijblom zei geen duidelijkheid te hebben over de aanbevelingen. De eerste aanbeveling is onderzoek doen. Dat sluit helemaal aan. We hebben het afgelopen jaar onderzoek gedaan en dit jaar zijn we bezig met onderzoek. Dat komt allemaal naar voren in het ontwikkelperspectief voor Bleiswijk en natuurlijk alles omvattend voor de woonvisie, die later dit jaar naar u toekomt. De tweede gaat met name over: zorgt u dan er ook voor dat die woningen er ook echt komen? Ja, met elk project gaan we met ontwikkelaars en met 3B Wonen kijken naar het toevoegen van nul-treden woningen. Dat zijn woningen die geschikt zijn voor ouderen, maar die ook geschikt zijn voor kleine huishoudens en voor starters, omdat echt de belangrijkste waarde is vitale wijken te houden. Dus geen geconcentreerde wijken van alleen maar ouderen of alleen maar jongeren of alleen maar sociaal of alleen maar rijken. We willen echt diverse wijken creëren. Ik denk dat ik er bijna ben. De heer Hoppenbrouwer: Het gaat toch even om aanbeveling 2, waar u het over heeft. Gaan we realiseren? Ja, we gaan realiseren. Dat brengt mij toch bij de Knarrenhof, want dat is iets wat wij in ons

verkiezingsprogramma hebben staan, opgesteld in 2017 voor de verkiezingen van 2018. Daar gebeurt dus helemaal niks. Hoe hard kunt u het maken? U doet de uitspraak: ja, dat gaan we realiseren. Terwijl bij de Knarrenhof en het andere innovatieve ding eigenlijk geen vooruitgang zit. U kunt het zeggen, maar het voelt niet alsof het woorden met inhoud zijn. Wethouder Arends: Meneer Hoppenbrouwer stelt dat er niets gedaan wordt. Dat is echt gewoon niet waar. Wij zijn al lange tijd met de Knarrenhof in gesprek. Zij hebben mij toegelicht wat hun ideeën zijn. We hebben ze uitgenodigd bij de tafel van Kathy, we hebben ze verwezen naar alle ontwikkelaars. En we zijn aan het zoeken wat de juiste match zou zijn, waar zij het liefst zouden willen landen en waar nu de mogelijkheden zijn. Dus wij zijn heel goed in gesprek. Het is wel een initiatief van de Knarrenhof zelf. Dat willen wij heel graag faciliteren. Het mag van ons in Wilderszijde of in Bleiswijk, geen enkel probleem, want daar gaan we ontwikkelen, maar het moet wel passen bij de behoefte van Knarrenhof zelf. Wij kunnen wel zeggen: u moet daar gaan plaats vinden. Maar uit hun onderzoek komt misschien wel de kern van Berkel. Daarmee zijn we nog steeds aan het kijken naar wat de juiste match zou zijn. Volgens mij wil iedereen een mooie innovatieve vorm voor woningen, of het dan voor ouderen is of voor anderen, daar staan we natuurlijk heel erg voor open. Dus ook als het gaat om de Knarrenhof. Mevrouw Verhoef: Ik haak daar meteen op aan, want ik had daar nog een vraag over. Misschien is er wel behoefte aan 10 Knarrehoven in Lansingerland. Hoe zorgt u er nu voor dat bepaalde partijen zich uitgenodigd voelen om naar u aan uw tafeltje te komen en die innovatieve vormen, waar blijkbaar behoefte aan is, te brengen, voorstellen te doen. Dan heb ik voor de tweede keer geen antwoord gekregen op de vraag: kunt u toezeggen dat u ook in de woonvisie kaders formuleert voor die nieuwe woon- en zorginitiatieven in de wijken? Als die kaders er niet zijn, dan hebben we iedere keer gezeur van 'het kan niet, het mag niet'. Maar als die kaders er wel zijn, dan kunnen we snel stappen maken met die vormen. Wethouder Arends: Ik kreeg natuurlijk een interruptie van de heer Hoppenbrouwer, maar ik wilde nog beginnen aan de beantwoording van de vragen van mevrouw Verhoef. Zover was ik nog niet. U stelde de vraag: heeft u voldoende kennis nu met de onderzoeken om vorm te geven in de woonvisie? Ja, op dit moment wordt er echt heel veel onderzoek gedaan en ook nog nader onderzoek, daar zijn we ook nog mee bezig. Dus ik ga ervan uit, dat we echt een compleet beeld krijgen, echt voor een visie 2020-2030. U stelt ook: gelijk actieplannen. Volgens mij moeten we ons eerst met elkaar buigen over de woonvisie en daarna, als die vast gesteld wordt, dan komen ook de actieplannen. Dat neemt niet weg, dat we natuurlijk al allerlei projecten hebben en dat loopt ook allemaal. Dat stopt niet. Maar het is belangrijk, dat u dat besluit ook echt gaat nemen. Dan de kaders voor de woon- en zorginitiatieven. Die hoort meer bij mijn collega thuis, mevrouw Van Tatenhove, omdat het de combinatie met zorg heeft. Dus ik laat de beantwoording aan haar over. Ik wilde u nog wel zeggen, dat de afdeling ruimte en de afdeling samenleving op dit moment nauw samenwerken, maar dat zal mevrouw Van Tatenhove zo ook zeggen. Daarnaast stelt u dat er heel veel behoefte is aan innovatieve vormen. Wij staan bekend als een gemeente, die heel erg open staat voor alle innovatieve vormen. Er is nog geen innovatieve vorm bij mij gekomen. Bij de tafel van Kathy hebben we met jongeren gesproken, met ouderen, met stakeholders om juist te horen wat andere ideeën zijn. Die worden wel meegenomen. De Knarrenhof is een specifiek voorbeeld. Die zouden we graag willen laten landen in onze gemeente. Dank u wel.

Wethouder Van Tatenhove: Ik zal beginnen met de vraag van mevrouw Bouman, want ze had gelijk. Die had ze in de eerste termijn gesteld en die had ik niet beantwoord en dat is niet terecht, want vrijwilligers noemen we de smeerolie van de samenleving met de geur van een parfum, voeg ik er altijd aan toe. Die zijn ons dierbaar en ze zijn kostbaar. Daar proberen we o.a. via het VIP altijd aandacht voor te vragen en dat doet het VIP ook op een goede en actieve manier. We hebben ook afgesproken om te kijken wat Lansingerland Voor Elkaar daarin zou kunnen betekenen. Misschien hebben we nu dankzij het aanbod van vrijwilligers in de coronaperiode ineens vrijwilligers in beeld, die we eerder lastig konden bereiken. Wel een opmerking daarbij is, dat het karakter van vrijwilligerswerk wel anders is als het gaat om de inzet die vrijwilligers willen doen. Waar in het verleden vrijwilligers bereid waren om elke week op dezelfde tijd voor dezelfde activiteit te komen, zien we nu dat vrijwilligers veel meer op een beperkte tijdsperiode een actieve inzet willen doen. Dat is wel goed om te beseffen, dat het karakter van vrijwilligerswerk, als het om inzet gaat, wel verandert. Dan kom ik bij de heer Hoppenbrouwer, want die gaf ook in de tweede termijn aan, dat SWL een onzichtbare stakeholder is geworden. Dat vind ik eigenlijk heel jammer, dat u dat moet constateren, want SWL is wel gewoon hard aan het werk. Ze denken altijd, net als vroeger, weer een stapje vooruit: wat past er bij de ouderen van nu en wat past er bij de ouderen van morgen? Ik denk dat het goed is, dat ik met S. die heel veel contact heeft met SWL eens nadenk of er misschien een manier gevonden kan worden om ook met de raadsleden op een manier weer het contact te leggen. Dat kan met een bijeenkomst over wat we doen met ons netwerk voor ouderen, maar misschien ook door de raad iets bij SWL te laten bijdragen of iets te doen. Daar ga ik even mee aan de slag. Die mag u van mij als een toezegging noteren, dat ik daar over na ga denken. Mevrouw Arends refereerde er ook al aan en ik doe dat n.a.v. de opmerking alsof we de urgentie niet zouden zien van het aantal senioren, dat met een vraag komt in de toekomst. Dat zien we wel degelijk. Zoals mevrouw Arends al aangaf, zijn we in de coronatijd wat andere dingen gaan doen. We zijn o.a. in de

demografische ontwikkelingen gedoken van onze eigen gemeente. Omdat wij een Vinex-gemeente zijn, hebben we wel een beetje A-typische ontwikkeling. Dat betekent dat die vergrijzing wel voor ons ligt, maar wel komt en dan ook echt in een stevige mate. Alles waar we nu mee bezig zijn en wat het rekenkamerrapport ook aangeeft, is natuurlijk wel iets waar we serieus mee aan de slag moeten, willen we een aantrekkelijke gemeente blijven voor onze ouderen, die hier hebben gewoond met hun hele gezin, maar ook voor jongeren, waarvan we hopen, dat zij die sterke schouders zijn en de vrijwilligers kunnen leveren om ook voor die ouderen het hier tot een prettige woonomgeving te maken op hun seniorenleeftijd. Ze willen niet allemaal op dezelfde plek wonen, daar hebben we het al over gehad. Ze hebben ook niet allemaal dezelfde zorg en ondersteuning nodig, maar er is weldegelijk een relatie tussen de uitnutting van de WMO en de woonomgeving waar iemand op hogere leeftijd nog leeft. Daar zijn we terecht over aan het nadenken: hoe kunnen we mensen stimuleren om op tijd de stap te zetten naar een woonvorm, die bij hun past? Dan: durven we ook na te denken over een alternatief voor het verzorgingshuis? Het verzorgingshuis, zoals het was, zal niet terug komen, want dat had alles te maken wel met zorg, niet zoveel zorg als in een verpleeghuis, maar het was wel een combinatie van wonen met zorg, maar zo'n beschutte woonomgeving is voor een deel van de senioren wel een prettige woonomgeving. Een ander deel zegt: daar wil ik juist niet wonen. Corona heeft daar ook wel weer een ander licht op geworpen, daar is Petrus ook wel het voorbeeld van, dat senioren zeiden: nu woon ik zelfstandig en nu moet ik toch voldoen aan de maatregelen die voor het verpleeghuis gelden. Het is echt wel een punt om goed over na te denken. Dat heeft u ook wel begrepen van mijn collega Arends. Dat geldt zowel vanuit de woonvariant als vanuit de zorgvariant. Vandaar dat we daarover in gesprek zijn met het zorgkantoor. Hebben we voldoende kennis in huis om hiermee aan de slag te gaan? Ja, we duiken erin, we houden de trends bij, we bezoeken conferenties, we laten ons prikkelen door anderen, maar het is wel belangrijk om dat te blijven doen, omdat de kennis van gisteren past bij de senioren van vandaag. En met de kennis van vandaag proberen we te anticiperen op wat de senioren van morgen nodig hebben. In die zin leggen we bij onszelf een opdracht neer om met de senioren in gesprek te blijven, maar ook te kijken naar wat er aan innovatieve ontwikkelingen zijn, die we elders zien. Is dan de methode om bij 75-jarigen aan de deur te gaan misschien een idee? Dan sluit ik aan bij wat de heer Lieveerse al zei. Dat was eigenlijk het antwoord dat ik ook wilde geven. Sommige mensen vinden dat hartstikke leuk, maar die zijn vaak al in gesprek met bijvoorbeeld ouderenadviseurs. Anderen houden de deur dicht omdat ze het sowieso eng vinden als er iemand aan de deur staat of ze stellen daar geen prijs op. De ervaring is dat vooral de migranten ouderen die dingen liever regelen via de kinderen dan via een vreemde, die zegt wat er kan en wat er moet. We proberen daar met de middelen en mogelijkheden die we hebben om wel contact te krijgen met de senioren en hun in elk geval te duiden welke weg er is. Voor wat betreft de kwetsbare migranten doen we dat o.a. ook via het spreekuur 'samen doen', daar heeft u waarschijnlijk ook wel wat van gehoord. Als we daar wel in contact zijn met migranten proberen we op die manier hun te informeren over de mogelijkheden die er zijn via bijvoorbeeld het maatjestraject van Humanitas of voor de verbinding met de ouderenadviseurs van Welzijn Lansingerland. Waar het kan, proberen we het wel. Mevrouw Bouman: Ik heb nog één vraag, dat is het actieplan 'langer thuis'. Daar gaan ook aanbevelingen komen en verwerkt worden. Wanneer kunnen we dat verwachten? Ik hoor mevrouw Arends zeggen: de woonvisie eind dit jaar, misschien het eerste kwartaal. Ik hoop dit jaar, maar 'langer thuis', wanneer is dat? Wethouder Van Tatenhove: We hopen, dat dat ook nog eind dit jaar kan. We gaan ook met u aan de slag met het post-coronatijdperk. Waar die demografische ontwikkelingen in elk geval een belangrijk aandachtspunt is, dat speelt mee waar we prioriteit aan geven, maar als het kan eind dit jaar, maar het kan dus ook begin 2021 worden. De heer Hoppenbrouwer: Excuses, dat ik zo bezig ben vanavond. Ik zal mijn leven straks beteren. Ik vind dat er nu wel heel erg makkelijk het argument van de migranten wordt gebruikt. Het is 18,3%, begrijp ik vanavond. Maar dat betekent dus dat er nog een groot percentage over blijft. Zou het niet schriftelijk kunnen? Op een andere manier. Je hoeft niet altijd bij de deur aan te bellen. Ik zou toch aan de wethouder willen vragen, en ik begreep dat de wethouder graag van de innovatie is en open staat voor allerlei fantastische ideeën, ik hoop dat zij nog even achter de oren wil krabbelen of daar toch een mouw aan te passen is. Wethouder Van Tatenhove: Ik bedoelde de opmerking niet dat we alleen voor migranten senioren iets doen. Ik probeerde juist daarmee gerust te stellen, dat op het moment dat we ze wel ontmoeten, dat we wel in gesprek zijn, dat we dan die kans aangrijpen om hun erop te wijzen, dat er mogelijkheden zijn. Maar in het algemeen, dank voor het compliment dat u ons als organisatie geeft, dat we creatief durven denken, maar ik neem hem mee. Misschien dat we iets met een brief of een andere manier kunnen doen, want een flyer bij huisarts, dan moet je wel bij de huisarts komen. Als je daar niet naar toe hoeft, dan heb je de flyer ook niet. Ik blijf erover nadenken. De heer Hoppenbrouwer: Mag ik dit zien als een toezegging? Wethouder Van Tatenhove: Ik denk dat die er inmiddels op staat. We nemen hem mee in 'langer thuis'.

De voorzitter: Ik had van de heer Hoppenbrouwer in zijn tweede termijn al begrepen, dat dit een bespreekpunt wordt, dus dat wordt het. Ik heb een toezegging genoteerd over de stichting Welzijn Lansingerland. En zojuist is ook nog een toezegging gedaan. De heer Hoppenbrouwer: Ik heb inderdaad aangegeven, dat dit ik dit als een bespreekpunt zou willen, maar ik heb nu twee toezeggingen, waarbij

veel is weggenomen. Het gaat in de raad alleen over besluitvorming. Zolang de redactie blijft zoals die nu is, zou het wat mij betreft een hamerstuk kunnen zijn. De voorzitter: Dan vraag ik de leden van de commissie om mij snel te laten weten of zij het ook als een hamerstuk willen zien. De heer Kampinga: De suggestie 'als er moeite zou zijn met de redactie van het voorstel'. Het kan een hamerstuk worden.

6.b Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2020 - 2024

De heer Hoppenbrouwer: IHP, integraal huisvestingsplan. Wij zijn er blij mee, dat die er is. Daar hebben we al een paar jaar om gevraagd. Het gaat erom, om via huisvesting van scholen bij te dragen aan de kwaliteit van het onderwijs. L3B heeft een tweetal ambities voor zichzelf geformuleerd. Je zorgt voor goede kwalitatieve huisvesting en evenwichtig onderwijs aanbod. Wat ik daar onder versta, laat ik even op verzoek van de voorzitter weg. Als het gaat om kwalitatieve huisvesting, wat ik gemakshalve ambitie 1 noem voor ons, delen wij de koers die gevaren wordt m.b.t. de duurzaamheidsmaatregelen, waar ook de heer Van Santen naar verwees en een oproep deed. Maar ik zou expliciet aandacht willen vragen voor de binnenkwaliteit, zodat er voldoende ventilatiemogelijkheden. Ik weet dat er bij een school ook een hele discussie over is geweest. Die binnenkwaliteit wordt wel belangrijk in relatie tot duurzaamheid. Dan heb ik 2 vragen over toevallig 2 christelijke basisscholen. Eerst de Prins Johan Friso. Het voorstel is om de Frisoschool, gevestigd in Hoge Land op te heffen en voort te zetten aan de Orionstraat. Maar hier stond ooit de Mauritschool en die is opgeheven omdat het aantal leerlingen gedurende 3 tot 5 jaar onder de opheffingsnorm bleef. De oorzaak was, naar mijn bescheiden mening, dat dat te maken had met het feit dat er te weinig leerlingen waren als aanwas uit de wijk. Ook de Frisoschool had destijds niet de behoefte om naar de Orion te gaan. Mijn vraag is dus: wat is nu de gefundeerde onderbouwing, waarom doen wij dit, waarom gaan wij nu toch de Orion in ere herstellen ten behoeve van de Frisoschool? Ik zou zeggen: verzin een list bij Hoge Land voor voldoende leerlingen. Het tweede gaat over de christelijke basisschool De Parel. Naar onze bescheiden mening zit die onder de ministeriële opheffingsnorm van 157. Ook de leerlingenprognose laat tot en met 2039 geen verbetering zien. Deze school staat dus wat ons betreft op de nominatie om gesloten te worden. Waarom gaat het college daar niet op in? Dat is dus de tweede concrete vraag aan de wethouder. Dan ambitie 2, het evenwichtige onderwijsaanbod. Wij herinneren het college graag aan art.23.4 van de grondwet, dat zij een zorgplicht heeft om te zorgen voor voldoende openbaar onderwijs in een genoegzaam aantal scholen. Einde citaat, want dat verzin ik niet. Het aanbod openbaar onderwijs in Bergschenhoek vraagt om groei kijkend naar de samenleving en de ontwikkelingen. Vraag aan de wethouder: gaat u samen optrekken met Scholengroep Holland om een openbare school te vestigen in Wilderszijde? Om het positief te houden, laat ik een zinnetje weg. Dan ga ik over naar drie kleine afsluitende vragen. Het aantal leerlingen primair onderwijs stijgt, zoals blijkt uit de prognoses. In hoeverre is het college al bezig met de doorstroom van leerlingen? Anticiperen wij op huisvesting van voortgezet onderwijs? Dan lees ik dat er een uitvoeringsplan komt, althans, daar ga ik van uit. Ik wil even de wethouder checken. Is mijn aanname juist, dat elke beslissing die wij in het IHP hebben staan nog separaat naar de raad komt ter definitieve besluitvorming? Zodat het niet een kwestie is van: we hebben nu de kaders gesteld en daarbinnen gaan wij onze gang. Het laatste: het college stelt in het besluit om een kapitaalreserve in te stellen. Dat is niet de eerste keer dat zij dat doet, dat hebben ze ook bij Blok B getracht te doen, maar daar heeft de raad een stokje voor gestoken in de vergadering van 30 januari. Toen is daar niet voor gekozen. Immers, afschrijvingslasten zijn structureel en bestemmingsreserves hebben een incidenteel karakter. Bij les 1 voor de cursus financiën voor niet financiële raadsleden wordt geleerd, dat je structurele lasten moet dekken met een structurele dekking. Dus als het college dat niet aanpast, of de toezegging dat de wethouder het anders gaat oplossen, dan is er een amendement met de VVD in de maak. Mijn laatste vraag: waaruit blijkt de geschatte opbrengst van de scholen die worden afgestoten?

De heer Pat El, VVD: Allereerst danken wij het college voor dit rapport. Onderwijs is belangrijk en goede gebouwen zijn natuurlijk een belangrijke voorwaarde voor goed onderwijs, waar zowel leerlingen als onderwijzers zich thuis voelen. Een kritische noot is dat het rapport, en ik zeg het lichtelijk gechargeerd af en toe leest als een duurzaamheidsvisie op schoolgebouwen in plaats van een document schoolgebouwen met een hoofdstuk duurzaamheid. Ik noem dat met name omdat wij tijdens de toer die wij gedaan hebben naar de scholen vaak een terugkoppeling kregen niet zozeer over duurzaamheid en klimaat, daar waar het ging over de schoolpleinen, over opwarmen zonder gas, maar meer over het binnenklimaat in de scholen, waarbij sommige scholen aangaven dat het in de winter te koud was en in de zomer te warm, waardoor het af en toe best lastig was om goed onderwijs te geven. Onze eerste vraag aan de wethouder is: in hoeverre zal daar rekening mee gehouden worden, met het binnenklimaat van de scholen, omdat daar, als het niet voldoet, ook investeringen voor nodig zullen zijn en de gemeente daar toestemming voor zal moeten geven? Dan de volgende vraag aan de wethouder, daar kan ik kort over zijn, dat gaat over de bestemmingsreserve. De heer Hoppenbrouwer heeft het al prima verwoord: wij zijn daar geen voorstander van als VVD, dus we sluiten ons geheel aan bij de opmerking van L3B, de heer Hoppenbrouwer. Dan een punt over verkeersveiligheid. Wij kunnen ons vergissen, maar in het plan lezen wij hier bijzonder weinig over. Om een voorbeeld te geven: er zijn scholen gepland in

Wilderszijde. Maar wij lezen niets over de haalbaarheid vanuit een veilige verkeersafhandeling. Dat is toch wel heel erg belangrijk. Onze vraag is: is de verkeersveiligheid iets wat verder uitgewerkt gaat worden in bijvoorbeeld het verkeerscirculatieplan? Of komt dat op een ander moment? Wij konden er niets over terug vinden. Tot slot: stel, er komt over 1 of 2 jaar een nieuwe school of vestiging in Lansingerland, misschien kan de wethouder even vertellen hoe het proces dan zal verlopen. We hebben dan inmiddels dit document aangenomen en daar zitten ook kosten aan vast. Hoe loopt dan dat proces verder? En de betrokkenheid van de raad daarin. Dat was het, dank u wel.

De heer Bergwerff, CDA: Veel is al gezegd, dat probeer ik te schrappen. Kort gezegd: de jeugd is de toekomst en het CDA is blij, dat dit onderwijs huisvestingsplan voor ligt. Het plan is zoals wij als CDA verwacht hadden en daar zijn we ook erg blij mee. Het is fijn om te lezen, dat er veel geïnvesteerd wordt op het gebied van duurzaamheid, energieneutrale gebouwen en bijna energieneutrale gebouwen. Het kost een hoop geld, alle investeringen bij elkaar opgeteld zijn ruim € 6,5 mln. Na het doen van deze uitgaven verwachten we de komende 15 jaar geen grote uitgaven te hoeven doen op het gebied van onderwijshuisvesting. Uit de beantwoording op onze technische vragen concludeerden wij dat tijdelijke huisvesting aan de Lijsterlaan niet conflicterend is met eventuele woningbouwplannen op deze locatie. Toch zou ik graag een officiële toezegging hebben van de wethouder, dat er geen conflict zal ontstaan tussen de tijdelijke huisvesting op de Lijsterlaan en woningbouw. Daarnaast staat er in de beantwoording op onze technische vragen, ik citeer: indien de tijdelijke huisvesting aan de Lijsterlaan belemmerend is voor woningbouwplannen, dan kunnen wij uitwijken naar alternatieve locaties, zoals het schoolplein van De Poort en de noordrand van Bleiswijk. Dan vraag ik me af: wat is de noordrand van Bleiswijk? Volgens mij is dat een vrij breed begrip. De vraag over verkeer had ik ook opgeschreven, eigenlijk hetzelfde als wat de VVD vroeg, daar sluit ik me dan ook volledig bij aan. Tot slot staat er in het document: veranderende regelgeving kan extra kosten voor de nieuwbouw van schoolgebouwen met zich meebrengen. Wat voor veranderende regelgeving? Waar moeten wij aan denken? Hoe groot kan de impact hiervan zijn?

De heer Hoek, WJ: Complimenten voor het huisvestingsplan, dat hier ligt. Het is voor de komende 15 jaar opgesteld. Ik ben zeer content met het gegeven, dat alle besturen heel erg blij zijn met de resultaten. Ik vind het ook prettig dat er projecten zijn, die zich ervoor lenen om binnen het integraal huisvestingsplan nog burgerparticipatie plaats te laten vinden. Het hele plan heeft een hoge inhaalslag gehalte en dat heeft te maken met het feit dat de gemeente Lansingerland gemiddeld minder uitgeeft aan schoolhuisvesting dan andere gemeenten, dus we kunnen daarmee ook meteen een bijzonder goede inhaalslag maken. Het is ook prettig, dat als we instemmen met dit plan ieder deelproject nog een keer langs komt in de raad en we nog een keer een realisatiebesluit nemen, zodat we ook inhoudelijk op onderdelen nog iets kunnen vinden. In het eerste kwartaal van ieder jaar vindt er overleg plaats over huisvestingsbehoefte. Dat is ook prettig, dat is in de beeldvorming ook aan de orde gekomen, dat het hele plan niet in beton zit. Ik vind het bijzonder prettig dat we meteen de BENG en ENG normen mee nemen. Dat zijn we wel verplicht, maar het zorgt er wel voor dat de gemiddelde stichtingsnormen 40% duurder zijn. Dat heeft te maken met BENG en ENG, maar ook met de bouwkosten en daar zal ik straks nog even op terug komen. Als we dit realiseren, dan lopen we eigenlijk voor op landelijke wet- en regelgeving en dat is ook een mooi gegeven. Financieel technisch houdt u ons op de hoogte m.b.t. de bouwkosten, want we weten uit het verleden dat dat ook weleens gigantisch uit de hand kan lopen. Al met al constateer ik wel, dat het een hele grote operatie. 6 uitbreidingen, 3 extra scholen, vervangende nieuwbouw van 7 scholen, 3 scholen die afgesloten worden. Dat is natuurlijk een gigantische operatie. De kosten zijn ook enorm. Er wordt gesproken over € 43 mln. Daarvan wordt ook gesteld, dat met de ophoging van die 40% we nog ongeveer 20% tekort komen. Dat zou neerkomen op ongeveer € 1 mln. Dat gaan we dus uit eigen zak bijleggen. Ik zou het college sterk willen verzoeken om richting Den Haag een winstwaarschuwing af te geven, dat op het moment dat men er in Den Haag ook achter komt dat er 20% te weinig uitgekeerd wordt daar waar het gaat om onderwijshuisvesting en ze alsnog een inhaalslag willen maken, dat wij daarvoor met terugwerkende kracht ook nog enigszins in aanmerking komen. Ik ben ook zeer in mijn sas met het gegeven, dat er voor alle kinderen tussen 0 en 12 jaar een school gesticht wordt met een soort campusachtig idee, waarin alle faciliteiten onder 1 dak zitten. De combinatie schoolpleinen en bewegen, erg mooi. De Parel heeft op eigen kosten er al een begin mee gemaakt, dat ziet er erg leuk uit, dus daar ben ik ook blij mee. Ik was ook erg blij, ik ben wel heel erg blij vandaag, met de inspraak van de heer Van Santen, die namens de verschillende schoolbesturen sprak. Ik zou het weleens als uitdaging willen zien, dat de nieuwe school in Wilderszijde gedragen werd door de verschillende schoolbesturen, waarbij niet de individuele geloofsrichting leidend is, maar het wederzijds respect voor elkaar. Ik weet nog goed dat we de Oosteindse Akker bouwde, dat is ongeveer 25 jaar geleden. Daar kwamen ook 3 scholen onder 1 dak. We waren bijzonder in onze sas, dat dat zomaar kon, maar een gemeenteraadsvergadering later spraken we erover, dat er wel een hek moest tussen de verschillende schoolpleinen, want kennelijk spelen protestant-christelijke kinderen anders dan rooms-katholieke kinderen en anders dan kinderen met een openbare achtergrond. Ik zou het een bijzondere

uitdaging vinden, en dat past ook prima in het DNA van WIJ: zoek de overeenkomsten en niet de verschillen om in Wilderszijde, en ik weet dat de heer Van Santen kijkt, daar eens creatief naar te kijken hoe je daar vorm en inhoud zou kunnen geven, waarbij we de landelijke pers halen. Dat lijkt me nou nog eens een mooie uitdaging. Dank u wel.

De heer Lieverse, CU: Het werd al gezegd: het integraal huisvestingsplan, dat voor ons ligt, is een majeur project. Laat ik voorop stellen: onze fractie is in grote lijnen akkoord met het voorstel. Het helpt daarbij enorm dat de notitie helder geschreven is. Het feitenmateriaal, dat we er graag bij willen, is er ook bijgevoegd. Dat de beeldvormende avond ook trefzeker geleid werd. En niet in de laatste plaats de grote hoeveelheid technische vragen zijn tijdig beantwoord. De zorgplicht voor schoolgebouwen, waar kinderen niet als sardientjes in gepropt worden, maar ruimtes vormen die uitnodigen tot leren, spelen, bewegen en sociale interactie, daar gaat het ten slotte om. Er is een schouw gedaan, we hebben alle feiten hierover kunnen lezen. De leerlingenaantallen, de prognoses, ook geen vragen daarover. Energieneutraal bouwen, grote steun daarvoor. Het project is gigantisch, uitbreidingen, nieuwbouw zoals in Wilderszijde, verduurzaming, vele miljoenen, al wordt het wel uitgesmeerd over 15 jaar. Het is een uitgave, die groot lijkt, maar als je kijkt naar de periode die het bestrijkt alleszins redelijk is. Een hoognodige update dus. Dat de schoolbesturen hier vierkant achter staan, dat vinden we wel een heel belangrijk gegeven. Dat werd ook door vorige spreker genoemd. Dat meneer Van Santen namens een aantal schoolbesturen op die manier zich uit, dat doet ons veel goed. Dat is iets anders dan de conclusie die meneer Hoek eraan verbond, dat het er niet toe zou doen welke school of onderwijsvariant je zou voorstaan. Natuurlijk doet dat er wel toe, net zoals dat religieuze scholen niet voor niets bestaan en ook niet voor niets landelijk zeer populair zijn. Ofwel, bij de verdere realisatie, die op deze plannen zal gaan volgen, zal er best nog eens een discussie over kunnen volgen. Dat betekent ook voor ons, dat we graag een toezegging willen van het college, dat de keuze van welke scholen er naar Wilderszijde zullen gaan, terug komt in de raad. We begrijpen, dat het ook een rol is van de overheid, OCW krijgt de aanvraag en heeft er een grote rol in te spelen, maar wij willen graag als raad hier ook een stem in hebben. Een vraag aan het college is ook nog over de opmerking van Laurentius betreffende de plannen voor Westpolder. We willen graag horen: wat is de huidige stand van zaken over die zaak? Wat in het voorstel niet aan bod komt, wat we wel jammer vinden, is de emotionele kant van het afstoten van gebouwen. We kijken naar de toekomst, maar door veel inwoners wordt ook gekeken naar het verleden. Een gebouw als De Poort, veel mensen hebben daar herinneringen aan. We kennen zelfs mensen in onze achterban die mee gebouwd hebben letterlijk aan het gebouw. Ofwel, het feit dat die scholen gaan fuseren, overigens is dat iets waar in Bleiswijk verschillend over gedacht wordt in mijn achterban, dat er vervangende bouw gaat komen: het lijkt ons een goede zaak dat ook het afstoten van gebouwen wel benoemd wordt als een zaak van verlies en een zaak van afscheid nemen. Tenslotte over de financiële kant. We willen graag pleiten voor een niet te krappe ruimtelijke invulling en dus ook voor een niet te krap budget hiervoor. Wat betreft de opmerkingen die gemaakt zijn over de reserve voor afschrijvingslasten: daar heeft onze fractie helemaal geen moeite mee. Het lijkt ons een zinvolle manier van financieren. Tot zover.

De heer Jonker, D66: Ik zal proberen zo weinig mogelijk te herhalen. Ik zal de elementen eruit pikken, die nog niet genoemd zijn of die ik extra wil benadrukken. Ten aanzien van het integraal huisvestingsplan, dat voor ons ligt, zijn wij in algemene zin blij met het plan. We kunnen ook instemmen met het plan, zoals het er nu ligt. Het biedt goede omstandigheden en faciliteiten, waardoor onze jeugd zich in een gezonde omgeving kan ontwikkelen, kan leren en zich verder kan voorbereiden op een succesvol bestaan. Het proces, dat is doorlopen met het IHP, vinden wij een goede. Het wordt ook uitgebreid beschreven. Alle stappen hebben we met elkaar mee gemaakt. We zijn ook heel blij dat het heeft geresulteerd in een brede steun van verschillende schoolbesturen, zoals bleek van de inspreker. We zullen overigens wel nauwlettend volgen in hoeverre dat draagvlak en die participatie bij de verdere uitrol en bij de realisatie van diverse projecten wordt voort gezet. Wij zijn als D66 natuurlijk heel blij hoe prominent duurzaamheid terug komt in deze hele planvorming. Dat is o.a. met het groen/blauw inrichten van schoolpleinen. We zijn blij dat we hiermee inzetten op een duurzame toekomst voor Lansingerland en voor onze kinderen. Ten aanzien van de financiën. We geven al jaren minder uit aan schoolhuisvesting dan andere gemeenten, staat vermeld in de nota. Dus de opmerking dat het IHP eventueel leidt tot extra uitgaven vinden we als D66 niet bij voorbaat problematisch. Natuurlijk moet het wel beheerst en gecontroleerd plaats vinden, maar investeren in jeugd en onderwijs vinden wij belangrijk. Daarom zijn de genoemde VNG normbedragen, of die verhoogd moeten worden of niet, voor ons geen dogma. Kwaliteit moet voor ons voorop staan. Afsluitend wil ik me aansluiten bij de opmerkingen, die gemaakt zijn over binnenklimaat. Daar hebben we nu normen voor, maar in de coronacrisis is gebleken dat ventilatie, daar zijn alle experts het over eens, een essentieel punt is om verspreiding van corona en andere virussen te voorkomen. De vraag aan de wethouder: leidt dat tot aanpassing van de normen? Verhoging van die normen? Kan er misschien onderzoek gedaan worden naar wat dat betekent en of we er eventueel extra op moeten investeren. Daar wil ik graag een toezegging op als dat nodig is. Daar wilde ik het voor nu bij laten.

Mevrouw Gabin, GL: Dank aan de wethouder en diens ambtenaren voor het opstellen van het integraal huisvestingsplan primair onderwijs. Er wordt een goed inzicht gegeven in het scholenbestand, demografische ontwikkelingen in de wijken, de financiën en de knelpunten. Deze vormen een goede basis van passende en verstandige investeringen. Mijn fractie is erg blij met de grote slag, die wordt geslagen om nieuwe schoolgebouwen duurzaam te bouwen en bestaande schoolgebouwen te verduurzamen waar dat mogelijk is. Graag horen wij nog van de wethouder op welke termijn deze aanpassingen gaan plaats vinden. De blijvende inzet op het verstrekken van de samenwerking tussen school, kinderopvang en de voorschoolse educatie worden toegejuicht door ons. Wat wij nog wel in het IHP misten, is de toegankelijkheid van gebouwen. Op basis van de algemene norm toegankelijkheid dient de gemeente gebouwen toegankelijk te maken voor minder validen. Dit is een verplichting. Ik zie dit niet terug in het IHP. Hoe kunnen we het meteen implementeren als we toch al gaan verbouwen en renoveren? Wanneer het om schoolgebouwen gaat, is een goed participatietraject cruciaal. Omwonenden moeten gehoord en betrokken worden. In het IHP heb ik niets hierover gelezen. Hoe verloopt de participatie uiteindelijk? Kan de wethouder daar iets meer over vertellen? Voor mij kwam het niet voldoende terug in het IHP. Tot slot beamen wij het verzoek van de heer Hoek over divers onderwijsaanbod en de keuze in school in Wilderszijde. Er moet echt onderzocht worden waar onze inwoners behoefte aan hebben en wat nog niet in Lansingerland bestaat. Tot zover.

De heer Xhemaili, PvdA: Het werd al eerder genoemd door de heer Hoppenbrouwer: de gemeente Lansingerland heeft de wettelijke zorgplicht om voor huisvesting van primair onderwijs te zorgen. Dan vraag ik speciaal aandacht voor de toekomst van het openbaar onderwijs in Bleiswijk. De PvdA fractie maakt zich zorgen over het gedifferentieerde aanbod in Bleiswijk. Alle scholen op speciale grondslag krijgen de komende jaren nieuwe huisvesting. De openbare basisschool Anne Frank is daar nog lang niet aan toe, maar komt wel dringend ruimte tekort, waardoor er met een bijgebouw wordt gewerkt. Het werd al benoemd, dat is ook niet bevorderlijk voor het binnenklimaat. Ik kijk ook uit naar de antwoorden van de wethouder op de vragen die andere fracties stelden. Het ligt voor de hand dat deze omstandigheden in de periode 2020-2024 de keuze van ouders voor de school van hun kinderen negatief kunnen bepalen dan wel beïnvloeden. Hierdoor kan de continuïteit van het openbaar onderwijs in het gedrang komen, aangezien de Anne Frank de enige openbare basisschool is in Bleiswijk. De keuze van ouder voor een basisschool voor hun kinderen wordt zeker niet alleen bepaald door denominatie van de school, maar ook de uitstraling van het schoolgebouw, de plek dicht bij huis, de kwaliteit van het type onderwijs spelen een belangrijke rol bij het maken van de keuze. De PvdA fractie vraagt het college om samen met het bestuur de scholengemeenschap Holland, ook n.a.v. de mooie woorden van de heer Van Santen hierin bij het inspraakmoment, nog eens goed naar dit knelpunt te kijken, met alle bestuurders van de Scholengroep Holland. Zijn er geen creatieve mogelijkheden om oplossingen te bedenken van een bijgebouw in een school die gesloopt gaat worden? Dat is ook qua binnenklimaat niet echt handig, gezien de huidige coronacrisis, waar we ons nog steeds in bevinden. De PvdA fractie is benieuwd naar de reactie van de wethouder, of er extra kan worden gesproken met Scholengroep Holland daaromtrent. Verder ziet het integraal huisvestingsplan primair onderwijs 2020-2024 er goed uit. De PvdA fractie onderschrijft het standpunt dat het schoolaanbod goed moet aansluiten op de vraag van ouders en kinderen door bij de keuze van nieuwbouw of renovatie rekening te houden met spreiding van het onderwijs. Hoe zorgt het college ervoor, dat ouders dicht bij huis onderwijs vinden? Belangrijk is ook de goede aansluiting tussen scholen, buitenschoolse opvang, kinderdagverblijven, peuteropvang, centrum voor jeugd en gezin, jeugd- en jongerenwerk, sport en cultuur. De PvdA fractie is blij met de plannen van het college voor de speelmogelijkheden en duurzame schoolgebouwen en schoolpleinen. Nieuwe schoolgebouwen worden energieneutraal gebouwd en bestaande gebouwen met een levensloop langer dan 15 jaar worden ook energieneutraal gemaakt. De laatste opmerking van de PvdA fractie betreft de ervaring met thuis leren tijdens de recente coronaperiode. Alle scholen draaien nu weer volop, maar het is niet uitgesloten dat in de toekomst toch weer op een periode thuis leren moet worden teruggevallen. Bovendien blijkt thuis leren in combinatie met een gewone schoolklas een onderwijsformule, die zeker ook voordelen kan hebben. Hoe kijkt het college hier tegenaan? Is er discussie hierover binnen het college dan wel met de schoolbesturen, Scholengroep Holland? Wat zijn dan de mogelijkheden die volgen voor onderwijshuisvesting op langer termijn? Dank u wel.

Beantwoording college

Wethouder Van Tatenhove: Ik ga geen brede beschouwing doen hoe mooi dit proces is geweest, want dat heeft u allemaal al gehoord. Ik ga gewoon de fracties langs om de concrete vragen of opmerkingen van een reactie te voorzien. Dan begin ik bij de fractie van L3B. Terecht dat u aandacht vraagt voor het binnenklimaat. Ik denk dat ik u daarin gerust kan stellen, dat een aantal schoolbesturen heel specifiek vanaf de allereerste vergadering aandacht hebben gevraagd voor het binnenklimaat en dat dat dus nu bij iedereen hoog op de agenda staat. Ik denk dat corona daar inderdaad nog extra aandacht voor heeft

gevraagd. Wat de effecten zullen zijn van corona op mogelijk nieuwe eisen is voor ons nu echt nog koffiedik kijken. Als die er komen, dan zal dat waarschijnlijk net als BENG en ENG gewoon als een nieuwe maatregel worden uitgerold over het land en dan zullen we daaraan moeten voldoen. Maar misschien kan het ook wel gewoon binnen de huidige klimaateisen worden gerealiseerd, want die zijn natuurlijk strenger dan in het verleden. Daar waar we nieuwe scholen bouwen, nemen wij ze mee bij de bouw. Daar waar de school al bestaat, is aanpassing van het binnenklimaat voor rekening van het schoolbestuur. Meneer Hoppenbrouwer vroeg naar de Prins Johan Friso in relatie tot de Prins Mauritschool, die eerst aan de Orionstraat stond en waarvan de leerlingen nu deels in het hoofdgebouw van de Prins Johan Friso zitten en deels in een tijdelijke locatie op het Hoge Land. Dan snapt u misschien al, dat ik het antwoord ga geven, dat we met het schoolbestuur kijken naar de vervangende bouw voor de tijdelijke locatie op de locatie van het Hoge Land. Dan zijn er 2 opties: op het Hoge Land of op de locatie Orionstraat. Zoals het Spectrum er nu naar kijkt, is de locatie aan de Orionstraat voor de vervangende nieuwbouw een interessantere plek dan de tijdelijke locatie nu op de locatie Hoge Land. Vandaar dat de Orionstraat terug komt, maar dat is dus voor de combinatie van leerlingen, die ooit op de Orionstraat zaten in combinatie met de kinderen, die in de tijdelijke locatie op het Hoge Land zitten. Dan heeft u het over De Parel, die op dit moment met het leerlingental onder de opheffingsnorm zit. Het bestaat omdat het bestuur meer scholen heeft en deze school daarom in stand gehouden kan worden. Op het moment dat we aan de slag gaan in de planning met welke school dan ook, maar in dit geval dan met De Parel, kijken we natuurlijk weer wat de toekomstverwachting is voordat we aan de slag gaan met het bouwen van een school. Maar de verwachting van De Parel is dat het leerlingental de komende periode zal groeien. Vandaar dat ze gewoon in de agenda zijn opgenomen in de planning, omdat het gebouw echt oud is en zeker aan vervanging toe is. Er is een zorgplicht voor voldoende openbaar onderwijs, dat klopt. Daarin onderscheid het openbaar onderwijs van de andere denominaties. De overheid moet zorgen dat er openbaar onderwijs beschikbaar is. Trekken wij dan samen op met Scholengroep Holland om specifiek in Wilderszijde te zorgen voor een openbare school? We trekken met iedereen op. Eigenlijk zijn ze ons allemaal even lief, maar we hebben een specifieke taak voor het openbaar onderwijs. We hebben met alle schoolbesturen gesproken over de ontwikkelingen die er mogelijk zijn op Wilderszijde en we hebben ook bij hun neergelegd, dat we ook daar scholen willen realiseren, die passen bij Lansingerland. Dus niet één school van 1.000 leerlingen, maar 3 van ongeveer 300 tot 350. Dat vinden de schoolbesturen ook een goede keuze, omdat dat past bij Lansingerland. Welke scholen daar een nieuwe plek zullen krijgen, is eigenlijk niet aan de gemeente, want onder de nieuwe wet moeten schoolbesturen zelf een aanvraag indienen bij het ministerie. Zij moeten ook zelf onderbouwen dat ze in de toekomst voldoende leerlingen zullen krijgen voor hun type onderwijs, wat voor onderwijs dat dan ook is. Wij mogen als gemeente een zienswijze geven aan het ministerie op die aanvraag. Ik denk dat het goed is om bij de zienswijze te kijken hoe we daar als college samen met de raad optrekken, maar wij kunnen daar niet in sturen en we kunnen al zeker geen besluit nemen. De 3 schoolbesturen, die nu ook al vaker samen onder 1 dak zitten, hebben wel aangegeven, dat zij daar graag met zijn drieën weer zouden willen landen. Of er dan nog muren tussen zitten, zoals meneer Hoek ze noemde, dat denk ik eerlijk gezegd niet, want ze kwamen hier echt met een plan van: we willen dat onder één dak doen en we willen daar ook echt de meerwaarde zoeken van het samen optrekken. Maar het is dus geen garantie dat het ook gebeurt, omdat elk schoolbestuur bij het ministerie zal moeten onderbouwen, dat er voor zijn aanvraag voldoende animo is. Het zou zomaar kunnen, dat een andere school een aanvraag doet, want zoals u weet staat in de onderwijsvisie tijdelijk benoemd dat onder Lansingerlandse ouders belangstelling is voor een ander type onderwijs. Montessori werd bijvoorbeeld genoemd of de vrije school, dus het zou ook kunnen dat een ander schoolbestuur een aanvraag indient bij het ministerie voor Wilderszijde. In die zin zijn wij ook wel benieuwd en veronderstellen we dat we in Lansingerland misschien wel in een nieuwe situatie zitten, dat we überhaupt in 1 wijk 3 nieuwe scholen gaan realiseren. Dus we zijn daar ook wel benieuwd naar. Zijn we al bezig met de doorstroom van leerlingen naar het voortgezet onderwijs? Ja, zoals we met leerlingenprognoses werken bij het primair onderwijs, zo kijken we natuurlijk ook naar de ontwikkelingen rond het voortgezet onderwijs. Daarbij wel gelijk de kanttekening dat leerlingen voor het voortgezet onderwijs niet automatisch altijd kiezen voor een school in Lansingerland, maar dat het bereik groter is, dus dat er ook leerlingen bijvoorbeeld naar Zoetermeer fietsen of naar Rotterdam, dus dat ligt wel iets anders, maar het VO staat ook bij ons op het netvlies. Komt elke beslissing nog naar de raad? Het is in elk geval zo, dat wat er nu wordt opgenomen in het integraal huisvestingsplan landt in ons meerjaren investeringsprogramma. Dat ziet u natuurlijk ook met enige regelmaat. Als er afwijkingen zijn, komt dat terug in de zomerrapportage, maar zodra we met één specifieke school aan de slag gaan, dan komen we daar zeker over met de raad in gesprek. Dan gaf meneer Hoppenbrouwer nog aan, dat L3B eigenlijk niet zo gelukkig is met de keuze van het college om hier een voorstel neer te leggen voor een bestemmingsreserve voor de kapitaallasten. Dat is wel een bewuste keuze, maar u kan daarin een andere keuze maken als raad, als u denkt dat het beter is om het uit de lopende exploitatie te halen. Het college stelt voor om er een bestemmingsreserve voor in het leven te roepen. Dan kom ik bij de vraag van de VVD over het binnenklimaat bij bestaande scholen. Dat heb ik net al even aangestipt, dat is voor rekening van het schoolbestuur en wij nemen het mee bij de nieuwbouwplannen. Ook u bent geen

voorzitter van de bestemmingsreserve, maar daar heb ik al op gereageerd. Verkeersveiligheid is zeker een issue. Ook bij de samen scholen is dat een punt. Daar is het wel vaak een erge puzzel in bestaande wijken, ook omdat die straten niet zijn ingericht op heel veel verkeer en dat het in combinatie met de gecombineerde schooltijden van scholen dichtbij het best wel een issue is. In Wilderszijde zullen we daar zeker aandacht voor hebben, waarbij ik nog wel de opmerking maak, dat we in Wilderszijde ook in de planvorming, zoals u die al heeft behandeld, hebben aangegeven dat we er op sommige delen een verkeersluwe wijk van maken. We gaan in elk geval voor de scholen zorgen, dat die op een veilige manier bereikt kunnen worden. Over de nieuwe scholen heb ik al iets gezegd. Dan kom ik bij het CDA, een toezegging maken van wat in de u beantwoorde vraag al is gezegd over het conflicterende issue als we eerder gaan bouwen dan als scholen gerealiseerd zijn in Bleiswijk. We gaan ervan uit, dat er geen conflict is. En als er een conflict is, dan gaan we dat natuurlijk gewoon oplossen. Als we bezig zijn met de scholenbouw en er zouden al plannen in een vergevorderd stadium zijn, dan gaan we natuurlijk zorgen dat er op een andere plek gewoon tijdelijke huisvesting gerealiseerd kan worden, want we kunnen de kinderen natuurlijk niet op straat onderwijs laten ontvangen. Dus we zorgen altijd dat er voldoende capaciteit is voor de leerlingen, die op dat moment nieuw gebouwd of verbouwd wordt. U gaf ook nog aan, dat nieuwe regelgeving misschien leidt tot meer kosten en of we daar al iets over kunnen vertellen. Ik heb al aangegeven: voor zover het gaat om corona, is het op dit moment nog koffiedik kijken. We gaan ervan uit dat met de BENG en ENG maatregelen zoals ze nu zijn we in elk geval hele mooie toekomstbestendige schoolgebouwen kunnen realiseren en dat we niet direct weer voor aanpassingen zullen staan. WIJ vraagt ook of elk deelplan nog langs komt. Ja, als we aan de slag gaan met de plannen voor een specifieke locatie, dan gaan we daarover in gesprek met u. Ik vat uw advies op als: ga eens lobbyen in Den Haag voor meer geld. Daar heb ik het weleens over gehad met één van mijn collega's in onze regio. Wij vonden het eigenlijk allebei wel een goed plan, maar we constateerden gelijk dat wij in onze regio, omdat we hier Vinex-gemeente zijn, misschien wat uniek zijn in de situatie waarmee wij hebben te dealen, want in het oosten van het land herkennen ze ons pleidooi eigenlijk niet zo. Dus het is wel een belangrijk aandachtspunt en we hebben er ook aandacht voor en we noemen het ook in de commissie van de VNG, maar we delen het niet met heel veel gemeenten als het gaat om de concreetheid ervan. Dat maakt het wel lastig. U doet nog een oproep om niet alleen gezamenlijke school te realiseren, maar om er ook de landelijke pers mee te halen. Dat zou op zich natuurlijk wel mooi zijn, want ik heb pas gezien, dat de school die nu De Parel heet, ooit de Koningin Beatrixschool heette. Dat blijkt de eerste officiële basisschool van Nederland te zijn. Daar is het gele basisschool koffertje overhandigd door de toenmalige minister. Dus we hebben wat dat betreft een naam hoog te houden, dus we gaan kijken of we iets moois kunnen doen in Wilderszijde. De CU wijst op de zorgplicht en doet een oproep om in elk geval te rekenen met ruime ruimte voor kinderen, zodat ze niet als sardientjes in een klaslokaal zitten. Ik ga u gerust stellen, als ik zeg dat we nooit onder de normen realiseren. Ik ga u, denk ik, teleurstellen dat we ook niet zo heel veel middelen hebben om daar extra percentages aan toe te voegen, want vierkante meters zijn in Lansingerland gewoon dure vierkante meters. Dus we houden ons tot nu toe aan de normen. Ik voel me daarin ook wel gesteund doordat de raad altijd heeft gezegd: we bouwen sober en doelmatig. Bij dat sobere voel ik me niet vrij om daar direct heel veel extra ruimte aan toe te voegen. Ik denk wel dat het goed is om de architect die aan de slag gaat te verzoeken heel erg creatief mee te denken hoe je ruimtes zo creatief mogelijk kunt organiseren, dat het ook voor leerlingen interessant is en de ruimten ook speels zijn ingericht. Wat dat betreft hebben die jaren '70 gebouwen, die we nu nomineren voor de sloop, wel heel leuke en interessante hoekjes, zoals we ook hebben kunnen constateren in ons rondje langs de schoolgebouwen. Dat zit er bij de nieuwere bouw iets minder in. Schoolgebouwen aan de Westpolder hebben inderdaad te maken met een snellere groei dan wij hadden voorzien. We zijn daarover met schoolbesturen in gesprek. Als er eerder tijdelijke lokalen nodig zijn, dan gaan we eerder daar tijdelijke lokalen neerzetten. Dat zou betekenen dat de investering voor tijdelijke lokalen misschien ietsje naar voren gehaald moet worden. Maar daarvoor zitten we regelmatig met schoolbesturen aan tafel, omdat er bij nieuwe scholen natuurlijk wel voor elke leerling een plekje moet zijn. En voor een groep leerlingen gewoon een lokaal waarin een juf of meester les kan geven. U doet, en ik denk dat dat terecht is, ook een oproep om bij het afstoten schoolgebouwen wel ruimte en aandacht te hebben voor de emotie, die daarbij hoort. Ik denk dat we die gewoon mee gaan nemen naar het eerstvolgende overleg met het schoolbestuur, want dat is een terecht punt. Nou zal dat bij De Poort misschien weer anders zijn dan bij bijvoorbeeld de Oosthoek in Bleiswijk, omdat de Poort een gebouw is, wat al een monumentale status heeft, dus dat gebouw zal niet worden gesloopt, maar daar vertrekken de leerlingen en dat krijgt waarschijnlijk een andere functie. Maar een terecht punt, denk ik. D66 vraagt aandacht voor de participatie. Ik denk dat ook dat een terecht punt is. Wat dat betreft hebben we tot nu toe goede ervaringen met het project en de voorbereidingen van het project van PWA de Kwakel in Rodenrijs. Ik denk dat we de goede ervaringen zeker mee moeten nemen als goede leerpunten voor alle volgende trajecten. U vraagt nog naar corona en andere vormen, daar kan ik nog niet zoveel over zeggen. Dan kom ik bij GL. U vraagt wanneer de verduurzamingsmaatregelen worden uitgevoerd. Zoals u in ons plan kunt lezen, willen we dat zoveel mogelijk op logische momenten doen, dus als er al iets moet gebeuren in het kader van onderhoud, dan hebben we voorgesteld om op dat moment de verduurzaming

aan te pakken, omdat je dan meestal iets kunt doen in de besparing van de kosten, maar als een maatregel daar niet op kan wachten, dan moet het natuurlijk gebeuren op het moment dat het wel nodig is. Toegankelijkheid is inderdaad niet of nauwelijks expliciet benoemd, maar zit wel standaard in de eisen voor nieuwe gebouwen, dus dat zou echt helemaal geen issue mogen zijn, omdat het inmiddels iets vanzelfsprekends is voor het realiseren van gebouwen die min of meer openbaar toegankelijk moeten zijn. U vraagt ook aandacht voor het participatieproces, maar daar heb ik al iets over gezegd. U vraagt aandacht voor een divers aanbod in Wilderszijde. Dat is terecht, dat u daar aandacht voor vraagt, want in de onderwijsvisie, die in 2017 is vast gesteld, is uit het onderzoek gekomen, dat ouders zeggen: er zou best nog wel een ander aanbod een plekje kunnen krijgen in Lansingerland. Maar nogmaals: wij kunnen daar als Lansingerlandse lokale overheid niet in kiezen of beslissen, omdat die nieuwe wet aangeeft, dat het ministerie dat besluit neemt. De PvdA vroeg eigenlijk heel specifiek aandacht voor de Anne Frank school in Bleiswijk. Ik moet zeggen, dat ik het bijzonder vond hoe u het positioneerde, want ik heb juist bij de schoolbesturen precies de omgekeerde opmerking gekregen toen we begonnen met de eerste gesprekken voor het integraal huisvestingsplan, want de Anne Frank school bleek net zo oud of ongeveer net zo oud, er kan een jaar verschil in zitten, als de Oosthoek en de Wiekslag nu nog zijn, maar de Anne Frank school is veel eerder vervangen. Dus de Anne Frank school loopt eigenlijk vooruit op die andere scholen en omdat die nog heel jong is, zit het nu nog niet in de scope voor slopen en nieuwbouw, dat is echt ver na de scope die we nu hebben in dit integraal huisvestingsplan. Wat we met alle scholen doen, dus ook met de Anne Frank school is vragen wat de leerlingenprognoses zijn voor het volgende jaar en hoe zich dat verhoudt tot de rekenkundige vierkante meters die er zijn en het aantal lokalen, waar je als schoolbestuur recht op hebt. Aan de hand daarvan bepalen we of er voldoende ruimte is in het schoolgebouw, zoals het er staat of dat er doorverwezen moet of mag worden naar een andere school, omdat die leegstand heeft. Die moet dan binnen de 1.250 meter en op een verkeersveilige manier te bereiken zijn voor die kinderen. Als het antwoord op die vragen 'nee' is dan wordt besloten om permanent of tijdelijk extra ruimte bij te bouwen. Dat doen we permanent op het moment dat blijkt dat die hogere leerlingenaantallen langer zijn dan 15 jaar. Is die piek, ook al is het een uitgesmeerde piek, korter dan 15 jaar, dan kiezen we altijd voor tijdelijke huisvesting. Dus zo wordt er bij alle scholen gekeken en dat is ook wat we met Scholengroep Holland bespreken, nu in relatie tot het integraal huisvestingsplan, maar ook in de jaarlijkse prognoses en de jaarlijkse aanpassingen als die nodig zijn. Kort maar krachtig, hoop ik, maar ik ben door de vragen heen. Ik weet niet of er voor meneer Fortuyn nog iets over gebleven is.

Wethouder Fortuyn: Ik wil nog wel even wat adresseren, want ik denk dat mijn collega Van Tatenhove een prima beantwoording gedaan heeft, zelfs op onderdelen die ze aan haar collega over had kunnen laten, dus het is weer met één woord praten en met elkaar goed het dossier onder controle hebben. Ik denk dat de raad, en de commissie nu in het bijzonder, een IHP voor zich heeft liggen over de komende 15 jaar met een goede doorkijk naar waar de opgaven liggen. Dat geldt uiteraard ook voor de financiële onderdelen, die erin zitten. Dat is gebaseerd op de beste wetenschap die we nu hebben. Daar was de vraag van de heer Bergwerff ook op gebaseerd: wat doet de regelgeving verder in de toekomst? Ja, dat is koffiedik kijken. Dit is nu the best knowledge we have today, zo is het opgebouwd. Het geeft in ieder geval een goede doorzicht op welke opgaven we met elkaar te maken hebben. Dat geeft ook de goede samenwerking weer, die wij hebben met de Scholengroep Holland. Er zijn twee dingen, die ik nog even wil adresseren. Er is nog één vraag over gebleven, van L3B. De heer Hoppenbrouwer had het over de opbrengst van grond. Is die erin mee gerekend? Ja, die is erin mee gerekend, maar in de bijlage die u heeft ontvangen, kunt u dat terug vinden op sommige locaties hoe dat is opgebouwd. Daar hebben we informatie over verschaft. Het tweede punt is die verkeersveiligheid. We zijn bezig met de mobiliteitsvisie. Die gaat in kwartaal 4 met u als commissie ruimte besproken worden. Er is ook een paragraaf in opgenomen over de veiligheid rondom scholen. Dus die wordt weldegelijk meegepakt, maar met alle restricties ten opzichte van wat mijn collega aangaf: soms is het ruimtelijk heel erg lastig en zullen we het meer moeten zoeken in gedrag, dat leerlingen meer lopend komen of met de fiets, dat is gezond. Misschien dat corona erbij helpt, dat die beweging bij scholen ook wat gecontroleerder kunnen lopen. Maar het wordt weldegelijk mee genomen in de mobiliteitsvisie m.b.t. de verkeersveiligheid bij scholen. Ten aanzien van de vraag van D66 over het onderzoek naar duurzaamheid bij bestaande scholen. In één van de besluiten staat dat wij een bedrag vragen van € 50.000. Dat is voor een nader onderzoek duurzaamheidsmaatregelen bestaande schoolgebouwen. Dat vragen wij niet voor niets. Daar zitten alle elementen in, duurzaamheid is niet alleen of een gebouw langer overeind kan blijven, maar duurzaamheid is hier een beetje een containerbegrip. Daar speelt ook het binnenklimaat een rol. Zoals u ook ziet, vragen wij ook iets van € 466.000 voor De Baken. Wat is daar het probleem? Daar zit een groot klimaatprobleem. Ja, het heeft vol onze aandacht. We zijn er vanuit vastgoedbeheer volop mee bezig, samen met de schoolbesturen. We hopen daarmee een gezond klimaat en een gezonde toekomst voor onze jeugd in Lansingerland te kunnen realiseren. Dat was het.

Tweede termijn

De heer Hoppenbrouwer, L3B: Ik ben er nog, fris en fruitig. Complimenten aan de wethouder, want ze heeft volgens mijn boekhouding slechts één vraag niet beantwoord van een collega partij, maar die zal er dan zelf op komen. Mijn vraag aanvullend is, als het gaat om Wilderszijde: in het masterplan wordt gesproken over 2 basisscholen en ik hoor nu roepen, dat het 3 basisscholen in 1 locatie wordt. Ik weet niet of het masterplan ook in beton gegoten is, maar er zit volgens mij wat licht tussen. Ik zou de vraag van WIJ m.b.t. meer geld, omdat wij in die unieke positie zitten als Vinex-locatie. Maar is het niet zo, dat wij als Vinex-locatie gemeente extra geld krijgen om juist die onderwijshuisvesting bij de kop te pakken? Is daar ook niet een extra potje of een extra aanvraag te doen in relatie tot de algemene uitkering? Ik denk dat het misschien toch wel de moeite waard is, maar ik laat de eer graag aan WIJ, om als raad daar toch een brief over te sturen naar de minister of naar de VNG. Maar dat laat ik graag aan de vrienden van WIJ over. Ik was erg verrast over uw opmerking m.b.t. de Parel, want daar heb ik natuurlijk ook naar gekeken, over het feit dat er meerdere scholen zijn. Dat is nu juist niet aan de orde, want Laurentius en het Spectrum hebben allemaal meerdere scholen. Als je dan onder de opheffingsnorm zit, dan mag je met elkaar compenseren, maar dit is een éénpitter. Met welke scholen wordt er dan vergeleken en hebben zij de mogelijkheid om door te gaan onder opheffingsnorm van 157? Het tweede deel dat mij verraste is dat u zegt: het schoolbestuur voorspelt een groei. Maar ik heb naar de prognose gekeken, die bij de stukken zat, nogmaals dank daarvoor, tot 2039 gaan ze de min in en zelfs nog minder dan wat ze nu hebben zitten. Ja, ik ben daar wel wat verrast over. Ik hoop dat u daar nog een nadere toelichting op kan geven. Met wie gaan we dan vergelijken? Dan de Prins Johan Friso en Maurits, ja, ik vind het toch wel een beetje discutabel, maar ik heb de stukken van destijds niet meer nagelezen, maar één van de redenen was, dat de aanwas uit de wijk onvoldoende was. Wat maakt het nu ineens, dat men verwacht dat als men de Friso school zou verplaatsen, dat dat ineens een garantie is om de Orion te vullen? Dan wel in kleinere vorm, mag ik aannemen, want het is echt een grote school. Eigenlijk het argument, in 2015 was het argument van de ouders van de Friso ook: kunnen die niet daar heen. Wat was toen een no-way area, maar nu is het wel een mogelijkheid. Ik vind dat wel vreemd, dus daar wil ik ook nog een toelichting over. Als het gaat om die kapitaalbestemmingsreserve, ja, u zegt: ik heb er een bewuste keuze in gemaakt. Ik wil nogmaals herinneren: wij hebben ditzelfde vraagstuk besproken in Blok B, daar heeft de raad in meerderheid die reserve afgeraden, dus daar tegen gestemd en dan vind ik het toch wel bijzonder, dat het college dan denkt: toen hebben ze het afgewezen, nu zullen ze het wel doen. Het zou mij verbazen, want ik denk dan: er is niets veranderd. Nogmaals, het is gewoon volgens mij, maar dat zal meneer Meester mij nog wel influisteren: je mag structurele uitgaven niet incidenteel dekken. Laten we nou wel zuiver onze robuuste boekhouding in de gaten houden. Ik zeg: wethouder, verzin een list en doe het ten koste van de exploitatiebegroting en ga niet dit soort fratsen doen. We hebben ook afgesproken met elkaar, dat we minder bestemmingsreserves hebben of willen hebben. Ik heb nu de indruk, maar ik heb ze nog niet geturfd, dat het aantal bestemmingsreserves weer explosief is gestegen. Dat belemmert ons ook in het keuzes maken. Ik ben er geen voorstander van en ik handhaaf, en ik hoop dat met de VVD te kunnen doen, om met een amendement te komen op dat vlak. De voorzitter: U bent door de spreektijd heen. De heer Hoppenbrouwer: Dan zal ik dat wederom respecteren.

De heer Pat El, VVD: Ik zal het kort houden. We sluiten ons aan bij L3B. Een bestemmingsreserve doe je over het algemeen voor onvoorziene uitgaven. Al deze normen zijn voorzien, dat konden we jaren weten, dus daar is een reserve niet voor. Dus we sluiten ons daar helemaal bij aan. Overigens dank ik de wethouders voor hun antwoorden. Ik heb nog wel één opmerking over verkeersveiligheid. Op het moment dat je een school vestigt, dan kan het zijn, dat die school een regionale uitstraling heeft, zeker als we het hebben over bijvoorbeeld een Montessori school, daar hebben we er geen één van in Lansingerland. Met regionaal bedoel ik: het kan zijn, dat er dan leerlingen willen komen uit meerdere wijken in Lansingerland, we hebben een vrij grote gemeente. Of zelfs uit buurgemeenten, Rotterdam Hillegersberg om maar wat te noemen. Het is wel heel belangrijk om dat voor ogen te hebben op het moment dat er een planning plaats vindt in een wijk, zeker als die wijk als autoluw is aangemerkt, want je krijgt dan gewoon een onoplosbare puzzel. Uiteindelijk zullen deze jonge kinderen dan niet allemaal naar school fietsen, want het gaat ook om kinderen van 6, 7 of 8 jaar, die je meestal niet alleen lange afstanden wil laten fietsen. Mijn oproep is dus wel om heel goed na te denken, vooraf, want ik heb zelf een aantal keer gezien als dat later in het proces gebeurt, dat er ja wordt gezegd tegen een school en dan wordt er nog eens nagedacht over de verkeersafhandeling, dat dan de puzzel vaak niet meer op te lossen is. Dus daar wil ik hier toch nog even speciaal aandacht voor vragen. Verder zijn al mijn vragen beantwoord. Toch nog één kleine opmerking, sorry, dat ik erop terug kom. Als we het hebben over het binnenklimaat, wil ik toch nog even aan de wethouder vragen: de wethouder geeft aan, dat de scholen daarover gaan en dat de kosten voor de scholen zijn, maar zover wij hebben begrepen, als er een investering plaats vindt en er moet wat aan het gebouw gebeuren aan de binnenkant, dan moet de gemeente daar toestemming voor geven. De vraag is of wij goed begrijpen dat in principe de gemeente open zal staan voor dit soort investeringen en wijzigingen aan de gebouwen, daar waar het gaat om het verbeteren van het

binnenklimaat. Dat heb ik nog niet expliciet gehoord van de wethouder, dus toch nog even deze vraag. Dank u wel.

De heer Bergwerff, CDA: Twee dingen. De wethouder zegt bewust gekozen te hebben voor financiering uit de bestemmingsreserve. Kan de wethouder deze bewuste keuze toelichten? Dat had ik net eigenlijk al verwacht, omdat zij ook wel hoorde dat er vanuit de raad een andere mening te horen is. Daarnaast is er een vraag niet beantwoord aangaande de tijdelijke huisvesting. In onze technische vragen wordt gerefereerd naar uitwijken naar de noordrand van Bleiswijk. Ik vroeg: wat is de noordrand? Dat is best een breed begrip. Kan de wethouder dat duidelijk maken? Dank u.

De heer Hoek, WIJ: Dank voor de uitgebreide toelichting. Helder. Ik sluit me aan bij de woorden van de heer Hoppenbrouwer. Lobbyen kan nooit kwaad. Ik denk dat het goed is dat wij een inspanning blijven plegen, juist omdat wij een enorme groeigemeente zijn en voor veel extra kosten zitten, om dat tussen de oren te krijgen in Den Haag. De vergelijking met andere delen van het land begrijp ik niet zo, want die hebben toch ook met ENG en BENG te maken en ook met stijgende bouwkosten. Alleen, wij hebben daar in het kwadraat mee te maken, omdat we meer scholen bouwen. Ja, ik zou het bijzonder op prijs stellen wanneer de wethouder de lobby in ieder geval in stand houdt en op alle gebieden, daar waar het mogelijk is, hier aandacht voor te vragen. Dank u wel.

De heer Lieverse, CU: Geen nieuwe opmerkingen.

De heer Jonker, D66: Geen nieuwe opmerkingen.

Mevrouw Gabin, GL: De beantwoording van de wethouder was helder en duidelijk. Tijdens de beantwoording vroeg ik mij wel nog af of de schoolgebouwen in Vinex-wijken een secundaire bestemming hebben, want op een gegeven moment groeien kinderen op in Vinex-wijken: wat gebeurt er dan met de schoolgebouwen in die wijken? Kunnen die gebouwen worden omgevormd in woningen? Dat vroeg ik mij nog af.

De heer Xhemaili, PvdA: Allereerst wil ik de wethouder bedanken voor de beantwoording van de vragen. Wat betreft mijn vragen, kreeg ik een mooi procesantwoord m.b.t. hoe het in elkaar zit om te bepalen hoe scholen wel of niet nieuwbouw krijgen, maar ze is niet ingegaan op mijn vraag of het college samen met het bestuur van Scholengroep Holland nog eens goed naar het knelpunt Anne Frank wil kijken om daar een lange termijnoplossing te vinden i.p.v. korte termijn. Als je kijkt naar de prognoses van Bleiswijk, we hebben het kort geleden nog in de commissie ruimte erover gehad dat we daar ook willen gaan bouwen. Anne Frank is een jonge school, dat klopt. Het heeft recentelijk nog nieuwbouw gekregen, maar wat je ziet is dat we nu al een tekort hebben aan lokalen. Het is ook de enige openbare basisschool in Bleiswijk en Bleiswijk gaat de komende jaren ook groeien, dus ik kan me zomaar voorstellen dat ook de vraag naar openbare basisschool ook toeneemt. Daarnaast zei de wethouder dat zij wel of niet kon sturen, maar ja, de openbare basisschool Anne Frank bestaat al, dus daar kan ze dus wel op sturen, omdat het een bestaande school is. Het is niet een nieuw te ontwikkelen school. Dus mijn vraag aan de wethouder blijft nog steeds: kan zij zich inspannen om samen met Scholengroep Holland toch expliciet naar dat knelpunt in Bleiswijk te kijken, hoe we dat structureel kunnen oplossen? Niet met een bijgebouw, dat voor korte termijn is. Dank u wel.

De heer Hoppenbrouwer: Een interruptie op mevrouw Gabin. Ik weet niet welk agendapunt het was, maar ik kan me herinneren dat we 2 maanden geleden een discussie hebben gehad, maar daar deed mevrouw Gabin een pleidooi voor het openbaar onderwijs. Dat heb ik nu in haar bijdrage m.b.t. openbaar onderwijs in relatie tot Wilderszijde helemaal gemist. Is GL van mening veranderd? Dat is de concrete vraag. Mevrouw Gabin: Wij hebben dat inderdaad destijds aangehaald. Ook in mijn eerste bijdrage heb ik dat kort benoemd, dat wij inderdaad met het verzoek van de heer Hoek instemmen en dat wij ook inderdaad voor divers onderwijsaanbod pleiten en dat we inderdaad in Wilderszijde graag een vorm van openbaar onderwijs willen krijgen. Alleen heeft de wethouder in haar beantwoording aangegeven, dat de gemeente daar niet over gaat. Hoe dan ook willen wij er wel voor pleiten dat wellicht de gemeente ergens kan lobbyen of dat zij bij schoolbesturen kan aankloppen of zij interesse hebben om in Wilderszijde een school te stichten.

Beantwoording college

Wethouder Van Tatenhove: Ik begin weer gewoon bij L3B. Eerst over Wilderszijde. Ik had het inderdaad over 3 scholen van 300-350 leerlingen. Dat is steeds het uitgangspunt geweest. We hebben bij de bespreking van Wilderszijde aangegeven: dat zou kunnen betekenen dat die 3 scholen onder 1 dak landen op 1 plek, maar het zou ook kunnen dat die scholen op 2 plekken in Wilderszijde gerealiseerd worden,

eentje van 600 en eentje van 300. Zo is er in het concept van Wilderszijde over gesproken, maar we gaan dus uit van 3 typen scholen. Welke schoolbesturen dat onderwijs gaan aanbieden, dat is voor ons nog de grote vraag. U vroeg ook of we, omdat we Vinex-gemeente zijn en zo snel groeien, extra geld krijgen bovenop onze algemene uitkering, waar we die schoolgebouwen dan van kunnen financieren, maar dat is niet het geval. Er zijn allerlei berekeningen om te komen tot een algemene uitkering, maar er zit niet iets extra's in omdat we Vinex zijn en dus met een extra scholenbouwopgave te maken hebben. Dan kwam u terug op mijn beantwoording over de Parel. Ja, de Parel is in Lansingerland een éénpitter, maar de Parel maakt deel uit van het bestuur van LEV. LEV heeft, uit mijn hoofd, 25 scholen onder zijn hoede. Dus als er wordt gerekend met die opheffingsnormen, dan gaat het op het niveau van LEV, dus op het niveau van het bestuur van die stichting. Het bestuur van LEV is iets positiever over de leerlingenprognoses en de ontwikkeling dan dat wij op dit moment zijn. Dus we hebben ook nog niet de schop in de grond gezet voor nieuwbouw, maar op het moment dat de Parel aan de beurt is voor nieuwbouw gaan we op dat moment kijken wat de realiteit is en wat de prognoses zijn en wat voor school daar dan op dat moment qua omvang nodig is. Dan komt u terug op de Prins Johan Friso. Ik weet niet of we elkaar niet hebben begrepen, maar de Mauritschool aan de Orionstraat was destijds een school die vooral voorzag in de behoefte van die wijk. De kinderen van de Orionstraat zitten nu samen met de kinderen, die al op de dislocatie zaten van de PJF samen, of op de hoofdlocatie of op die tijdelijke locatie bij het Hoge Land. De psychologische grens van de Noordeindseweg is blijkbaar kleiner dan dat die voorheen was, want de verwachting is nu bij het Spectrum, dat een nieuwbouw op de locatie van de Orionstraat zowel inwoners trekt uit de huidige wijk van de Orionstraat als uit de wijk aan de oostkant van de Noordeindseweg. Dus dat het een breder doel dient, dan alleen maar die wijk. Bovendien is de wijk Berkel noord natuurlijk ook wel een wijk waar jongere gezinnen komen wonen, omdat daar nu relatief veel ouderen wonen, dus in de toekomst komt daar weer verjonging in die wijk. Maar dat is de keuze voor de Orionstraat. De kapitaallastenreserve, daar heeft nog een aantal mensen naar gevraagd. Volgens de BBV mogen we kiezen voor een kapitaallastenreserve en ook voor andere duurzaamheidsmaatregelen hebben we zo'n bestemmingsreserve ingesteld. Dus dat is de reden voor het college om ook nu zo'n bestemmingsreserve voor te stellen. Dat betekent dat we iets minder belasting neerleggen bij de exploitatiebegroting en dat we het uit die bestemmingsreserve op een BBV manier, maar anders dan waar bij Blok B voor gekozen is. Maar het mag. De VVD vraagt nog aandacht voor het feit dat een ander type school misschien wel zou kunnen betekenen, dat Wilderszijde een school krijgt met een regionale aantrekkingskracht. Dat hebben wij ons inderdaad ook al gerealiseerd, dat het zomaar zou kunnen dat er dan ook kinderen zijn uit onze andere dorpen of misschien wel uit Hillegersberg, die de weg naar Wilderszijde weten te vinden. Mocht dat zo zijn, dan moeten we daar natuurlijk wel aandacht voor hebben, want dat betekent inderdaad, dat er meer verkeersbewegingen zullen zijn. Dan stelde u ook nog een vraag over het binnenklimaat, maar daar gaat waarschijnlijk meneer Fortuyn nog wel iets over zeggen. Als het aanpassingen zijn voor het binnenklimaat binnen in het gebouw en het is al van het schoolbestuur, dan ligt die taak en bevoegdheid bij het schoolbestuur. Is het nog in ons bezit, dan hebben wij daar nog een verplichting, maar daar gaat meneer Fortuyn zo vast nog verder op in. Hoe gaan we schoolgebouwen bouwen als we ze realiseren in de nieuwe wijken? Omdat de verwachting bij u als raad is dat die aantallen kinderen misschien zorgen voor leegstand of voor een mogelijk ander gebruik. Ook dat deel ik, dat die ontwikkelingen zo zouden kunnen zijn, dat zo'n school niet 40 jaar lang maximaal gebruikt hoeft te worden. Wat dat betreft nemen we ook de opgave mee als we nadenken over de bouw: waar kan flexibiliteit aangebracht worden in een gebouw? Alleen al om daaraan tegemoet te komen, maar ook omdat dan met andere leerconcepten misschien ook makkelijker gebruik kan worden gemaakt op een nieuwe manier van hetzelfde gebouw, zonder dat er grote verbouwingen plaats moeten vinden. WIJ doet een beroep op mij om die lobby in elk geval daar waar het kan toch uit te voeren. Waarvan akte. Meneer Xhemali vraagt nog aandacht voor de Anne Frank. U geeft aan: in Bleiswijk willen we gaan bouwen. Dat is inderdaad precies de reden waarom we elk jaar met de schoolbesturen rond de tafel zitten: hoe zijn de leerlingenprognoses voor dit jaar en hoe zien ze er op termijn uit? We behandelen elke school en elk schoolbestuur op dezelfde manier. Ze zitten ook met zijn allen aan diezelfde tafel, daar zit ik zelf ook bij op het moment dat we dat bespreken. Ook als een school de enige openbare school is in Bleiswijk, en straks is er ook een enige protestant-christelijke school, dat maakt voor ons niets uit in de berekeningen. We houden rekening met het aantal leerlingen en het aantal meters dat daar bij hoort aan voorzieningen in de school, maar ook aan voorzieningen en ruimte op het plein. Als een school recht heeft op een extra lokaal, omdat het een prognose is, die zich meer dan 15 jaar laat zien, dan bouwen we er een extra lokaal bij. Is dat niet zo, dan wordt het opgelost met tijdelijke lokalen. De prognoses van de Anne Frank school op dit moment zijn niet van dien aard, dat er nu moet worden overwogen om daar bij te bouwen. Dat geeft ook het schoolbestuur niet aan, want we hebben intensief gesproken met het schoolbestuur samen met de andere schoolbesturen over de plannen, ook voor Bleiswijk. Het plan dat er nu ligt is echt realistisch. De heer Bergwerff: Ik merkte dat u het CDA voorbij was, maar ik had nog de vraag gesteld over die noordrand van Bleiswijk. Wethouder Van Tatenhove: In principe kiezen we voor de locatie de Lijsterlaan, omdat dat dichterbij de scholen is en omdat daar dan alle scholen gebruik van kunnen maken. Is dat niet mogelijk, dan is de noordrand van

Bleiswijk, wat we ook wel noemen: het terrein bij de Lange Vaart. Dus dat ligt iets minder aantrekkelijk, dus vandaar dat de voorkeur echt gaat naar de locatie van de Lijsterlaan. De heer Hoek: U stelt n.a.v. ons lobbyverzoek, waarvan akte, betekent dat: dat ga ik doen? Wethouder Van Tatenhove: Ja, dat ga ik wel inbrengen, maar ik heb wel de waarschuwing gegeven, dat wij redelijk uniek zijn, omdat wij een Vinex-gemeente zijn en dus echt relatief veel spiksplinternieuw bouw moeten doen, niet alleen vervangende nieuwbouw, maar ook echt uitbreidingsnieuwbouw. Dat komt niet zo vaak voor in die omvang. Wij zitten in het westen van het land met duurdere grondkosten, onze vierkante meters zijn duurder. Maar soms is ook gewoon het bouwen van een gebouw in het westen duurder. Het ligt een beetje aan de markt, maar op het moment dat we in een hoogconjunctuur een schoolgebouw moeten realiseren en het moet wel echt gebeuren, ja, dan komen niet alle bouwvakkers vanuit het oosten, maar dan moeten we het doen met de aannemers die hier zijn en die hebben vaak in een hoogconjunctuur keuze uit werk. Dan is het gewoon duur. De heer Xhemaili: Dank u wel voor de beantwoording. Toch bekruipt mij een gevoel van: het kan niet zo zijn dat er nu al ruimte tekort is bij de Anne Frank school, die vrij nieuw is, dat dat zich in de toekomst niet weer voor gaat doen. Daarom kan ik mij niet voorstellen, dat de besturen van de Anne Frankschool daar ook niet op attendeert om meer ruimte te laten creëren voor de betreffende school. Ik vraag aan de wethouder: hoe kan het dat er nu al tekorten zijn en in de toekomst niet, terwijl we wel gaan bouwen in Bleiswijk de komende 15 tot 20 jaar. Op korte termijn gaan we zeker niet bouwen, maar na 15 jaar gaat het wel volgebouwd worden in Bleiswijk. Hoe zijn die verhoudingen, dat er nu al tekorten zijn en in de toekomst dan niet, terwijl we wel gaan bouwen in Bleiswijk? Wethouder Van Tatenhove: Op dit moment zijn er geen tekorten op de Anne Frank school en ook in de nabije toekomst verwachten we met de leerling prognoses geen tekorten. Op dit moment is zelfs met de officiële normen iets over. Ze hebben te maken met een overschot aan vierkante meters. Ik weet niet hoe u aan de informatie komt, misschien moet u aan de andere kant nog eens vragen hoe het zit, want we hebben echt met Anke van Vuuren rond de tafel gezeten. We bespreken met haar deze cijfers en we komen samen tot de conclusie dat we, zowel overheid als onderwijs, deze cijfers als realistische prognoses zien en daarom ligt het plan er zoals het er op dit moment ligt. Als we met de normen rekenen is er op dit moment een overschot en niet een tekort. De heer Hoppenbrouwer: Ik ben nog even aan het kauwen op de Parel. Ik neem aan, dat als de wethouder zegt: je mag compenseren met meerdere scholen, dat het dan wel in Zuid-Holland blijft. Dat we niet gaan vergelijken met scholen van hetzelfde schoolbestuur in Brabant en Zeeland. Is het alleen om Zeeland? Dan vraag ik me toch echt af of wij een school in stand moeten houden, het zijn er geen 25 maar 15, maar dat vergeef ik u, maar het gaat om scholen in Hardinxveld Giessendam, Waddinxveen, Alphen. Het kan toch niet zo zijn, dat wij een school in stand moeten houden, omdat daar voldoende leerlingen zitten? Dat gaat u toch echt niet menen? Wethouder Van Tatenhove: Het stichtingsbestuur van LEV heeft meer dan 15 scholen, ze zitten in Noord-Holland, Utrecht, Zuid-Holland, Zeeland. Ik dacht dat het er 25 waren, het kunnen er ook 23 zijn, maar het zijn er in elk geval meer dan 15. Het is wettelijk zo geregeld, dus daar kan ik verder niet zo heel veel aan veranderen. Het is in Lansingerland een éénpitter, maar het is een schoolbestuur met meerdere scholen. Ik krijg hier door: het zijn er inderdaad 25. Dat is de regelgeving. Op het moment dat we met de Parel aan de slag gaan, dan kijken we natuurlijk weer heel specifiek wat daar de verwachtingen zijn en wat de normen zijn en wat de wetgeving daarover zegt.

Wethouder Fortuyn: Even een paar aanvullingen. De heer Pat El had een vraag rondom klimaataanpassingen binnen gebouwen, of de gemeente daarin meewerkt. Daar kan ik volmondig 'ja' op zeggen, want dat is helder. Wij hebben ook gesprekken met de besturen. Ook daar waar constructie-aanpassingen moeten plaats vinden, zullen wij ook onze verantwoordelijkheid nemen. Maakt u zich geen zorgen, de gesprekken lopen daar prima over. We staan daar open voor. Ten aanzien van de opmerkingen die gemaakt zijn door de heer Hoppenbrouwer en ook door de heer Pat El, over die kapitaalsreserve. Ja, daar kunnen we lang en breed over praten. In de afgelopen AB vergadering is dit punt ook al aan de orde geweest. Wij hebben een nota die hier over gaat, hoe wij omgaan met bestemmingsreserves en kapitaalsreserve. Het is misschien wellicht interessant om die nota opnieuw op tafel te brengen. Dat heeft mijn collega Van den Beukel toegezegd, om die discussie weer opnieuw op tafel te brengen, want het komt elke keer weer boven water. Ik denk overigens niet onterecht. Dan heb ik als laatste punt over die inzet en lobby. Ik zit zelf heel dicht bij de VNG. De VNG doet op dit moment 2 dingen, eigenlijk 3. Die zet enorm in op het onderdeel van de bouwkosten voor scholen, die VNG-norm is al lang niet meer van deze tijd. Ze hebben naar de gemeenten toe gezegd: doe er 40% bij op, dan hopen we dat je het ermee redt, maar de kans dat je het ermee redt, schatten we niet hoog in. Dat signaal is ook naar Den Haag gegaan. Er wordt sterk gelobbyd om een verhoogde bijdrage in de gemeentelijke uitkeringen, om die te gaan verhogen. Dat is 1 lobby. De tweede lobby zit natuurlijk op de WMO. Dat probleem ga ik jullie allemaal niet uitleggen. Als we het over lobby hebben, en meneer Hoek drukt daarop, dat vind ik goed, maar dat speelt ook een rol en we hebben nu ook corona erbij. Kortom: er is veel inzet vanuit die hoek vandaan. Er werd nog een vraag gesteld over verkeersveiligheid. Uiteraard houden we er rekening mee, dat de mobiliteit ook van buitenaf plaats vindt. We zullen dat ook terug laten komen in de mobiliteitsvisie. Daar wilde ik het bij laten.

De voorzitter: Ik kijk naar L3B en VVD, omdat zij het woord amendement in de mond hebben genomen. Dan zou het geen hamerstuk worden. De heer Hoppenbrouwer: Dat klopt. De heer Pat El: Dat klopt. De voorzitter: Dan wordt het een bespreekpunt.

6.c Wijziging verordening onderwijshuisvesting

Mevrouw Verhoef, PvdA: De verordening onderwijshuisvesting is natuurlijk sterk gelinkt aan het nieuwe IHP, dus het is goed dat ook in lijn met het nieuwe IHP een nieuwe verordening wordt gemaakt. De uitleg die daarbij wordt gegeven is wat ons betreft heel duidelijk. De eenmalige ophoging van 40%, omdat bouweisen nu strenger zijn dan voorheen en ook omdat bouwkosten hoger zijn. De doorwijsafstand bij ruimtetekort is terug gebracht naar 1.250 meter en dat is natuurlijk qua verkeersveiligheid en ook snelheid, waarmee kinderen zich van A naar B en weer terug kunnen begeven, is dat goed. Ook het feit dat duurzaamheid en renovatie als een aanvraagbare voorziening kunnen gelden, dat is ook belangrijk, want dat biedt verruiming om op allerlei manieren de binnenlucht goed te krijgen en ruimte te scheppen via renovatie bijvoorbeeld. De schoolbesturen hebben dit ook gesteund, dus onze fractie kan instemmen met deze nieuwe verordening.

Mevrouw Gabin, GL: De verordening vloeit voort uit de wijziging van het IHP. Het ziet er gewoon helder en duidelijk uit, dus voor ons een hamerstuk.

De heer Jonker, D66: De fractie van D66 kan ook instemmen. Wat ons betreft is het ook een hamerstuk.

De heer Lieverse, CU: Mevrouw Verhoef gaf een samenvatting dat ze zo van mijn papiertje had kunnen oplezen. Hamerstuk.

De heer Hoek, WIJ: Ik sluit volledig aan bij mevrouw Verhoef. Ik had ook eenzelfde bewoordingen gekozen, dus hamerstuk.

De heer Bergwerff, CDA: Een prima stuk, voor ons ook een hamerstuk.

De heer Pat El, VVD: Een hamerstuk met een kleine opmerking, maar dan voor de toekomst. Volgens mij hebben we bij de beeldvorming aangegeven: als er wordt gesproken over 1.250 meter hemelsbreed, dan is het ook goed als dat gekoppeld wordt aan een reistijd. Dat zal voor de VVD niet veranderen, dat wij het als een hamerstuk zullen gebruiken, maar het is wel interessant om daar in de toekomst naar te kijken, want 1.250 meter hemelsbreed kan 5 minuten zijn, maar het kan ook een kwartier zijn. Dat wil ik nog even meegeven aan het college.

De heer Hoppenbrouwer, L3B: Daar gaan we toch iets meer woorden aan wijden. Het spijt me. De woorden van mevrouw Verhoef zijn natuurlijk geweldig. Ik denk dat ze wel allemaal in de gaten moeten houden, dat die 40% plus indicaties zijn vanaf 2015, dus het is meer dan 40%, maar dat even terzijde. Naast de duurzaamheidsafspraken, waar mevrouw Verhoef het over had, zijn er ook twee andere dingen aan toegevoegd, namelijk de introductie van het begrip renovatie en het beperken van medegebruik voor commercieel gebruik, met uitzondering van de kinderopvang. Eigenlijk is nog steeds mijn vraag: wat is het bezwaar tegen, als er leegstand is, dat het commercieel, bijvoorbeeld door een nagelstudio, ingevuld zou kunnen worden? Ik ben daar wel nieuwsgierig naar. Waarom die disclaimer? Ik heb een aantal technische vragen gesteld, dank daarvoor. Ik heb alleen nog 2 vragen. Waarom de afspraken, die gemaakt worden of zijn met het schoolbestuur m.b.t. de bijdrage die zij leveren inzake duurzaamheidsmaatregelen, het binnenklimaat is daar nu bij gekomen, alsmede de verplichting dat zij verantwoording doen op goed onderhoud van de scholen. Dat staat nu niet in de verordening. In de technische beantwoording wordt verwezen: dat staat nu in het IHP. Maar het IHP is geen rechtsgeldig document. Ik zou toch willen pleiten voor opname van die verplichting van de schoolbesturen in de verordening. Ik hoor graag een reactie van mijn collega fracties. Dan mijn laatste stukje, dat gaat ook over de beantwoording van de technische vragen. Dat gaat over de herschikkingsoperatie. Op die vraag is eigenlijk geantwoord: herschikkingsoperaties komen in aanmerking voor vervangende nieuwbouw. Dat werd door het college gekwalificeerd als een politieke vraag. Nu is mijn vraag: doordat we straks het IHP gaan vast stellen, betekent dat dat we eigenlijk besluiten dat alle herschikkingsoperaties, dat gaat dus over de Wiekslag, de Poort en die andere ben ik even kwijt, maar betekent dat dat we hebben gezegd: wij gaan alles vervangend nieuw bouwen? Want dat zou mij te ver gaan. Dan kom ik misschien wel met een ander verhaal bij het IHP. Hebben wij impliciet een politieke beslissing genomen dat alles vervangende nieuwbouw is en dat er nooit meer sprake kan zijn van iets anders? Dank u wel.

Wethouder Van Tatenhove: Ik heb volgens mij alleen een vraag van L3B. Het onderhoud hebben we nu opgenomen in het IHP en niet meer in de verordening. U geeft aan: ja maar, de verordening heeft een

wettelijke status. Maar die heeft het IHP straks ook, dus in die zin is het ook in het IHP geborgd, waar de verantwoordelijkheden liggen en wie wat moet doen. Met het vast stellen van het IHP hebben we vastgelegd, wat er met welk gebouw op welke termijn moet gebeuren. Voor de scholen, die we op basis van het onderzoek van HEVO hebben gecategoriseerd als scholen, waarvoor sloop en nieuwbouw het meest logische is, daar komt nieuwbouw voor, maar scholen die gerenoveerd kunnen worden, gaan we natuurlijk niet slopen. Maar een school heeft een bepaalde levensduur en de scholen zijn nu technisch beoordeeld. Voor de scholen, zoals ze nu in het IHP staan om in aanmerking te komen voor sloop en nieuwbouw, daar komt sloop en nieuwbouw. Ik zie u moeilijk kijken. De heer Hoppenbrouwer: Ik kijk altijd moeilijk, maar het gaat mij om een herschikking. Ik ga ervan uit, dat er een herschikkingsoperatie is, bijvoorbeeld de Poort, Wiekslag. Dat is een herschikkingsoperatie, dat staat even los van de staat van onderhoud, zo heb ik het gelezen, kan er altijd sprake zijn van vervangende nieuwbouw. Ik denk dan: die discussie over de vraag of wij vinden dat er niet gerenoveerd kan worden of dat het anders kan, die discussie heeft nu niet plaats gevonden. Waar mijn zorg zit, is dat wij nu impliciet zeggen: we gaan te allen tijde vervangende nieuwbouw doen. Als dat zo is, dan halen we dat uit de verordening, want dat heeft dan geen meerwaarde. Wethouder Van Tatenhove: Als het niet nodig is, gaan we natuurlijk niet zomaar nieuw bouwen. Als we gaan herschikken, dan kan het ook zo zijn, dat de scholen ruilen van gebouwen, omdat dat beter past bij de leerlingentallen, maar dan gaan we niet zomaar een nieuwe school realiseren voor die scholen. Dus bij herschikking kijken we naar de optimalisering. Het is niet zo dat scholen perse een nieuwe locatie en een nieuw gebouw krijgen. De heer Hoppenbrouwer: Het ruilen staat ook als een apart artikel in de verordening, dus dan hebben we het gewoon over iets anders. Maar gelet op de klok en de tijd is het niet de moeite waard om daar nu heel erg over te soebatten, want iedereen vindt het allemaal een geweldig stuk, ik ook, maar dit is wel iets wat ik graag wil weten. Wat mij betreft doen we het als een hamerstuk. Als ik ontevreden over het antwoord ben, dan haal ik hem terug, maar ik verwacht het niet.

De voorzitter: Ik wil nog voor de zekerheid een tweede termijn, maar dat doe ik even met rondkijken. Ik zie smekende ogen van: nee, nee, nee. Dan maken we er inderdaad een hamerstuk van. Dan gaat het als hamerstuk naar de raad.

7a. Actualiteiten uit het college

Wethouder Van Tatenhove: Gezien het tijdstip denk ik, dat we vragen of we er even een briefje van 4 regels van kunnen tikken.

Wethouder Arends: Ik heb een aantal uren gewacht, dus als u het toelaat, dan geef ik informatie. Voor mij is het 2 minuten en dan zijn we met zijn allen weer tevreden. Ik wil u toch even mee nemen met de effecten van de coronacrisis op de uitkeringen. Het aantal WW-uitkeringen stijgt nog steeds, maar minder hard als aan het begin van de coronacrisis. U moet weten dat er nu 800 mensen in Lansingerland een WW-uitkering krijgen, waarvan 106 mensen onder de 27. Het aantal bijstandsuitkeringen groeit eigenlijk nog niet. De verwachting is wel dat het na de zomer gaat stijgen vanwege de afloop van de WW en ook het einde van de TOZO-regeling 1. Er zijn 838 Lansingerlandse ondernemers, die op dit moment gebruik hebben gemaakt van TOZO 1. De verwachting is dat er bij de TOZO 2 minder gebruik zullen maken, omdat de verdienende partner, dat is 60%, mee berekend gaat worden. Als laatste zijn er 475 Lansingerlandse ondernemers, die een beroep hebben gedaan op de tijdelijke noodmaatregel, de overbrugging werkgelegenheid. Vanaf begin juli kan de nood 2 worden aangevraagd bij UWV. De top 3 sectoren van de meeste toekenningen van de NOW is de horeca/catering detailhandel en ook commerciële dienstverlening. Dat was even mijn informatie vanuit het college. Dank u wel.

De voorzitter: Ik weet niet of alle cijfers echt geland zijn bij iedereen, misschien goed dat u dat ook nog even schriftelijk aan ons doet toekomen. De heer Hoppenbrouwer: Ik was eigenlijk nieuwsgierig n.a.v. publicatie in de landelijke pers of ook sportverenigingen aanspraak hebben gemaakt op de gemeente in financiële zin. Wethouder Van Tatenhove: We hebben bij de sportverenigingen aan het begin van de coronaperiode gezegd, dat we nog niet weten hoe het precies zal verlopen, maar dat we zullen zorgen dat zij niet kunnen omvallen dankzij de coronacrisis. We zijn nu met hen in gesprek om te inventariseren: wat heeft het jullie gekost, hoe staan jullie ervoor, waar hebben jullie hulp bij nodig? Maar een compleet overzicht hebben we daar nog niet van.

7b. Actualiteiten uit de commissie

Geen opmerkingen.

7c. Verbonden partijen

Geen opmerkingen.

8. Rondvraag en sluiting

De voorzitter, om 00.11 uur (3 juli 2020): Er is geen rondvraag, dus dan kom ik bij de sluiting. Ik heb even in de agenda gekeken. Wij zien elkaar als commissie pas weer op 17 september. Doet u mij een plezier: blijft u tot die tijd gezond. Hele fijne avond.